
تعريف شرکت دولتی

مقدمه

تعریف شرکت دولتی در قانون محاسبات عمومی سال ۱۳۴۹، که تا قبل از تصویب قانون محاسبات عمومی مصوب شهریور ماه سال ۱۳۶۶ لازم الرعایه بوده، ضمن ماده (۴) ارائه شده است. در جزء ج بند ۲ ماده (۱) قانون اصلاح پاره‌ای از مواد قانون استخدام کشوری مصوب سال ۱۳۵۳^۱، عیناً همین تعریف را مجدداً قانونگذار به تصویب رسانده است. پس از انقلاب اسلامی ایران، با توجه به ملی و مصادره شدن برخی شرکت‌ها به حکم قانون یا دادگاه صالح، ضرورت اصلاح ماده (۴) اجتناب‌ناپذیر گردید و سرانجام طی قانون محاسبات عمومی سال ۱۳۶۶، در تعریف شرکت‌های دولتی، عبارت او یا به حکم قانون و یا دادگاه صالح ملی شده و یا مصادر شده و به عنوان شرکت دولتی شناخته شده باشد و بیش از پنجاه درصد سرمایه آن متعلق به دولت باشد، به متن قانون اضافه شد. بدین ترتیب، شرکت‌هایی، شرکت دولتی تلقی می‌شوند که دارای یکی از سه خصیصه زیر باشند^۲:

- ۱- با اجازه قانون به صورت شرکت دولتی ایجاد شود و بیش از پنجاه درصد سرمایه آن متعلق به دولت باشد.
- ۲- به حکم قانون و یا دادگاه صالح ملی شده و یا مصادره شده و به عنوان شرکت دولتی شناخته شده باشد و بیش از پنجاه درصد سرمایه آن متعلق به دولت باشد.
- ۳- هر شرکت تجاری که از طریق سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی ایجاد شود، مدام که بیش از پنجاه درصد سهام آن متعلق به شرکت دولتی است، شرکت دولتی تلقی می‌گردد.

۱. ر. ک. ب. ص ۴۸، جزء ج بند ۲ ماده (۱) قانون اصلاح پاره‌ای از مواد قانون استخدام کشوری

۲. ر. ک. ب. ص ۴۸، ماده (۴) قانون محاسبات عمومی

به دلیل ملی شدن بانک‌ها^۱ و بیمه‌ها^۲ و تصویب قانون حذف ریا از نظام بانکی^۳، از بکسو، و ضرورت آزادی عمل بانک‌ها در حفظ ارزش سپرده‌های اشخاص، از سوی دیگر، تبصره‌ای نیز به ماده (۴) مورد اشاره اضافه شد که شرکت‌های ایجاد شده از طریق مضاربه، مزارعه و امثال این‌ها را دولتی تلقی ننمود. از آنجا که تعریف مزبور، تمامی شرکت‌های دولتی را در بر نمی‌گرفت؛ و برای مثال شامل شرکت‌هایی که به بخش دولتی هبه شده یا به صورت صلح معوض و نظایر آن به تملک سازمان‌های دولتی در آمده بودند، نمی‌شد؛ علاوه بر این، برخی شرکت‌های ملی و مصادره شده‌ای را که سهام آن‌ها در محاکم قضایی به نام شرکت‌های دولتی (و نه دولت) صدور رأی گردیده بود، یا شرکت‌هایی که متعلق به مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت نظیر سازمان صنایع ملی ایران بودند و سهام و مدیریت بیشتر شرکت‌های ملی و مصادره شده را در اجرای قانون توسعه و حفاظت صنایع ایران در اختیار داشتند، پوشش نمی‌داد؛ هم‌چنین دربردارنده شرکت‌هایی که در اثر مشارکت سازمان‌های دولتی، به صورت منفرد یا مشترک یا با مشارکت مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت تشکیل شده بودند، نبود. به همین دلیل، ضرورت اصلاح ماده (۴) قانون محاسبات عمومی همواره مطرح و مدنظر بود؛ لیکن چون اصلاح ماده (۴)، علی‌رغم طرح در مجلس شورای اسلامی تأیید نگردید، خلاصه مزبور از طریق درج تبصره‌هایی در قوانین بودجه سالانی (به گونه‌ای که اصلاحیه ماده (۴) قانون محاسبات عمومی تلقی نشود) حل و فصل گردید؛ به عبارت دیگر به جای تکمیل و اصلاح تعریف شرکت‌های دولتی، چون اصل بر این بود که صرفاً شرکت‌های دولتی مکلف به ارائه بودجه به مجلس شورای اسلامی باشند، لذا عبارت لازم، طی تبصره‌های مورد اشاره به گونه‌ای تحریر شد که فقط این گونه شرکت‌ها را مکلف به ارائه بودجه نمود، و سرانجام با چهار ساله شدن برخی تبصره‌های قوانین بودجه سالانی طی قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، این قبیل دستگاه‌ها نیز طی ماده (۲) آن^۴ کم و بیش مکلف به ارائه بودجه گردیدند و حداقل ترتیبی اتخاذ شد که هم دامنه شمول شرکت‌هایی که باید بودجه آن‌ها به تصویب مجلس برسد (بدون ذکر دولتی بودن آن‌ها)، وسیع‌تر گردد وهم با ارائه بودجه سالانی،

۱. و ۲. ر. ک. ب. ص ۶۱ و ۶۲

۳. ر. ک. ب. ص ۳۹۶

۴. ر. ک. ب. ص ۳۲۹

نوعی نظارت براین شرکت‌ها اعمال شود. اگر چه شرکت‌های متعلق به بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و بیمه‌ها کماکان ضمن تبصره‌های مورد اشاره و ماده (۲) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^۱ از این امر مستثنی بوده‌اند، تعریف حاضر کماکان ناقص و فاقد شمول لازم است و ضرورت دارد با توجه به نکات یاد شده اصلاح گردد. نکته قابل توجه، نوع شرکت‌های دولتی از نظر انطباق با تعاریف مصرح در باب شرکت‌ها طی اصلاحیه قانون تجارت است. شرکت‌های به اصطلاح «نسل دوم» به بعد، که توسط شرکت‌های تجاری ایجاد می‌شوند، أساساً شرکت سهامی خاص هستند. شفوق دیگر شرکت‌های دولتی نیز بیشتر با تعریف شرکت‌های سهامی خاص سازگار است، اگر چه پس از نام آن‌ها بلافصله عبارت «شرکت سهامی خاص»، درج نشده باشد. تبصره ۷۲ دائمی قانون بودجه سال ۱۳۵۲ و بودجه سال ۱۳۵۳ کل کشور^۲، دایر بر قائل شدن حداقل سه نفر بهمنزله صاحب سهام (که بعدها دستخوش تغیراتی از حیث تعداد گردیده) شاهدی براین مدعای است. ضمن آن که مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت به علت نداشتن سهام در سرمایه و علی‌رغم آن که دارای قالب مزبور از حیث انطباق کامل با رفتار شرکت‌های تجاری (به جز نپرداختن مالیات و سود سهام) هستند، به‌دلیل سکوت قوانین در خصوص مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، بر تعریف مزبور استوار نیستند. ظرف سال‌های اخیر، در برخی موارد، شرکت‌های سهامی خاص دولتی در جهت عرضه سهام به عموم، به شرکت سهامی عام تبدیل و با عرضه سهام در بورس اوراق بهادار از شکل دولتی خارج شده‌اند که این شق از شرکت‌ها نیز در ماده (۴) مد نظر نبوده است. گفتنی است که در برنامه سوم توسعه، سازماندهی شرکت‌های دولتی در قالب شرکت‌های مادر تخصصی (شرکت‌های دولتی به‌اصطلاح «نسل اول» که صد درصد سهام آن‌ها متعلق به دولت است) مد نظر قرار گرفته که در تعریف مزبور نمی‌گنجد. تعدد مصاديق یاد شده، ضرورت اصلاح ماده (۴) مورد اشاره را بیش از پیش تأیید می‌نماید.

^۱. ر. ک. ب. . ص ۳۶۹^۲. ر. ک. ب. . ص ۱۰۷

قانون محاسبات عمومی کشور^۱

ماده ۴ - شرکت دولتی واحد سازمانی مشخصی است که با اجازه قانون به صورت شرکت ایجاد شود و یا به حکم قانون و یا دادگاه صالح ملی شده و یا مصادره شده و به عنوان شرکت دولتی شناخته شده باشد و بیش از ۵۰ درصد سرمایه آن متعلق به دولت باشد. هر شرکت تجاری که از طریق سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی ایجاد شود، مadam که بیش از پنجاه درصد سهام آن متعلق به شرکت‌های دولتی است، شرکت دولتی تلقی می‌شود.

تبصره - شرکت‌هایی که از طریق مضاربه و مزارعه و امثال این‌ها به منظور به کار انداختن سپرده‌های اشخاص نزد بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های ییمه ایجاد شده یا می‌شوند از نظر این قانون شرکت دولتی شناخته نمی‌شوند.

قانون اصلاح پارهای از مواد قانون استخدام کشوری^۲

۲ - بندت و ث ماده (۱) به شرح زیر اصلاح و بندج به آن اضافه می‌شود:
ج - شرکت دولتی واحد سازمانی مشخصی است که با اجازه قانون به صورت شرکت ایجاد شود و بیش از ۵۰ درصد سرمایه آن متعلق به دولت باشد. هر شرکت تجاری که از طریق سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی ایجاد شود، تازمانی که بیش از پنجاه درصد سهام آن متعلق به شرکت‌های دولتی است، شرکت دولتی تلقی می‌شود.

۱. مصوب ۱۳۶۷/۶۱

۲. مصوب ۱۳۵۳/۱۲/۲۸

قانون برنامه سوم توسعه^۱

فصل دوم - ساماندهی شرکت‌های دولتی

ماده ۴ - به منظور ساماندهی و استفاده مطلوب از امکانات شرکت‌های دولتی و افزایش بازدهی و بهره‌وری و اداره مطلوب شرکت‌هایی که ضروری است در بخش دولتی باقی بماند و نیز فراهم کردن زمینه واگذاری شرکت‌هایی که ادامه فعالیت آنها در بخش دولتی غیرضروری است به بخش غیردولتی، اصلاح و تصویب اساسنامه شرکت‌ها، تصویب آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی، تصویب آیین‌نامه‌های استخدامی و بیمه، با رعایت مقررات و قوانین مربوط و جابجایی و انتقال وظایف، نیروی انسانی، سهام و دارایی‌های شرکت‌های دولتی و شرکت‌های وابسته به آنها با رعایت موارد ذیل اقدام کند:

ب - شرکت‌های دولتی حداکثر تا پایان سال چهارم برنامه در قالب شرکت‌های مادر تخصصی سازماندهی شده و زیر نظر مجمع عمومی در چهارچوب اساسنامه شرکت اداره خواهند شد. این گونه شرکت‌ها از نظر سیاست‌ها و برنامه‌های بخشی تابع ضوابط و مقررات وزارت‌خانه‌های مربوط خواهند بود.

قانون تجارت^۲ با اصلاحات بعدی

باب سوم - شرکت‌های تجاری

فصل اول - در اقسام مختلفه شرکت‌ها و قواعد راجع به آن‌ها

ماده ۲۰- شرکت‌های تجاری بر هفت قسم است:

- ۱- شرکت سهامی
- ۲- شرکت با مسئولیت محدود

۱. مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷

۲. مصوب ۱۳۱۱/۲/۱۳

- ۳- شرکت تضامنی
- ۴- شرکت مختلط غیرسهامی
- ۵- شرکت مختلط سهامی
- ۶- شرکت نسبی
- ۷- شرکت تعاونی تولید و مصرف

قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت^۱

مبحث اول - شرکت‌های سهامی

بخش ۱ - تعریف و تشکیل شرکت سهامی

■ ماده ۱- شرکت سهامی شرکتی است که سرمایه آن به سهام تقسیم شده و مسئولیت صاحبان سهام محدود به مبلغ اسمی سهام آنها است.

■ ماده ۲- شرکت سهامی شرکت بازرگانی محسوب می‌شود ولو این که موضوع عملیات آن امور بازرگانی نباشد.

■ ماده ۳- در شرکت سهامی تعداد شرکاء نباید از سه نفر کمتر باشد.

■ ماده ۴- شرکت سهامی به دو نوع تقسیم می‌شود:

نوع اول - شرکت‌هایی که مؤسسین آنها قسمتی از سرمایه شرکت را از طریق فروش سهام به مردم تأمین می‌کنند. این گونه شرکت‌ها شرکت سهامی عام نامیده می‌شوند.

نوع دوم - شرکت‌هایی که تمام سرمایه آنها در موقع تأسیس منحصرآ توسط مؤسسین تأمین گردیده است. این گونه شرکت‌ها شرکت سهامی خاص نامیده می‌شوند.

تبصره - در شرکت‌های سهامی عام عبارت شرکت سهامی عام و در شرکت‌های سهامی خاص عبارت شرکت سهامی خاص باید قبل از نام شرکت یا بعد از آن بدون فاصله با نام شرکت در کلیه اوراق و اطلاعیه‌ها و آگهی‌های شرکت به طور روشن و خوانای قید شود.

نحوه تشکیل شرکت دولتی

مقدمه

اولین شرکت دولتی تحت عنوان «بانک ملی ایران» در تاریخ ۱۳۰۶/۱۲/۱۲ تأسیس گردید. هدف از تشکیل این بانک، پیشرفت امر تجارت، فلاحت و زراعت بود. با توسعه سرمایه‌گذاری‌ها و ضرورت تشویق بخش خصوصی به ایجاد شرکت، و بنا به ضرورت تعییت این شرکت‌ها از قانونمندی مشخص، قانون تجارت در سال ۱۳۱۱ به تصویب رسید. بخش مربوط به شرکت‌های سهامی آن در سال ۱۳۴۷ مورد تجدید نظر قرار گرفت و با توجه به ماده (۳۰۰) قانون مزبور^۱، شرکت‌های دولتی علی‌رغم تعییت از قوانین تأسیس، اساسنامه و مقررات خود، در موارد سکوت، تابع قانون مزبور گردیدند. ضمن آن که به موجب ماده (۵۸۷) قانون تجارت، مؤسسات و تشکیلات دولتی و بلدی به محض ایجاد شدن، بدون نیاز به ثبت، دارای شخصیت حقوقی می‌شوند. لذا آن دسته از شرکت‌های دولتی که به موجب قانون ایجاد می‌شوند یا اساسنامه آن‌ها به تصویب هیأت وزیران می‌رسد، علی‌الاصول مکلف به ارائه مدارک موضوع این فصل برای اداره ثبت شرکت‌ها نیستند و صرفاً تا زمانی که اساسنامه آن‌ها به تصویب نرسیده، «شرکت در شرف تأسیس» تلقی می‌شوند و به محض تصویب اساسنامه آن‌ها، شرکت تشکیل شده به حساب می‌آیند. گفتنی است که به استثنای بانک ملی ایران و بانک صنعت و معدن که از ابتدا صد درصد سهام آن‌ها متعلق به دولت بوده و هر یک با قانون خاص خود ایجاد شده‌اند، سهام سایر بانک‌ها به استناد قانون ملی شدن بانک‌ها (مصوب ۱۳۵۸/۳/۱۷) و سهام بیمه‌ها به استناد لایحه قانونی ملی شدن مؤسسات بیمه و مؤسسات اعتباری (مصوب ۱۳۵۸/۸/۲۰)، به تملک

دولت درآمده و با توجه به قوانین مزبور و اساسنامه‌های تنظیمی مبتنی بر آن‌ها، بانک‌ها و سیمه‌ها به منزله شرکت دولتی شناخته شده‌اند. علاوه بر این شرکت‌های مصادره یا ملی شده در اجرای قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران، بخش بزرگی از شرکت‌های دولتی یا تحت پوشش دولت یا سازمان‌های دولتی را تشکیل داده‌اند. باید گفت که در حال حاضر صرفاً در ماده (۱۳۰) قانون محاسبات عمومی سال ۱۳۶۶^۱، به نحوی تشکیل شرکت دولتی - آنهم از منظر یک سازمان دولتی - مدنظر قرار گرفته و یا در برخی قوانین، نظیر قانون برنامه سوم توسعه، ممنوعیت یا مجوز تشکیل آن به بخش خاص یا به‌طور کلی اعلام یا اعطای گردیده است. در سایر موارد، فقط قوانین تأسیس یا اساسنامه وزارت‌خانه، مؤسسه دولتی، شرکت دولتی یا مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، حسب مورد، مجوز ایجاد شرکت، مشارکت یا سرمایه‌گذاری را بدون تصریح دولتی بودن یا نبودن اعطای نموده‌اند که به استناد تعریف ماده (۴) قانون محاسبات عمومی، هرگاه میزان سرمایه‌گذاری از این طریق بیش از پنجاه درصد بالغ گردد، تنها در شفوق مصرح در ماده (۴) مورد اشاره، به تشکیل شرکت دولتی منجر خواهد شد. گفته‌است در بند ب ماده (۴) قانون برنامه سوم توسعه بیش‌بینی شده که شرکت‌های دولتی حداقل تا پایان سال چهارم برنامه در قالب شرکت‌های مادر تخصصی ساماندهی و زیر نظر مجمع عمومی در چارچوب اساسنامه شرکت اداره شوند. این گونه شرکت‌ها از نظر سیاست‌ها و برنامه‌های بخشی، تابع ضوابط و مقررات وزارت‌خانه‌های تخصصی مربوط خواهند بود و حق مالکیت دولت در این گونه شرکت‌ها (به استثنای شرکت‌هایی که ریاست مجمع آن‌ها با رئیس جمهور است) از طریق وزارت امور اقتصادی و دارایی یا سازمان مالکیت شرکت‌های دولتی که به استناد این قانون زیر نظر رئیس جمهور تشکیل خواهد شد (به تشخیص دولت)، اعمال خواهد گردید. معنای این بند آن است که اولاً شرکت‌های مادر تخصصی، همانا شرکت دولتی هستند و ثانياً صد درصد سهام این شرکت‌ها متعلق به دولت است (اصطلاحاً نسل اول). بدین ترتیب، باب جدیدی از حیث تشکیل شرکت‌های دولتی از طریق تغییر نام، تغییر اساسنامه و تغییر صاحب سهم، در قالب

شرکت‌های مادر تخصصی باز شده که در مبحث ساماندهی شرکت‌های دولتی به تفصیل به آن پرداخته شده است.

نکته مهم در پایان این مبحث، تصویب موادی نظیر ماده (۱۳۸) قانون محاسبات عمومی^۱، دایر بر شرکت دولتی تلقی نمودن سازمان صدا و سیما از نظر رعایت قانون مزبور است. به هر صورت، اساساً علی‌رغم آن‌که سازمان صدا و سیما یک دستگاه حاکمیتی است و مقرر بوده قانون تحریر اداره آن برای تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم شود که تاکنون چنین نشده و نیز مقرر بوده که به دست شورایی مرکب از سه قوه اداره شود که فعلاً این گونه نیست، لیکن کلیه فعالیت‌های آن در چارچوب شرکت انجام می‌شود. با وجود این به دلیل تعیین تکلیف نشدن موارد یاد شده، صرفاً از حیث رعایت مقررات قانون محاسبات عمومی، شرکت دولتی شناخه شده که لازم است در مورد این مطلب نیز رفع ابهام حقوقی به عمل آید.

اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست. مجلس نمی‌تواند اختیار قانونگذاری را به شخص یا هیئتی واگذار کند ولی در موارد ضروری می‌تواند اختیار وضع بعضی از قوانین را با رعایت اصل هفتاد و دوم^۱ به کمیسیون‌های داخلی خود تفویض کند، در این صورت این قوانین در مدتی که مجلس تعیین می‌نماید به صورت آزمایشی اجرا می‌شود و تصویب نهایی آن‌ها با مجلس خواهد بود.

همچنین مجلس شورای اسلامی می‌تواند تصویب دائمی اساسنامه سازمان‌ها، شرکت‌ها، مؤسسات دولتی یا وابسته به دولت را با رعایت اصل هفتاد و دوم به کمیسیون‌های ذیربط واگذار کند و یا اجازه تصویب آن‌ها را به دولت بدهد. در این صورت مصوبات دولت نباید با اصول و احکام مذهب رسمی کشور و یا قانون اساسی مغایرت داشته باشد، تشخیص این امر به ترتیب مذکور در اصل نود و ششم^۲ با شورای نگهبان است. علاوه بر این مصوبات دولت نباید مخالف قوانین و مقررات عمومی کشور باشد و به منظور بررسی و اعلام عدم مغایرت آن‌ها با قوانین مجبور باید ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی برسد.

۱. اصل هفتاد و دوم قانون اساسی: مجلس شورای اسلامی نمی‌تواند قوانینی وضع کند که با اصول و احکام مذهب رسمی کشور یا قانون اساسی مغایرت داشته باشد. تشخیص این امر به ترتیبی که در اصل نود و ششم آمده بر عهده شورای نگهبان است.

۲. اصل نود و ششم قانون اساسی: تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلام با اکثریت فقهای شورای نگهبان و تشخیص عدم تعارض آنها با قانون اساسی بر عهده اکثرب همه اعضای شورای نگهبان است.

قانون محاسبات عمومی کشور^۱

■ ماده ۱۳۰- از تاریخ تصویب این قانون ایجاد یا تشکیل سازمان دولتی با توجه به مواد (۲)، (۳) و (۴) این قانون منحصرأ به صورت وزارتخانه یا مؤسسه دولتی یا شرکت دولتی مجاز خواهد بود. کلیه مؤسسات انتفاعی و بازرگانی وابسته به دولت و سایر دستگاههای دولتی که به صورتی غیراز وزارتخانه یا مؤسسه دولتی یا شرکت دولتی ایجاد شده و اداره می‌شوند مکلفند حداکثر ظرف مدت یک سال از تاریخ اجرای این قانون با رعایت مقررات مربوط وضع خود را با یکی از سه وضع حقوقی فوق تطبیق دهند و الا با انقضای این فرصت مؤسسه دولتی محسوب و تابع مقررات این قانون در مورد مؤسسات دولتی خواهند بود.

تبصره - نهادها و مؤسساتی که در جریان تحقق انقلاب اسلامی و یا پس از آن بنا به ضرورت‌های انقلاب اسلامی به وجود آمده‌اند و تمام یا قسمی از اعتبارات مورد نیاز خود را از محل اعتبارات منظور در قانون بودجه کل کشور مستقیماً از خزانه دریافت می‌نمایند، در صورتی که وضعیت حقوقی آنها به موجب قانون معین نشده باشد، مکلفند ظرف مدت مذکور در این ماده وضع حقوقی خود را با یکی از مواد (۲)، (۳)، (۴) و (۵) این قانون تطبیق دهند.

قانون برنامه سوم توسعه^۲

فصل دوم- ساماندهی شرکت‌های دولتی

■ ماده ۴- به منظور ساماندهی و استفاده مطلوب از امکانات شرکت‌های دولتی و افزایش بازدهی و بهره‌وری و اداره مطلوب شرکت‌هایی که ضروریست در بخش دولتی

۱. مصوب ۱۳۷۷/۱/۱۷

۲. مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷

باقی بمانند و نیز فراهم کردن زمینه واگذاری شرکت‌هایی که ادامه فعالیت آنها در بخش دولتی غیر ضروری است به بخش غیر دولتی، اصلاح و تصویب اساسنامه شرکت‌ها، تصویب آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی، تصویب آیین‌نامه‌های استخدامی و بیمه، با رعایت مقررات و قوانین مربوط و جابجایی و انتقال وظایف، نیروی انسانی، سهام و دارایی‌های شرکت‌های دولتی و شرکت‌های وابسته به آنها با رعایت موارد ذیل اقدام کند:

تبصره ۱ - تشکیل شرکت‌های دولتی صرفاً با تصویب مجلس شورای اسلامی مجاز است.

و - انجام هرگونه فعالیت تجاری و غیر آن که در اساسنامه شرکت‌های دولتی پیش‌بینی نشده باشد منوع است.

■ ماده ۱۲۶ - به شرکت سهامی راه آهن جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود به منظور ارائه خدمات حمل و نقل منطقه‌ای، ترانزیتی و چند وجهی با مشارکت کشورهای عضو اکو نسبت به ایجاد شرکت‌های حمل و نقل بین‌المللی اقدام کند.

■ ماده ۱۵۴ - به منظور تسهیل در استفاده از تخصص و توان فنی کادر علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و جهت گیری پژوهش‌های دانشگاهی به سمت نیازهای علمی و تخصصی کشور:

الف - به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور و مراکز تحقیقاتی مصوب اجازه داده می‌شود با رعایت مراتب زیر نسبت به تشکیل شرکت‌های دولتی خدمات علمی، تحقیقاتی و فنی با مقررات خاص و تابع قانون تجارت مبادرت کند.

۱- خدمات این شرکت‌ها صرفاً در محدوده تحقیقات و خدمات علمی و فنی است که شرکت‌ها و مؤسسات بخش غیر دولتی و غیر عمومی قادر به انجام آنها نیستند و دانشگاه را از اهداف اصلی آموزشی و پژوهشی خود دور نمی‌کند.

۲- حداقل چهل و نه درصد (۴۹٪) از سهامداران این شرکت‌ها اعضای هیأت علمی، کارشناسان پژوهشی، تکنسین‌ها و کارکنان همان دانشگاه، مؤسسه آموزش عالی و مرکز

تحقیقاتی و پژوهشی بوده و سهامداران و شرکت مربوطه از محدودیت قانون منع مداخله وزراء و نمایندگان مجلسین، دولت و کارمندان دولت در معاملات دولتی و کشوری مصوب ۱۳۹۷/۱۰/۲۲ مستثنی است. اساسنامه نمونه و یا خاص هر یک از شرکت‌های فوق در هر یک از دانشگاه‌ها، مؤسسات آموزش عالی و مرکز تحقیقاتی و پژوهشی با پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه^۱ به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

■ ماده ۱۷۱- به وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح اجازه داده می‌شود به منظور تأمین نیازهای نیروهای مسلح، به ویژه در فن آوری‌های جدید و استراتژیک و خرید افلام مورد نیاز پس از تصویب هیأت وزیران و با کسب مجوز از فرماندهی معظم کل قوا، نسبت به ایجاد شرکت‌های صنعتی و خدماتی با مشارکت طرف‌های داخلی و خارجی اقدام کند

■ ماده ۱۸۵- ایجاد هرگونه دفتر، نمایندگی، شعبه و واحد اداری جدید و عناوین مشابه در خارج از کشور توسط دستگاه‌های موضوع ماده (۱۱) این قانون و نهادهای عمومی غیردولتی منوط به پیشنهاد دستگاه ذی‌ربط و وزارت امور خارجه و تصویب هیأت وزیران خواهد بود.

قانون ملی شدن بانک‌ها^۲

■ ماده ۱- برای حفظ حقوق و سرمایه‌های ملی و به کار انداختن چرخهای تولیدی کشور و تضمین سپرده‌ها و پس‌اندازهای مردم در بانک‌ها ضمن قبول اصل مالکیت مشروع مشروط و با توجه به

-

نحوه تحصیل درآمد بانک‌ها و انتقال غیرمشروع سرمایه‌ها به خارج

۱. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

۲. مصوب ۱۳۹۸/۳/۱۷

- نقش اساسی بانک‌ها در اقتصاد کشور و ارتباط طبیعی اقتصاد کشور با مؤسسات بانکی
- مدیون بودن بانک‌ها به دولت و احتیاج آنها به سپرستی دولت
- لزوم هماهنگی فعالیت بانک‌ها با سایر سازمان‌های کشور
- لزوم سوق دادن فعالیت در جهت اداری و اتفاقاعی اسلامی
- از تاریخ تصویب این قانون کلیه بانک‌های ملی اعلام می‌گردد و دولت مکلف است بلافاصله نسبت به تعیین مدیران بانک‌ها اقدام نماید.

■ ماده ۲ - از این تاریخ تنها امضا مدیرانی که از طرف دولت برای بانک‌ها معین می‌گردند دارای اعتبار قانونی می‌باشد.

لایحه قانونی اداره امور بانک‌ها^۱

■ ماده ۱ - در اجرای قانون ملی شدن بانک‌ها و مؤسسات اعتباری از تاریخ تصویب این قانون کلیه بانک‌های کشور اعم از بانک‌های تخصصی و تجاری و بانک‌های دولتی سابق و ملی شده بعدی طبق این مقررات اداره خواهد شد.

لایحه قانونی ملی شدن

مؤسسات بیمه و مؤسسات اعتباری^۲

■ ماده ۱ - به منظور حفظ حقوق بیمه‌گزاران و گسترش صنعت بیمه در سراسر کشور و گماردن بیمه به خدمت مردم از تاریخ تصویب این قانون کلیه مؤسسات بیمه کشور ضمن قبول اصل مالکیت مشروع مشروط ملی اعلام می‌شود.

۱. مصوب ۱۳۵۸/۳/۱۷

۲. مصوب ۱۳۵۸/۸/۲۰

لایحه قانونی مربوط به تعیین مدیر یا مدیران موقت برای سرپرستی واحدهای تولیدی و صنعتی و تجاری و کشاورزی و خدماتی اعم از بخش عمومی و خصوصی^۱

ماده ۱- در مورد واحدهای تولیدی و صنعتی و تجاری و کشاورزی و خدماتی اعم از بخش عمومی و خصوصی منجمله شرکت‌ها و مؤسسات صنعتی و معدنی و کشاورزی، پیمانکاری، مهندسی مشاور، مؤسسات و شرکت‌های ساختمانی تأسیساتی، مجتمع‌های مسکونی، مؤسسات حمل و نقل، مؤسسات تخلیه و بارگیری در بنادر که مدیران و یا صاحبان آنها واحدهای مزبور و یا کارگاه خود را کرده و یا کار را متوقف نموده و یا به هر علت دسترسی به آنها میسر نیست و نیز بنا به تقاضای صاحبان یا مدیران واحدهای مذکور هر یک از وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و یا شرکت‌های دولتی که به نحوی که با واحد مزبور طرف معامله و یا در ارتباط باشند و یا موضوع فعالیت واحد، مربوط به آن وزارت‌خانه، مؤسسه و یا شرکت دولتی باشد، می‌تواند به منظور جلوگیری از تعطیل واحدهای نامبرده با اطلاع وزارت کار و امور اجتماعی یک یا چند نفر را به سمت مدیر یا هیأت مدیر و یا اعضاء ناظر جهت اداره و یا نظارت بر اداره امور واحدهای مزبور تعین نمایند.

تبصره ۱- چنانچه مدیران مسئول یا صاحبان واحدهای نامبرده در بالا در محل تصدی خود حضور دارند ولی به تشخیص وزارت‌خانه، مؤسسه و یا شرکت‌های دولتی مربوط یا وزارت کار و امور اجتماعی قادر به اداره امور واحد مزبور و یا کار در کارگاه نیستند با موافقت هیأت وزیران مشمول ماده (۱) این قانون می‌باشند.

تبصره ۲- در مورد مؤسسات و شرکت‌ها و واحدهای ساختمانی، وزارت‌خانه، مؤسسه و یا شرکت‌های دولتی ذریبخط از محل بودجه مربوط به هر پروژه ساختمانی، وزارت‌خانه،

۱. مصوب ۱۳۵۸/۳/۲۴ شورای انقلاب. لایحه قانونی شماره ۷۷۳۸

مؤسسه و یا شرکت‌های دولتی ذیریط از محل بودجه مربوط به هر پروژه ساختمانی، تنخواه‌گردانی که با توجه به آخرین صورت وضعیت پیمانکار تعیین می‌شود در اختیار مدیر یا هیأت اجرایی قرار داده می‌شود. مدیر و یا هیأت مدیره، مذکور اختیار دارد که از محل تنخواه‌گردان تعیین شده کلیه هزینه‌های پروژه و دستمزدهای مربوط را پرداخت نماید.

■ ماده ۲- تعیین مدیر یا هیأت مدیره و اعضای ناظر، با حکم اداری از طرف وزارت مربوط به عمل می‌آید و پس از ثبت مراتب در اداره ثبت شرکت‌ها و مالکیت صنعتی، در روزنامه کثیرالانتشاری که جهت درج آگهی‌های هر واحد تعیین شده است منتشر می‌گردد.

با صدور حکم مذکور جهت مدیر و یا هیأت مدیره و ابلاغ مراتب به واحد مربوط از مدیران و متصدیان قبلی در مورد اداره امور واحد سلب صلاحیت می‌گردد. حکم انتصاب مدیر یا هیأت مدیره تا زمانی که وزارت‌خانه، مؤسسه یا شرکت دولتی ذیریط احکام مدیران را لغو نکرده است مدیر یا هیأت مدیره و یا اعضای ناظر در سمت خود باقی خواهد ماند و صاحبان سهام به هیچ وجه حق ندارند مدیرانی را به جای آنها انتخاب نمایند. در حکم انتساب هر یک از اعضای هیأت مدیره و حدود اختیارات و نحوه همکاری آنها با یکدیگر مشخص می‌گردد.

مدیرانی که به موجب لایحه قانونی شماره ۲۳۲۶ مورخ ۱۳۵۸/۱/۲۹ انتصاب گردیدند مدیران اجرایی محسوب و طبق مقررات این قانون به کار خود ادامه خواهند داد.

■ ماده ۳- مدیر یا هیأت مدیره بدون حق تفویض نماینده از هر حیث قائم مقام قانونی مدیران اصلی واحدها و شرکت‌ها و مؤسسات مذکور در ماده (۱) بوده و دارای کلیه اختیارات لازم جهت اداره امور جاری و عادی می‌باشد و بدون این که احتیاج به تحصیل اجازه مخصوص از مدیران یا صاحبان واحد مربوط داشته باشد حق خواهد داشت به نحوی که متضمن صلاح و صرفه واحد و موافق با اصول و معیارهای جمهوری اسلامی باشد کلیه امور عادی و جاری آن واحد را اداره کرده و به نمایندگی آن واحد در حدود اختیارات مربوط اقدام نماید، تعهدات و امضای مدیر یا هیأت مدیره به منزله تعهدات و امضای واحد بوده و انجام اموری که خارج از جریان عادی و جاری واحد باشد موکول به تصویب وزارت‌خانه، مؤسسه و یا شرکت‌های دولتی مربوط می‌باشد.

اعضا ناظر بدون حق تفویض نمایندگی حق اعمال نظارت کامل در کلیه امور واحد مربوط و به خصوص نظارت بر اعمال و اقدامات مدیران را دارند و اختیارات اعضا ناظر به شرح مندرج در حکم آنها خواهد بود، وزارت‌خانه، مؤسسه و یا شرکت‌های دولتی ذی‌ربط با اطلاع وزارت کار و امور اجتماعی می‌تواند در حکم انتصاب اعضا ناظر قید کند که اسناد و مدارک مالی و تعهدآور واحد مشمول این قانون باید علاوه بر امضای صاحبان امضا مجاز آن واحد دارای امضا یک یا چند نفر از اعضا ناظر نیز باشند، در این مورد حکم انتصاب اعضا ناظر به شرح مذکور در ماده (۲) این لایحه ثبت و آگهی می‌گردد.

■ ماده ۴- مدیر یا هیأت مدیره و همجنین اعضا ناظر می‌توانند در چندین واحد (موضوع این قانون) سمت اجرایی و یا نظارت داشته باشند. ولی در هر حال مجموع حقوق‌های دریافتی یک نفر از بابت داشتن سمت‌های متعدد باید از حداقل حقوق (موضوع لایحه قانونی مربوط به حداقل حقوق مستخدمین که در تاریخ ۱۳۵۸/۲/۴ به تصویب شورای انقلاب اسلامی رسیده است) بیشتر باشد. مسئولیت مدیر یا هیأت مدیره هر واحد در مقابل آن واحد همان مسئولیتی است که وکیل در مقابل موکل خود دارد.

اعضا ناظر مکلفند هرگونه تخلف یا تقصیری در امور واحد مشمول این قانون از ناحیه مدیران یا صاحبان آن مشاهده می‌کنند به وزارت‌خانه، مؤسسه و یا شرکت‌های دولتی مربوط اطلاع دهند. اعضاء ناظر این واحد مزبور محسوب می‌گردند.

تبصره - حقوق و حق‌الرحمه مدیر یا هیأت مدیر و همچنین اعضاء ناظر منتخب دولت در صورتی که خارج از کارکنان دولت انتخاب شوند در دوره تصدی موقت از محل درآمد واحد مشمول این قانون براساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب وزیر مربوط و وزیر مشاور در امور سازمان برنامه و بودجه^۱ و وزیر کار و امور اجتماعی خواهد رسید.

ماده ۵ - مدیر یا هیأت مدیر باید در بدء انتصاب خود صورت کلی از کلیه دیون و دارایی و نیز وضعیت موجود واحد مربوط تهیه نموده و به امضای نماینده وزارت‌خانه، مؤسسه و یا شرکت دولتی ذی‌ربط و در صورت امکان به امضای رئیس حسابداری و روسای دواویر آن واحد رسانده و طی گزارشی راجع به وضع عمومی و مالی آن واحد به وزارت کار و امور اجتماعی و وزارت‌خانه، مؤسسه و یا شرکت دولتی ذی‌ربط ارسال دارند و پس از پایان مدت تصدی خود نیز صورت کاملی از کلیه اموال و دارایی و دیون واحد مزبور و همچنین نتیجه عملکرد دوره تصدی خود تهیه و پس از امضای اشخاص مذکور به وزارت‌خانه، مؤسسه و یا شرکت دولتی ذی‌ربط و وزارت کار و امور اجتماعی ارسال دارند.

ماده ۶ - در طول مدتی که واحدهای مذکور در ماده (۱) مشمول اجرای این قانون می‌باشند هیچگونه اقدام قانونی که موجب تعطیل و یا وقفه در امور آنان گردد مجاز نیست.

۱. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

■ ماده ۲- آین نامه های لازم مربوط به این قانون توسط وزارت صنایع و معادن تهیه و پس از تصویب وزارت مسکن و شهرسازی و وزارت کار و امور اجتماعی قابل اجرا خواهد بود.

■ ماده ۸- دولت مکلف است حداکثر در مدت دو ماه از تاریخ تصویب این لایحه قانونی با رعایت کامل معیارهای انقلاب اسلامی تکلیف مالکیت های بزرگ صنعتی و کشاورزی را تعیین نماید.

قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران^۱

نظام گذشته ضمن حمایت ظاهری از صنایع کشور که به بهای نابودی کشاورزی به عمل می آورد آنها را به صورت وسایلی برای چپاول سرمایه های ملی به دست عمال خود و وابستگی اقتصاد ایران به سرمایه داری خارجی و مصرفی ساختن کشور در آورده بود.

صنایع ایران بر پایه صنعت و اقتصاد وابسته به سرمایه داری غارنگر جهانی به وجود آمده بود و طبیعی بود که دیر یا زود دچار نابسامانی شود. آثار این نابسامانی در دو سه سال اخیر روز به روز نمایان تر می شد و در اعتراضات سال ۱۳۵۷ و بعد از سقوط رژیم به حد اعلی رسید و در اثر آشفتگی روابط کارگری و مدیریت و مالکیت از یک طرف و مشکلات سفارش مواد اولیه و فروش کالاهای ساخته شده از طرف دیگر دچار بحران شدید گردید و اینک نجات صنعت و اقتصاد کشور ایجاد می کند اقدامی قاطع در جهت احیا و اداره صحیح و توسعه آنها به منظورهای ذیل به عمل آید:

الف- رعایت نظام اسلامی در مورد حقوق کار

ب- خروج اقتصاد ایران از وابستگی به نفت و احراز استقلال از طریق تولید نیازهای داخلی تا سرحد خودکفایی و توسعه صادرات

- ج - گسترش زمینه کار و اشتغال و تخصص
- د- قطع ید از عمال نظام استبدادی و استثمارگران
- ه - احتراز از دولت سalarی و تشویق و حمایت از فعالیت‌های غیردولتی و ابتکار در بخش خصوصی لذا قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران در دو ماده اعلام می‌گردد.

■ ماده ۱- صنایع موجود بر حسب شرایط به چهار دسته تقسیم می‌گردد و درباره هر گروه به نحو خاص عمل می‌شود:

الف - علاوه بر نفت، گاز، راه آهن، برق، شبکات که قبلاً ملی شده صنایع زیر نیز ملی می‌شوند:

الف ۱- صنایع تولید فلزاتی که در صنعت مصرف عمده دارند (مانند فولاد، مس و آلومینیوم) شامل مرحله نورد گرم

الف ۲- ساخت و مونتاژ کشتی هواپیما و اتومبیل

ب - صنایع و معادن بزرگی که صاحبان آن از طریق روابط غیرقانونی با رئیس گذشته، استفاده نامشروع از امکانات و تضییع حقوق عمومی به ثروت‌های کلان دست یافته‌اند و برخی از آنها از کشور متواری هستند و دولت طبق لایحه قانونی شماره ۶۷۳۸ مورخ ۱۳۵۸/۳/۲۶^۱ مدیریت آنها را در اختیار گرفته است. سه‌ام این گونه اشخاص به تملک دولت در می‌آید. هر گونه رسیدگی مالی و فنی و حقوقی نسبت به این گونه اشخاص در اختیار دولت خواهد بود.

تبصره - بهای سهامی که طبق فرمان امام متعلق به بنیاد مستضعفان می‌شود، پس از ارزیابی در صورتی که مازاد بر دیون به دولت باشد، از طرف دولت به این بنیاد پرداخت می‌گردد.

ج - کارخانجات و مؤسساتی که وام‌های قابل توجه برای احداث یا توسعه از بانک‌ها دریافت داشته‌اند در صورتی که کل بدھی آنها از دارایی خالص آنان بالاتر باشد متعلق به دولت است و بقیه بدھی ایشان به عنوان طلب دولت و مردم به هر صورت که

متقضی باشد وصول خواهد شد. در صورتی که دارایی این واحدها بیشتر از مطالبات بانک‌ها و مردم باشد، دولت به سمت مالک بانک‌ها و نسبت به مطالبات خود و مردم در مالکیت آن واحد سهیم می‌شود.

۵ - کارخانجات و مؤسسات تولیدی که متعلق به بخش خصوصی بوده و وضع مالی و اقتصادی مساعدی دارند و مشمول بند ب ماده (۱) نباشد براساس قبول اصل مالکیت مشروع مشروط، مالکیت آنها از طرف دولت به رسمیت شناخته می‌شود و مورد حمایت قانونی قرار می‌گیرد.

تبصره - بدھی‌ها، وثیقه‌ها و تضمین‌هایی که مالکین و مدیران مؤسسات مورد بحث در قبال وام بانک‌ها داشته و سپرده‌اند به قوت خود باقی است و مطالبه خواهد شد.

ماده ۲ - آین نامه اجرایی این قانون باید ظرف مدت یک هفته به وسیله وزارت‌خانه‌های صنایع و معادن بازارگانی و سازمان برنامه و بودجه^۱ تنظیم شود و به تصویب هیأت وزیران بررسد و افراد مشمول بند ب ماده (۱) به تصویب جلسه مشترک وزرای بازارگانی، صنایع و معادن و سازمان برنامه و بودجه^۲ و نمایندگان شورای انقلاب اسلامی بررسد و همراه با اصل لایحه اعلام گردد.

تبصره - از آن جا که مراد از وضع این قانون استیفادی حقوق عمومی است و صاحبان صنایع مشمول بند ب، اغلب سهام خود را در مؤسسات و کارخانجات به نام بستگان خود ثبت کرده‌اند، سهام همسر و فرزندان و بنا به تشخیص کمیسیون مندرج در بند ۲ برادر و خواهر آنان نیز مشمول این بند می‌شوند.

لایحه قانونی متمم قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران و آیین‌نامه اجرایی آن^۱

■ ماده ۱- روش ارزیابی سهام در کلیه مؤسسات فوق الذکر

حقوق صاحبان سهام بر مبنای ارزش ویژه سهام محاسبه می‌گردد. ارزش ویژه عبارت است از مجموع سرمایه ثبت و پرداخت شده و اندوخته‌های آزاد قابل تقسیم و مانده حساب سود و زیان، میانگین ارزش سهام در پایان دو دوره مالی مختوم به سال‌های ۵۶ و ۵۷ مندرج در اظهارنامه مالیاتی تسلیم شده به وزارت امور اقتصادی و دارایی مبنای پرداخت غرامت یا انجام مشارکت قرار خواهد گرفت در مواردی که اظهارنامه تسلیم نشده باشد و یا مؤسسه به بهره‌برداری نرسیده باشد و یا به تشخیص شورای سازمان خلافی در آن ملاحظه گردد، مجمع عمومی سازمان صنایع ملی ایران مستول رسیدگی و صدور رأی خواهد بود.

تبصره - چنانچه زیان سالانه و هزینه‌های قبل از بهره‌برداری و مطالبات مشکوک الوصول و بدھی‌های مالیاتی و بیمه و غیره در اظهارنامه تسلیم شده منعکس نباشد مجمع عمومی سازمان صنایع ملی ایران راساً موارد را بررسی و مبادرت به صدور رأی خواهد نمود و رأی مجمع مذکور در این خصوص قطعی است.

■ ماده ۲- تعیین وضعیت سایر سهامداران مشمول بند (ب)

نظر به این که نام بعضی از سهامداران مؤسسات تولیدی در لیست مشمولین بند (ب) قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران منظور نگردیده است لکن لازم است وضع سهامشان روش گردد لذا مقرر گردید يك هیأت پنج نفری مرکب از نماینده دادستانی کل کشور، نماینده سازمان اداره کننده مؤسسه، يك نماینده از سوی مجلس شورای اسلامی، يك نفر حاکم شرع و همچنین نماینده ریاست جمهوری مأمور رسیدگی به وضع آنان گردد. نام این اشخاص توسط دادستانی کل کشور و یا وزارت صنایع و معادن به هیأت مذکور ارائه

می‌گردد. از تاریخ ارائه نام اشخاص مزبور هیأت موظف است طرف مدت سه ماه نظر قطعی خود را در مورد مالکیت و مطالبات اشخاص مزبور از شرکت‌های مشمول اعلام نمایند. رأی این هیأت به اکثریت آرا قطعی است.

تبصره ۱- تعیین وضع مالکیت آن دسته از مؤسسات که طبق لایحه قانونی نصب مدیران به شماره ۶۷۲۸ مورخ ۱۳۵۸/۳/۲۶^۱ و بند ج قانون حفاظت و توسعه^۲ و یا سایر تصویب‌نامه‌های خاص شورای انقلاب اسلامی تحت مدیریت یا ناظارت دولت فرار گرفته و می‌گیرند نیز به عهد ه هیأت فوق الذکر می‌باشد.

تبصره ۲- چنانچه مؤسسه پس از صدور رأی قطعی به سهامداران آن واگذار شد، سهامداران هیچ گونه ادعایی نسبت به سود و زیان مدت عملکرد دولت در آن مؤسسه نخواهد داشت.

■**ماده ۳- مشارکت بانک‌ها**

بانک‌ها با رعایت تبصره ذیل این ماده موظفند پس از تعیین ارزش سهام مؤسسات مشمول قانون حفاظت و مؤسسات تحت مدیریت و یا ناظرت دولت (طبق بند ۱) این قانون معادل کل طلب خویش را از مؤسسات مذکور در این گونه مؤسسات از طریق افزایش سرمایه مشارکت نمایند.

تبصره - چنانچه مشمولین بند (ج) قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران مشمول تبصره ذیل ماده ۱ نباشد و طرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب این قانون حداقل ۵۰٪ از کل بدھی خویش را به بانک‌ها پرداخت نمایند یا قبل از پرداخت کرده باشند و با این پرداخت نسبت مندرج در آیین نامه اجرایی قانون مذکور از رقم ۲ کمتر شود هیأت مندرج درباره این قانون تصمیم مقتضی اتخاذ خواهد کرد.

۱. ر. ک. ب. ص. ۷۳

۲. ر. ک. ب. ص. ۶۸

■ ماده ۴- مشارکت بخش خصوصی

کلیه سهامداران خصوصی (به استثنای مشمولین بند (الف) و بند (ب) قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران) که واجد صلاحیت احراز مالکیت سهام خویش می‌باشند پس از ارزیابی سهام به طریق مندرج در ماده (۱) و به میزان ارزش یزه سهام متعلقه در مؤسسات مربوطه ذی‌سهم و شریک خواهد بود نحوه اعمال مدیریت و نظارت این اشخاص در سرمایه‌گذاری‌هایشان مطابق قوانین جاری کشور خواهد بود.

■ ماده ۵- مهلت مقرر در بند ۳-۴ قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران تا مهر ماه ۱۳۵۹ تتمدید می‌گردد.

تبصره - چنانچه صاحبان مؤسسات موضوع قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران ظرف مدت تعیین شده وضع مؤسسات خویش را روشن نمایند و گواهی اخذ نکنند مشمول بند (ب) قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران خواهند شد.

قانون پولی و بانکی کشور^۱**■ ماده ۱۰-**

الف - بانک مرکزی ایرانی مسئول تنظیم و اجرای سیاست پولی و اعتباری بر اساس سیاست کلی اقتصادی کشور می‌باشد

ب - هدف بانک مرکزی ایران حفظ ارزش پول و موازنۀ پرداخت‌ها و تسهیل مبادلات بازارگانی و کمک به رشد اقتصادی کشور است.

ج - بانک مرکزی ایران دارای شخصیت حقوقی است و در مواردی که در این قانون پیش‌بینی نشده است تابع قوانین و مقررات مربوط به شرکت‌های سهامی خواهد بود.

- د - بانک مرکزی ایران جز در مواردی که قانون صریحاً مقرر داشته باشد مشمول قوانین و مقررات عمومی مربوط به وزارت‌خانه‌ها و شرکت‌های دولتی و مؤسسات دولتی وابسته به دولت و همچنین مشمول مقررات قسمت بانکداری این قانون نمی‌باشد.
- ز - بانک مرکزی ایران می‌تواند در هر محل لازم بداند شعبه تأسیس نماید یا به هریک از بانک‌های کشور نمایندگی بدهد.^۱
- ح - انحلال بانک مرکزی ایران فقط به موجب قانون امکان پذیر است.

■ ماده ۳۰ ■

- الف - تأسیس بانک و اشتغال به عملیات بانکی و استفاده از نام بانک در عنوان مؤسسات اعتباری فقط طبق مقررات این قانون ممکن است.
- ب - تشخیص عملیات بانکی با شورای پول و اعتبار می‌باشد.
- ج - تأسیس بانک در ایران موکول به تصویب اساسنامه آن به وسیله شورای پول و اعتبار و صدور اجازه از طرف بانک مرکزی ایران است.
- د - مراجع ثبت شرکت‌ها نمی‌توانند تقاضای تأسیس بانکی را در ایران به ثبت برسانند مگر آن که اجازه‌نامه بانک مرکزی ایران و رونوشت گواهی شده اساسنامه مربوط که به تصویب شورای پول و اعتبار سیده است ضمیمه تقاضای ثبت باشد.
- ه - هر گونه تغییر در اساسنامه بانک‌ها باستی به تصویب شورای پول و اعتبار بررسد.
- و - ایجاد یا تعطیل شعبه یا وجه یا نمایندگی بانک‌ها در داخل یا خارج کشور طبق آیین نامه‌ای خواهد بود که به تصویب شورای پول و اعتبار می‌رسد.
- تبصره** - بانک‌هایی که قبل از تصویب این قانون تأسیس شده‌اند و اساسنامه آنها با مقررات این قانون مغایرت دارد مکلفند اساسنامه خود را حداقل ظرف یک سال از تاریخ تصویب این قانون با مقررات این قانون تطبیق دهند و آن را به تصویب شورای پول و اعتبار برسانند.

۱. به شرح متن اصلاح شده است. به موجب لایحه قانونی اصلاح قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۴۰۸/۱۲/۱۸.

▪ ماده ۳۱ ▪

الف - تشکیل بانک فقط به صورت شرکت سهامی عام یا سهام با نام ممکن خواهد بود.

ب - مدیر عامل و رئیس هیأت مدیره و اکثریت اعضا هیأت عامل و اکثریت اعضا هیأت مدیره بانک‌های ایرانی باید از اتباع ایران باشند.

ج - هر بانکی که بیش از چهل درصد سرمایه آن متعلق به اشخاص حقوقی اتباع خارجی یا اشخاص حقوقی خارجی باشد از نظر این قانون بانک خارجی محسوب می‌شود و باید تحت عنوان بانک خارجی به ثبت برسد. از نظر این ماده هر شخص حقوقی که هفتاد و پنج درصد سرمایه آن متعلق به اشخاص حقوقی یا حقوقی اتباع ایرانی نباشد خارجی تلقی می‌شود^۱.

د - بانک‌های ایرانی نمی‌توانند بیش از ۴۰ درصد سهام خود را به اتباع خارجی یا اشخاص حقوقی که هفتاد و پنج درصد سرمایه آن متعلق به اتباع ایران نیست منتقل نمایند. انتقال سهام بانک‌های ایرانی به دولت‌های خارجی مطلقاً منوع است و مالکیت بیش از چهل درصد از سهام هیچ بانک ایرانی نمی‌تواند به اشخاص حقوقی یا حقوقی خارجی تعلق پیدا کند مگر به موجب قانون^۲.

ه - از تاریخ تصویب این قانون تأسیس بانک‌های خارجی و مؤسسات اعتباری غیربانکی خارجی که به عملیات متعارف بانکی اشتغال می‌ورزند فقط با تصویب مجلسین خواهد بود.

مؤسسات اعتباری غیربانکی مؤسساتی هستند که در عنوان خود از نام بانک استفاده نمی‌کنند ولی به تشخیص بانک مرکزی ایران واسطه بین عرضه کنندگان و متقدیان وجوده و اعتبار می‌باشند و عملیات آنها در حجم و نحوه توزیع اعتبارات موثر است.

۱. به شرح متن اصلاح شده است. به موجب قانون اصلاح بنده‌های (ج) و (د) ماده ۳۱ قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۶/۴/۲۵.

۲. به شرح متن اصلاح شده است. به موجب قانون اصلاح بنده‌های (ج) و (د) ماده ۳۱ قانون پولی و بانکی کشور مصوب ۱۳۵۶/۴/۲۵.

قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت^۱

■ ماده ۵۵- در موقع تأسیس سرمایه شرکت‌های سهامی عام از پنج میلیون ریال و سرمایه شرکت‌های سهامی خاص از یک میلیون ریال نباید کمتر باشد. در صورتی که سرمایه شرکت بعد از تأسیس به هر علت از حداقل مذکور در این ماده کمتر شود باید ظرف یک سال نسبت به افزایش سرمایه تا میزان حداقل مقرر اقدام به عمل آید یا شرکت به نوع دیگری از انواع شرکت‌های مذکور در قانون تجارت تغییر شکل یابد و گرنه هر ذی‌نفع می‌تواند انحلال آن را از دادگاه صلاحیتدار درخواست کند. هرگاه قبل از صدور رأی قطعی موجب درخواست انحلال منتفی گردد دادگاه رسیدگی را موقوف خواهد نمود.

■ ماده ۶- برای تأسیس شرکت‌های سهامی عام مؤسسین باید اقلًا بیست درصد سرمایه شرکت را خود تعهد کرده و لااقل سی و پنج درصد مبلغ تعهد شده را در حسابی به نام شرکت در شرف تأسیس نزد یکی از بانک‌ها سپرده سپس اظهارنامه‌ای به ضمیمه طرح اساسنامه شرکت و طرح اعلامیه پذیره‌نویسی سهام که به امضاء کلیه مؤسسین رسیده باشد در تهران به اداره ثبت شرکت‌ها و در شهرستان‌ها به دایره ثبت شرکت‌ها و در نقاطی که دایره ثبت شرکت‌ها وجود ندارد به اداره ثبت استاد و املاک محل تسلیم و رسید دریافت کنند.

تبصره - هرگاه قسمتی از تعهد مؤسسین به صورت غیرنقد باشد باید عین آن یا مدارک مالکیت آن را در همان بانکی که برای پرداخت مبلغ نقدی حساب باز شده است تودیع و گواهی بانک را به ضمیمه اظهارنامه و ضمایم آن به مرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم نمایند.

■ ماده ۷- اظهارنامه مذکور در ماده (۶) باید با قید تاریخ به امضاء کلیه مؤسسین رسیده و موضوعات زیر مخصوصاً در آن ذکر شده باشد:

- ۱- نام شرکت.
- ۲- هویت کامل و اقامه‌گاه مؤسسین.
- ۳- موضوع شرکت.
- ۴- مبلغ سرمایه شرکت و تعیین مقدار نقد و غیرنقد آن به تفکیک.
- ۵- تعداد سهام با نام و بی‌نام و مبلغ اسمی آنها و در صورتی که سهام ممتاز نیز موردنظر باشد تعیین تعداد و خصوصیات و امتیازات این گونه سهم.
- ۶- میزان تعهد هر یک از مؤسسین و مبلغی که پرداخت کردند با تعیین شماره حساب و نام بانکی که وجهه پرداختی در آن واریز شده است. در مورد آورده غیرنقد تعیین اوصاف و مشخصات و ارزش آن به نحوی که بتوان از کم و کیف آورده غیرنقد اطلاع حاصل نمود.
- ۷- مرکز اصلی شرکت.
- ۸- مدت شرکت.

■ ماده ۸- طرح اساسنامه باید با قید تاریخ به امضاء مؤسسین رسیده و مشتمل بر

مطلوب زیر باشد:

- ۱- نام شرکت.
- ۲- موضوع شرکت به طور صریح و منجز.
- ۳- مدت شرکت.
- ۴- مرکز اصلی شرکت و محل شعب آن اگر تأسیس شعبه موردنظر باشد.
- ۵- مبلغ سرمایه شرکت و تعیین مقدار نقد و غیرنقد آن به تفکیک.
- ۶- تعداد سهام بی‌نام و بانام و مبلغ اسمی آنها و در صورتی که ایجاد سهام ممتاز موردنظر باشد تعیین تعداد و خصوصیات و امتیازات این‌گونه سهام.

- ۷- تعیین مبلغ پرداخت شده هر سهم و نحوه مطالبه بقیه مبلغ اسمی هر سهم و مدتی که ظرف آن باید مطالبه شود که به هر حال از پنج سال مت加وز نخواهد بود.
- ۸- نحوه انتقال سهام با نام.
- ۹- طریقه تبدیل سهام با نام به سهام بی‌نام و بالعکس.
- ۱۰- در صورت پیش‌بینی امکان صدور اوراق قرضه، ذکر شرایط و ترتیب آن.
- ۱۱- شرایط و ترتیب افزایش و کاهش سرمایه شرکت.
- ۱۲- موقع و ترتیب دعوت مجامع عمومی.
- ۱۳- مقررات راجع به حد نصاب لازم جهت تشکیل مجامع عمومی و ترتیب اداره آنها.
- ۱۴- طریقه شور و اخذ رأی و اکثریت لازم برای معتر بردن تصمیمات مجامع عمومی.
- ۱۵- تعداد مدیران و طرز انتخاب و مدت مأموریت آنها و نحوه تعیین جانشین برای مدیرانی که فوت یا استغفاری کنند یا محجور یا مغزول با به جهات قانونی منع می‌گردند.
- ۱۶- تعیین وظایف و حدود اختیارات مدیران.
- ۱۷- تعداد سهام تصمیمی که مدیران باید به صندوق شرکت بسپارند.
- ۱۸- قید این که شرکت یک بازارس خواهد داشت یا بیشتر و نحوه انتخاب و مدت مأموریت بازارس.
- ۱۹- تعیین آغاز و پایان سال مالی شرکت و موعد تنظیم ترازنامه و حساب سود و زیان و تسليم آن به بازارسان و به مجمع عمومی سالانه.
- ۲۰- نحوه انحلال اختیاری شرکت و ترتیب تصفیه امور آن.
- ۲۱- نحوه تغییر اساسنامه.

■ ماده ۹- طرح اعلامیه پذیره‌نویسی مذکور در ماده (۶) باید مشتمل بر نکات

زیر باشد:

- ۱- نام شرکت.
- ۲- موضوع شرکت و نوع فعالیت‌هایی که شرکت به منظور آن تشکیل می‌شود.

- ۳- مرکز اصلی شرکت و شعب آن در صورتی که تأسیس شعبه مورد نظر باشد.
- ۴- مدت شرکت.
- ۵- هویت کامل و اقامتگاه و شغل مؤسسين در صورتی که تمام یا بعضی از مؤسسين در امور مربوط به موضوع شرکت یا امور مشابه با آن سوابق یا اطلاعات یا تجاری داشته باشند ذکر آن به اختصار.
- ۶- مبلغ سرمایه شرکت و تعیین مقدار نقد و غیرنقد آن به تفکیک و تعداد و نوع سهام در مورد سرمایه غیرنقد شرکت تعیین مقدار و مشخصات و اوصاف و ارزش آن به نحوی که بتوان از کم و کيف سرمایه غیرنقد اطلاع حاصل نمود.
- ۷- در صورتی که مؤسسين مزايبی برای خود در نظر گرفته‌اند تعیین چگونگی و موجبات آن مزايب به تفصیل.
- ۸- تعیین مقداری از سرمایه که مؤسسين تعهد کرده و مبلغی که پرداخت کرده‌اند.
- ۹- ذکر هزینه‌هایی که مؤسسين تا آن موقع جهت تدارک مقدمات تشکیل شرکت و مطالعاتی که انجام گرفته است پرداخت کرده‌اند و برآورد هزینه‌های لازم تا شروع فعالیت‌های شرکت.
- ۱۰- در صورتی که انجام موضوع شرکت قانوناً مستلزم موافقت مراجع خاصی باشد ذکر مشخصات اجازه‌نامه یا موافقت اصولی آن مراجع.
- ۱۱- ذکر حداقل تعداد سهامی که هنگام پذیره‌نویسی باید توسط پذیره‌نویسی تعهد شود و تعیین مبلغی از آن که باید مقارن پذیره‌نویسی نقداً پرداخت گردد.
- ۱۲- ذکر شماره و مشخصات حساب بانکی که مبلغ نقدی سهام مورد تعهد باید به آن حساب پرداخت شود و تعیین مهلتی که طی آن اشخاص ذی‌علاقه می‌توانند برای پذیره‌نویسی و پرداخت مبلغ نقدی به بانک مراجعه کنند.
- ۱۳- تصریح بهاین که اظهارنامه مؤسسين به انضمام طرح اساسنامه برای مراجعة علاقمندان به مرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم شده است.
- ۱۴- ذکر نام روزنامه کثيرالانتشاری که هرگونه دعوت و اطلاعیه بعدی تا تشکیل مجمع عمومی مؤسس منحصرآ در آن منتشر خواهد شد.

۱۵- چگونگی تخصیص سهام به پذیره‌نویسان.

■ ماده ۱۰- مرجع ثبت شرکت‌ها پس از مطالعه اظهارنامه و ضمایم آن و تطبیق مندرجات آنها با قانون اجازه انتشار اعلامیه پذیره‌نویسی را صادر خواهد نمود.

■ ماده ۱۱- اعلامیه پذیره‌نویسی باید توسط مؤسسين در جراید آنگهی گردیده و نیز در بانکی که تعهد سهام نزد آن صورت می‌گیرد در معرض دید علاقمندان قرار داده شود.

■ ماده ۱۲- ظرف مهلتی که در اعلامیه پذیره‌نویسی معین شده است علاقمندان به بانک مراجعه و ورقه تعهد سهام را امضاء و مبلغی را که نقداً باید پرداخت شود تأديه و رسید دریافت خواهند کرد.

■ ماده ۱۳- ورقه تعهد سهم باید مشتمل بر نکات زیر باشد:

۱- نام و موضوع و مرکز اصلی و مدت شرکت.

۲- سرمایه شرکت.

۳- شماره و تاریخ اجازه انتشار اعلامیه پذیره‌نویسی و مرجع صدور آن.

۴- تعداد سهامی که مورد تعهد واقع می‌شود و مبلغ اسمی آن و هم چنین مبلغی که از آن بابت نقداً در موقع پذیره‌نویسی باید پرداخت شود.

۵- نام بانک و شماره حسابی که مبلغ لازم توسط پذیره‌نویسان باید به آن حساب پرداخت شود.

۶- هویت و نشانی کامل پذیره‌نویس.

۷- قید این که پذیره‌نویس متعهد است مبلغ پرداخت نشده سهام مورد تعهد را طبق مقررات اساسنامه شرکت پرداخت نماید.

■ ماده ۱۴- ورقه تعهد سهم در دو نسخه تنظیم و با قید تاریخ به امضاء پذیره‌نویس با قائم مقام قانونی او رسیده نسخه اول نزد بانک نگاهداری و نسخه دوم با قید رسید وجه و مهر و امضاء بانک به پذیره‌نویس تسلیم می‌شود.

تبصره - در صورتی که ورقه تعهد سهم را شخصی برای دیگری امضاء کند هویت و نشانی کامل و سمت امضای‌کننده قید و مدرک سمت او اخذ و ضمیمه خواهد شد.

■ ماده ۱۵- امضاء ورقه تعهد سهم به خودی خود مستلزم قبول اساسنامه شرکت و تصمیمات مجمع عمومی صاحبان سهام می‌باشد.

■ ماده ۱۶- پس از گذشتן مهلتی که برای پذیره‌نویسی معین شده است و یا در صورتی که مدت تمدید شده باشد مؤسسين تا یک ماه به تعهدات پذیره‌نویسان رسیدگی و پس از احراز این که تمام سرمایه شرکت صحیحاً تعهد گردیده و اقلایی و پنج درصد آن پرداخت شده است تعداد سهام هر یک از تعهدکنندگان را تعیین و اعلام و مجمع عمومی مؤسسن را دعوت خواهد نمود.

■ ماده ۱۷- مجمع عمومی مؤسسن با رعایت مقررات این قانون تشکیل می‌شود و پس از رسیدگی و احراز پذیره‌نویسی کلیه سهام شرکت و تأديه مبالغ لازم و شور درباره اساسنامه شرکت و تصویب آن اولین مدیران و بازرس یا بازرسان شرکت را انتخاب می‌کند. مدیران و بازرسان شرکت باید کتاباً قبول سمت نماینده، قبول سمت به خودی خود دلیل بر این است که مدیر و بازرس با علم به تکالیف و مسئولیت‌های سمت خود عهده‌دار آن گردیده‌اند از این تاریخ شرکت تشکیل شده محسوب می‌شود.

تبصره - هرگونه دعوت و اطلاعیه برای صاحبان سهام تا تشکیل مجمع عمومی سالانه باید در دو روزنامه کنیرالانتشار منتشر شود یکی از این دو روزنامه بوسیله مجمع عمومی مؤسسن و روزنامه دیگر از طرف وزارت اطلاعات و جهانگردی تعیین می‌شود.^۱

۱. به شرح متن اصلاح شده است. به موجب قانون اصلاح ماده (۱۷) قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت و الحق بک تبصره به ماده مذبور مصوب ۱۳۵۳/۱۱/۲۲

■ ماده ۱۸- اساسنامه‌ای که به تصویب مجمع عمومی مؤسس رسیده به ضمیمه صورت جلسه مجمع و اعلامیه قبولی مدیران و بازرسان جهت ثبت شرکت به مرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم خواهد شد.

■ ماده ۱۹- در صورتی که شرکت تا شش ماه از تاریخ تسلیم اظهارنامه مذکور در ماده (۶) این قانون به ثبت نرسیده باشد به درخواست هر یک از مؤسسین یا پذیره‌نویسان مرجع ثبت شرکت‌ها که اظهارنامه به آن تسلیم شده است گواهینامه‌ای حاکی از عدم ثبت شرکت صادر و به بانکی که تعهد سهام و تأديه وجوده در آن به عمل آمده است ارسال می‌دارد تا مؤسسین و پذیره‌نویسان به بانک مراجعت و تعهدنامه و وجوده پرداختی خود را مسترد دارند در این صورت هرگونه هزینه‌ای که برای تأسیس شرکت پرداخت یا تعهد شده باشد به عهده مؤسسین خواهد بود.

■ ماده ۲۰- برای تأسیس و ثبت شرکت‌های سهامی خاص فقط تسلیم اظهارنامه به ضمیمه مدارک زیر به مرجع ثبت شرکت‌ها کافی خواهد بود:

- ۱- اساسنامه شرکت که باید به امضاء کلیه سهامداران رسیده باشد.
- ۲- اظهارنامه مشعر برتعهد کلیه سهام و گواهینامه بانکی حاکی از تأديه قسمت نقدی آن که نباید کمتر از سی و پنج درصد کل سهام باشد.
اظهارنامه مذکور باید به امضای کلیه سهامداران رسیده باشد. هرگاه تمام یا قسمتی از سرمایه به صورت غیرنقد باشد باید تمام آن تأديه گردیده و صورت تقویم آن به تفکیک در اظهارنامه منعکس شده باشد و در صورتی که سهام ممتازه وجود داشته باشد باید شرح امتیازات و موجبات آن در اظهارنامه منعکس شده باشد.
- ۳- انتخاب اولین مدیران و بازرس یا بازرسان شرکت که باید در صورت جلسه‌ای قید و به امضای کلیه سهامداران رسیده باشد.
- ۴- قبول سمت مدیریت و بازرسی با رعایت به قسمت اخیر ماده (۱۷).

۵- ذکر نام روزنامه کثیرالانتشاری که هرگونه آگهی راجع به شرکت تا تشکیل اولین مجمع عمومی عادی در آن منتشر خواهد شد.

تبصره ۵- سایر قبود و شرایطی که در این قانون برای تشکیل و ثبت شرکت‌های سهام عام مقرر است درمورد شرکت‌های سهامی خاص لازم الرعایه نخواهد بود.

ماده ۲۱- شرکت‌های سهامی خاص نمی‌توانند سهام خود را برای پذیره‌نویسی یا فروش در بورس اوراق بهادار یا توسط بانک‌ها عرضه نمایند و یا به انتشار آگهی و اطلاعیه و یا هر نوع اقدام تبلیغاتی برای فروش سهام خود مبادرت کنند مگر این که از مقررات مربوط به شرکت‌های سهامی عام به نحوی که در این قانون مذکور است تعییت نمایند.

ماده ۲۲- استفاده از وجوه تأدیه شده به نام شرکت‌های سهامی در شرف تأسیس ممکن نیست مگر پس از به ثبت رسانیدن شرکت و یا در مورد مذکور در ماده (۱۹).

ماده ۲۳- مؤسسين شرکت نسبت به کلیه اعمال و اقداماتی که به منظور تأسیس و به ثبت رسانیدن شرکت انجام می‌دهند مسئولت تضامنی دارند.

بخش ۲ - سهام

ماده ۲۴- سهم قسمتی است از سرمایه شرکت سهامی که مشخص میزان مشارکت و تعهدات و منافع صاحب آن در شرکت سهامی می‌باشد ورقه سهم سند قابل معامله‌ای است که نماینده تعداد سهامی است که صاحب آن در شرکت سهامی دارد.

تبصره ۱- سهم ممکن است بانام و یا بـنام باشد.

تبصره ۲- در صورتی که برای بعضی از سهام شرکت با رعایت مقررات این قانون مزایابی قائل شوند این گونه سهام، سهام ممتاز نامیده می‌شود.

ماده ۲۵- اوراق سهام باید متحداً شکل و چاپی و دارای شماره ترتیب بوده و به امضای لااقل دونفر که به موجب مقررات اساسنامه تعین می‌شوند برسد.

ماده ۲۶- در ورقه سهم نکات زیر باید قید شود:

۱- نام شرکت و شماره ثبت آن در دفتر ثبت شرکت‌ها.

۲- مبلغ سرمایه ثبت شده و مقدار پرداخت شده آن.

۳- تعیین نوع سهم.

۴- مبلغ اسمی سهم و مقدار پرداخت شده آن به حروف و به اعداد.

۵- تعداد سهامی که هر ورقه نماینده آن است.

ماده ۲۷- تا زمانی که اوراق سهام صادر نشده است شرکت باید به صاحبان سهام گواهینامه موقت سهم بدهد که معرف تعداد و نوع سهام و مبلغ پرداخت شده آن باشد. این گواهینامه در حکم سهم است ولی در هر حال ظرف مدت یک سال پس از پرداخت تمامی مبلغ اسمی سهم باید ورقه سهم صادر و به صاحب سهم تسلیم و گواهینامه موقت سهم مسترد و ابطال گردد.

ماده ۲۸- تا وقتی که شرکت به ثبت نرسیده صدور ورقه سهم یا گواهینامه موقت سهم منوع است. در صورت تخلف امضاکنندگان مسئول جبران خسارات اشخاص ثالث خواهند بود.

ماده ۲۹- در شرکت‌های سهامی عام مبلغ اسمی هر سهم باید از ده هزار ریال بیشتر باشد.

ماده ۳۰- مدام که تمامی مبلغ اسمی هر سهم پرداخت نشده صدور ورقه سهم بی‌نام یا گواهینامه موقت بی‌نام منوع است به تعهد کننده‌اینگونه سهام گواهینامه موقت بی‌نام داده خواهد شد که نقل و انتقال آن تابع مقررات مربوط به نقل و انتقال سهام بی‌نام است.

■ ماده ۳۱ در مورد صدور گواهینامه موقت سهم مواد (۲۵) و (۲۶) باید رعایت شود.

■ ماده ۳۲ مبلغ اسمی سهام و همچنین قطعات سهام در صورت تجزیه باید متساوی باشد.

■ ماده ۳۳ مبلغ پرداخت نشده سهام هر شرکت سهامی باید ظرف مدت مقرر در اساسنامه مطالبه شود. در غیراین صورت هیأت مدیره شرکت باید مجمع عمومی فوق العاده صاحبان سهام را به منظور تقلیل سرمایه شرکت تا میزان مبلغ پرداخت شده سرمایه دعوت کند و تشکیل دهد و گرنه هر ذی‌نفع حق خواهد داشت که برای تقلیل سرمایه ثبت شده شرکت تا میزان مبلغ پرداخت شده به دادگاه رجوع کند.
تبصره = مطالبه مبلغ پرداخت نشده سهام یا هر مقدار از آن باید از کلیه صاحبان سهام و بدون تبعیض به عمل آید.

■ ماده ۳۴ کسی که تعهد ابیاع سهمی را نموده مسئول پرداخت تمام مبلغ اسمی آن می‌باشد و در صورتی که قبل از تأییه تمام مبلغ اسمی سهم آن را به دیگری انتقال دهد بعد از انتقال سهم دارنده سهم مسئول پرداخت بقیه مبلغ اسمی آن خواهد بود.

■ ماده ۳۵ در هر موقع که شرکت بخواهد تمام یا قسمتی از مبلغ پرداخت نشده سهام را مطالبه کند باید مراتب را از طریق نشر آگهی در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی‌های مربوط به شرکت در آن منتشر می‌شود به صاحبان فعلی سهام اطلاع دهد و مهلت معقول و مناسبی برای پرداخت مبلغ مورد مطالبه مقرر دارد. پس از انقضای چنین مهلتی هر مبلغ که تأییه نشده باشد نسبت به آن خسارت دیر کرد از قرار نرخ رسمی بهره به علاوه چهار درصد در سال به مبلغ تأییه نشده علاوه خواهد شد و پس از اخطار از طرف شرکت به صاحب سهم و گذشتن یک ماه اگر مبلغ مورد مطالبه و خسارت تأخیر آن تماماً

پرداخت نشود شرکت این گونه سهام را در صورتی که در بورس اوراق بهادر پذیرفته شده باشد از طریق بورس و گرنه از طریق مزایده به فروش خواهد رسانید. از حاصل فروش سهم بدوآ کلیه هزینه‌های مرتبه برداشت گردیده و در صورتی که خالص حاصل فروش از بدھی صاحب سهم (بابت اصل و هزینه‌ها و خسارات دیر کرد) بیشتر باشد مازاد به وی پرداخت می‌شود.

ماده ۳۶- در مورد ماده (۳۵) آگهی فروش سهم با قيد مشخصات سهام مورد مزایده فقط یک نوبت در روزنامه کیرانشواری که آگهی‌های مربوط به شرکت در آن نشر می‌گردد منتشر و یک نسخه از آگهی وسیله پست سفارشی برای صاحب سهم ارسال می‌شود. هرگاه قبل از تاریخی که برای فروش معین شده است کلیه بدھی‌های مربوط به سهام اعم از اصل - خسارات - هزینه‌ها به شرکت پرداخت شود شرکت از فروش سهام خودداری خواهد کرد. در صورت فروش سهام نام صاحب سهم سابق از دفاتر شرکت حذف و اوراق سهام یا گواهینامه موقت سهام با قيد کلمه المثلثی به نام خریدار صادر و اوراق سهام یا گواهینامه موقت سهام قبلی ابطال می‌شود و مراتب برای اطلاع عمومی آگهی می‌گردد.

ماده ۳۷- دارندگان سهام مذکور در ماده (۳۵) حق حضور و رأی در مجتمع عمومی صاحبان سهام شرکت را نخواهند داشت و در احتساب حدنصاب تشکیل مجتمع عمومی تعداد این گونه سهام از کل تعداد سهام شرکت کسر خواهد شد. به علاوه حق دریافت سود قابل تقسیم و حق رجحان در خرید سهام جدید شرکت و هم چنین حق دریافت اندوخته قابل تقسیم نسبت به این گونه سهام متعلق خواهد ماند.

ماده ۳۸- در مورد ماده (۳۷) هرگاه دارندگان سهام قبل از فروش سهام بدھی خود را بابت اصل و خسارات و هزینه‌ها به شرکت پرداخت کنند مجدداً حق حضور و رأی در مجتمع عمومی را خواهند داشت و می‌توانند حقوق مالی وابسته به سهام خود را که مشمول مرور زمان نشده باشد مطالبه کنند.

■ ماده ۳۹- سهم بی‌نام به صورت سند در وجه حامل تنظیم و مالک دارنده آن شناخته می‌شود مگر خلاف آن ثابت گردد. نقل و انتقال این گونه سهام به قبض و افلاط به عمل می‌آید.

گواهینامه موقت سهام بی‌نام در حکم سهام بی‌نام است و از لحاظ مالیات بر درآمد مشمول مقررات سهام بی‌نام می‌باشد.

■ ماده ۴۰- انتقال سهام با نام باید در دفتر ثبت سهام شرکت به ثبت برسد و انتقال دهنده یا وکیل یا نماینده قانونی او باید انتقال را در دفتر مذبور امضاء کند. در موردی که تمامی مبلغ اسمی سهم پرداخت نشده است نشانی کامل انتقال گیرنده نیز در دفتر ثبت سهام شرکت قید و به امضای انتقال گیرنده یا وکیل یا نماینده قانونی او رسیده و از نظر اجرای تعهدات ناشی از نقل و انتقال سهم معتبر خواهد بود. هر گونه تغییر اقامتگاه نیز باید به همان ترتیب به ثبت رسیده و امضاء شود. هر انتقالی که بدون رعایت شرایط فوق به عمل آید از نظر شرکت و اشخاص ثالث فاقد اعتبار است.

■ ماده ۴۱- در شرکت‌های سهامی عام نقل و انتقال سهام نمی‌تواند مشروط به موافقت مدیران شرکت یا مجتمع عمومی صاحبان سهام بشود.

■ ماده ۴۲- هر شرکت سهامی می‌تواند به موجب اساسنامه و همچنین تا موقعی که شرکت منحل نشده است طبق تصویب مجمع عمومی فوق العاده صاحبان سهام، سهام ممتاز ترتیب دهد. امتیازات این گونه سهام و نحوه استفاده از آن باید به طور وضوح تعیین گردد. هر گونه تغییر در امتیازات وابسته به سهام ممتاز باید به تصویب مجمع عمومی فوق العاده شرکت با جلب موافقت دارندگان نصف به علاوه یک این گونه سهام انجام گیرد.

بخش ۳ - تبدیل سهام

■ ماده ۴۳- هرگاه شرکت بخواهد به موجب مقررات اساسنامه یا بنای تصمیم مجمع عمومی فوق العاده سهامداران خود سهام بی‌نام شرکت را به سهام بانام و یا آن که سهام بانام را به سهام بی‌نام تبدیل نماید باید برطبق مواد زیر عمل کند.

■ ماده ۴۴- در مورد تبدیل سهام بی‌نام به سهام بانام باید مراتب در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی‌های مربوط به شرکت در آن نشر می‌گردد سه نوبت هر یک به فاصله پنج روز منتشر و مهلتی که کمتر از شش ماه از تاریخ اولین آگهی تبادل به صاحبان سهام داده شود تا برای تبدیل سهام خود به مرکز شرکت مراجعه کنند. در آگهی تصریح خواهد شد که پس از انقضای مهلت مذبور کلیه سهام بی‌نام شرکت باطل شده تلقی می‌گردد.

■ ماده ۴۵- سهام بی‌نامی که ظرف مهلت مذکور در ماده (۴۴) برای تبدیل به سهام بانام به مرکز شرکت تسلیم نشده باشد باطل شده محسوب و برابر تعداد آن سهام بانام صادر و توسط شرکت درصورتی که سهام شرکت در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده باشد از طریق بورس و گرنه از طریق حراج فروخته خواهد شد. آگهی حراج حداکثر تا یک ماه پس از انقضای مهلت شش ماه مذکور فقط یک نوبت در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی‌های مربوط به شرکت در آن نشر می‌گردد منتشر خواهد شد. فاصله بین آگهی و تاریخ حراج حداقل ده روز و حداکثر یک ماه خواهد بود. در صورتی که در تاریخ تعیین شده تمام یا قسمی از سهام به فروش نرسد حراج تا دو نوبت طبق شرایط مندرج در این ماده تجدید خواهد شد.

■ ماده ۴۶- از حاصل فروش سهامی که بر طبق ماده (۴۵) فروخته می‌شود بدأ هزینه‌های مترتبه از قبیل هزینه آگهی حراج یا حق‌الزحمه کارگزار بورس کسر و مازاد آن توسط شرکت در حساب بانکی بهره‌بردار سپرده می‌شود. در صورتی که ظرف ده سال از

تاریخ فروش سهام باطل شده به شرکت مسترد شود مبلغ سپرده و بهره مربوطه به دستور شرکت از طرف بانک به مالک سهم پرداخت می‌شود. پس از انقضای ده سال باقیمانده وجوده در حکم مال بلاصاحب بوده و باید از طرف بانک و با اطلاع دادستان شهرستان به خزانه دولت منتقل گردد.

تبصره ۵ = در مورد مواد (۴۵) و (۴۶) هرگاه پس از تجدید حراج مقداری از سهام به فروش نرسد صاحبان سهام بی‌نام که به شرکت مراجعه می‌کنند به ترتیب مراجعه به شرکت اختیار خواهد داشت از خالص حاصل فروش سهامی که فروخته شده به نسبت سهامی بی‌نامی که در دست دارند وجه نقد دریافت کنند و یا آن که برابر تعداد سهام بی‌نام خود سهام بانام تحصیل نمایند و این ترتیب تا وقتی که وجه نقد و سهم فروخته نشده هر دو در اختیار شرکت قرار دارد رعایت خواهد شد.

■ ماده ۴۷ = برای تبدیل سهام بانام به سهام بی‌نام مراتب فقط یک نوبت در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی‌های مربوط به شرکت در آن نشر می‌گردد، منتشر و مهلتی که باید کمتر از دو ماه باشد به صاحبان سهام داده می‌شود تا برای تبدیل سهام خود به مرکز شرکت مراجعه کنند. پس از انقضای مهلت مذکور برابر تعداد سهامی که تبدیل نشده است سهام بی‌نام صادر و در مرکز شرکت نگاهداری خواهد شد تا هر موقع که دارندگان سهام بانام به شرکت مراجعه کنند سهام بانام آنان اخذ و ابطال و سهام بی‌نام به آنها داده شود.

■ ماده ۴۸ = پس از تبدیل کلیه سهام بی‌نام به سهام بانام و یا تبدیل سهام بانام به سهام بی‌نام و یا حسب مورد پس از گذشتן هر یک از مهلت‌های مذکور در مواد (۴۴) و (۴۷) شرکت باید مرجع ثبت شرکت‌ها را از تبدیل سهام خود که‌باً مطلع سازد تا مراتب طبق مقررات به ثبت رسیده و برای اطلاع عمومی آگهی شود.

■ ماده ۴۹- دارندگان سهامی که بر طبق مواد فوق سهام خود را تعویض ننموده باشند نسبت به آن سهام حق حضور و رأی در مجتمع عمومی صاحبان سهام را نخواهند داشت.

■ ماده ۵۰- در مورد تعویض گواهینامه موقت سهام یا اوراق سهام باتام یا بینام بر طبق مفاد مواد (۴۷) و (۴۹) عمل خواهد شد.

بخش دوازدهم - مقررات مختلف مربوط به شرکت‌های سهامی

■ ماده ۲۷۶- شخص یا اشخاصی که مجموع سهام آنها حداقل یک پنجم مجموع سهام شرکت باشد می‌توانند در صورت تخلف یا تقصیر رئیس و اعضاء هیأت مدیره و یا مدیر عامل به نام و از طرف شرکت و به هزینه خود علیه رئیس یا تمام یا بعضی از اعضای هیأت مدیره و مدیر عامل اقامه دعوی نمایند و جبران کلیه خسارات واردہ به شرکت را از آنها مطالبه کنند.

در صورت محکومیت رئیس یا هر یک از اعضاء هیأت مدیره یا مدیر عامل به جبران خسارات شرکت و پرداخت هزینه دادرسی حکم به نفع شرکت اجرا و هزینه‌ای که از طرف اقامه کننده دعوی پرداخت شده از مبلغ محکوم به وی مسترد خواهد شد.

در صورت محکومیت اقامه کنندگان دعوی پرداخت کلیه هزینه‌ها و خسارات به عهده آنان است.

■ ماده ۲۷۷- مقررات اساسنامه و تصمیمات مجتمع عمومی نباید به نحوی از انجاء حق صاحبان سهام را در مورد اقامه دعوای مستولیت علیه مدیران شرکت محدود نماید.

■ ماده ۲۷۸- شرکت سهامی خاص در صورتی می‌تواند به شرکت سهامی عام تبدیل شود که اولاً موضوع به تصویب مجمع عمومی فوق العاده شرکت سهامی خاص رسیده باشد ثانياً سرمایه آن حداقل به میزانی باشد که برای شرکت‌های سهامی عام مقرر

شده است و یا شرکت سرمایه خود را به میزان مذکور افزایش دهد. ثالثاً دو سال تمام از تاریخ تأسیس و ثبت شرکت گذشته و دو ترازنامه آن به تصویب مجمع عمومی صاحبان سهام رسیده باشد. رابعاً اساسنامه آن با رعایت مقررات این قانون در مورد شرکت‌های سهامی عام تنظیم یا اصلاح شده باشد.

- ۵۵-۲۷۹** شرکت سهامی خاص باید ظرف یک ماه از تاریخی که مجمع عمومی فوق العاده صاحبان سهام تبدیل شرکت را تصویب کرده است صورت جلسه مجمع عمومی فوق العاده را به ضمیمه مدارک زیر به مرحله ثبت شرکت‌ها تسلیم کند:
- ۱- اساسنامه‌ای که برای شرکت سهامی عام تنظیم شده و به تصویب مجمع عمومی فوق العاده رسیده است.
 - ۲- دو ترازنامه و حساب سود و زیان مذکور در ماده (۲۷۸) که به تأیید حسابدار رسمی رسیده باشد.
 - ۳- صورت دارایی شرکت در موقع تسلیم مدارک به مرحله ثبت شرکت‌ها که متضمن تقویم کلیه اموال منقول و غیرمنقول شرکت بوده و به تأیید کارشناس رسمی وزارت دادگستری رسیده باشد.
 - ۴- اعلامیه تبدیل شرکت که باید به امضاء دارندگان امضای مجاز شرکت رسیده و مشتمل بر نکات زیر باشد:
 - الف - نام و شماره ثبت شرکت.
 - ب - موضوع شرکت و نوع فعالیت‌های آن.
 - ج - مرکز اصلی شرکت و در صورتی که شرکت شعبی داشته باشد نشانی شعب آن.
 - د - در صورتی که شرکت برای مدت محدود تشکیل شده باشد تاریخ انقضای مدت آن.
 - ه - سرمایه شرکت و مبلغ پرداخت شده آن.
 - و - اگر سهام ممتاز منتشر شده باشد تعداد و امتیازات آن.
 - ز - هویت کامل رئیس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت.

ح - شرایط حضور و حق رأی صاحبان سهام در مجامع عمومی.

ط - مقررات اساسنامه راجع به تقسیم سود و تشکیل اندوخه.

ی - مبلغ دیون شرکت و همچنین مبلغ دیون اشخاص ثالث که توسط شرکت تضمین شده است.

ک - ذکر نام روزنامه کثیرالانتشاری که اطلاعیه‌ها و آگهی‌های شرکت در آن درج می‌گردد.

■ ماده ۲۸۰ - مرجع ثبت شرکت‌ها پس از وصول مدارک مذکور در ماده (۲۷۹)

و تطبيق مندرجات آنها با این قانون تبدیل شرکت را ثبت و مراتب را به هزینه شرکت آگهی خواهد نمود.

■ ماده ۲۸۱ - در آگهی تبدیل شرکت باید کلیه مندرجات اعلامیه تبدیل شرکت

ذکر گردد و قید شود که اساسنامه شرکت و دو ترازنامه و حساب سود و زیان آن مربوط به دو سال قبل از اتخاذ تصعیم نسبت به تبدیل شرکت و همچنین صورت دارایی شرکت و اموال منقول و غیرمنقول آن در مرجع ثبت شرکت‌ها و در مرکز شرکت برای مراجعته علاقمندان آمده می‌باشد آگهی تبدیل شرکت باید علاوه بر روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی‌های شرکت در آن درج می‌گردد افلأً در یک روزنامه کثیرالانتشار دیگر نیز آگهی شود.

■ ماده ۲۸۲ - شرکت سهامی خاص که بخواهد با افزایش سرمایه به شرکت

سهامی عام تبدیل شود باید سهام جدید خود را که در نتیجه افزایش سرمایه به وجود می‌آید با رعایت مواد (۱۷۳) لغایت (۱۸۲) و ماده (۱۸۴) این قانون برای پذیره‌نویسی عمومی عرضه نماید. مرجع ثبت شرکت‌ها در این مورد پس از وصول تقاضا و مدارک مربوط به تبدیل شرکت سهامی خاص به شرکت سهامی عام و تطبيق آنها با مقررات قانون در صورتی که شرکت بتواند با افزایش سرمایه از طریق پذیره‌نویسی عمومی به شرکت سهامی عام تبدیل

شود اجازه انتشار اعلامیه پذیره‌نویسی سهام را صادر خواهد نمود. در اعلامیه پذیره‌نویسی باید شماره و تاریخ اجازه‌نامه مزبور قید گردد.

■ ماده ۲۸۳— در صورتی که سهام جدیدی که به ترتیب مذکور در ماده قبل عرضه شده است تماماً تأثیه نشود شرکت نمی‌تواند به شرکت سهامی عام تبدیل گردد.

■ ماده ۲۸۴— شرکت‌های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون باید طرف ۴ سال از تاریخ اجرای این قانون به صورت شرکت سهامی خاص یا شرکت سهامی عام درآیند و وضع خود را با مقررات این قانون تطبیق دهند یا به نوع دیگری از انواع شرکت‌های تجاری مذکور در قانون تجارت مصوب اردیبهشت ماه ۱۳۱۱ تبدیل شوند و الا منحل محسوب خواهند شد و از لحاظ مقررات انحلال مشمول قانون تجارت مصوب اردیبهشت ۱۳۱۱ خواهند بود.

تا هنگامی که شرکت‌های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون طرف ۴ سال وضع خود را با مقررات این قانون تطبیق نداده‌اند تابع مقررات مربوط به شرکت‌های سهامی مذکور در قانون تجارت مصوب اردیبهشت ۱۳۱۱ و مقررات اساسname خود خواهند بود.

تطبیق وضع شرکت با مقررات این قانون وقتی محقق می‌شود که مرجع ثبت شرکت‌ها پس از احرار صحت تطبیق مرتب را ثبت و به هزینه شرکت آگهی کرده باشد. به استثنای هزینه آگهی اجرای این ماده در صورت عدم افزایش سرمایه شرکت مستلزم پرداخت هیچ گونه هزینه دیگری نیست و در صورت افزایش سرمایه هزینه‌های مربوط فقط شامل میزان افزایش سرمایه می‌شود.

■ ماده ۲۸۵— تغییر اساسname هر یک از شرکت‌های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون به منظور تطبیق وضع آنها با مقررات این قانون استثنائاً ممکن است به موجب تصمیم مجمع عمومی عادی صاحبان سهام شرکت صورت گیرد مگر در مورد افزایش سرمایه که باید به تصویب مجمع عمومی فوق العاده بررسد. ترتیب دعوت تشکیل و

حد نصاب و اکثریت لازم برای مجامع عادی و فوق العاده به منظور تطبیق وضع شرکت با مقررات این قانون تابع مقررات قانون تجارت مصوب اردیبهشت ۱۳۱۱ در مورد شرکت‌های سهامی و همچنین اساسنامه معابر شرکت‌های موجود در تاریخ تصویب این قانون می‌باشد.

■ ماده ۲۸۶- برای آنکه شرکت‌های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون بتوانند به صورت شرکت سهامی خاص درآیند باید اولاً سرمایه آنها حداقل به میزانی باشد که برای شرکت‌های سهامی خاص مقرر شده است یا سرمایه خود را با رعایت مقررات این قانون در مورد افزایش سرمایه شرکت سهامی خاص به آن میزان افزایش دهند ثانیاً اساسنامه خود را به منظور تطبیق با مقررات این قانون اصلاح کرده مراتب را به مرجع ثبت شرکت‌ها اعلام نمایند مرجع ثبت شرکت‌ها پس از احراز صحت تطبیق وضع شرکت با مقررات این قانون مراتب را ثبت و به هزینه شرکت آگهی خواهد نمود.

■ ماده ۲۸۷- برای آنکه شرکت‌های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون بتوانند به صورت شرکت سهامی عام درآیند باید اولاً سرمایه آنها به میزانی باشد که برای شرکت‌های سهامی عام مقرر شده است یا سرمایه خود را با رعایت مقررات این قانون در مورد افزایش سرمایه شرکت سهامی عام به آن میزان افزایش دهند. ثانیاً در تاریخ تبدیل شرکت به شرکت سهامی عام یک سال از ثبت شرکت گذشته و یک ترازنامه آن به تصویب مجمع عمومی عادی رسیده باشد. ثالثاً اساسنامه خود را با مقررات این قانون وفق دهند.

■ ماده ۲۸۸- در صورتی که شرکت‌های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون بخواهند برای تطبیق وضع خود با مقررات این قانون به افزایش سرمایه مبادرت کنند در صورتی که تمام مبلغ اسمی سهام قبلی آنها تأییه نشده باشد نسبت مبلغ پرداخت شده قبلی نسبت به هر سهم در مورد سهام جدید نیز لازم‌الرعایه است و در هر حال این نسبت

نمی‌تواند از سی و پنج درصد مبلغ اسمی سهام کمتر باشد. در موارد مذکور در این ماده رعایت ماده (۱۶۵) این قانون در مورد تأثیر تمامی سرمایه قبلی شرکت الزامی نیست.

■ ماده ۲۸۹ - شرکت‌های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون که بخواهند از طریق افزایش سرمایه به شرکت سهامی عام تبدیل شوند باید سهام جدید خود را که در نتیجه افزایش سرمایه به وجود می‌آید با رعایت مقررات این قانون برای پذیره‌نویسی عمومی عرضه نمایند.

در صورتی که سهام جدیدی که به ترتیب فوق عرضه شده است تماماً تعهد نشود و مبلغی که باید بر طبق مقررات این قانون تأثیر گردد تأثیر نشود شرکت نمی‌تواند به شرکت سهامی عام تبدیل گردد.

■ ماده ۲۹۰ - شرکت‌های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون که بخواهند به شرکت سهامی عام تبدیل شوند و به این منظور به افزایش سرمایه مبادرت کنند باید مدارک زیر را به مرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم نمایند.

۱- اساسنامه‌ای که برای شرکت سهامی عام به تصویب مجمع عمومی عادی یا فوق العاده رسیده است.

۲- صورت جلسه مجمع عمومی فوق العاده که افزایش سرمایه را مورد تصویب قرار داده است.

۳- صورت دارایی شرکت در موقع تسلیم مدارک به مرجع ثبت شرکت‌ها.

صورت مذبور باید متضمن تقویم کلیه اموال منقول و غیرمنقول شرکت بوده به تأیید کارشناس رسمی وزارت دادگستری رسیده باشد.

۴- طرح اعلامیه پذیره‌نویسی سهام جدید که باید به ترتیب مقرر در ماده (۱۷۴) این قانون تنظیم شده باشد.

۵- آخرین ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت که باید به تصویب مجمع عمومی و تأیید حسابدار رسمی رسیده باشد.

■ ماده ۲۹۱- مرجع ثبت شرکت‌ها پس از وصول مدارک مذکور در ماده قبل و تطبیق مندرجات آنها با قانون اجازه انتشار اعلامیه پذیره‌نویسی سهام جدید را صادر خواهد نمود.

■ ماده ۲۹۲- کلیه مقررات مذکور در مواد (۱۷۷) لغایت (۱۸۱) این قانون برای تحقق افزایش سرمایه و تبدیل شرکت سهامی به شرکت سهامی عام لازم‌الرعايه است. در آگهی مربوط ضمن ذکر افزایش سرمایه موضوع تبدیل نیز قيد خواهد شد.

■ ماده ۲۹۳- در صورت عدم تحقق افزایش سرمایه بر طبق ماده (۱۸۲) این قانون عمل خواهد شد. در هر صورت شرکت باید در مهلت مذکور در ماده (۲۸۴) وضع خود را با مقررات این قانون تطبیق دهد.

■ ماده ۲۹۴- شرکت‌های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون که سرمایه آنها حداقل به میزان سرمایه شرکت‌های سهامی عام مذکور در این قانون باشد و بخواهد به شرکت سهامی عام تبدیل شوند باید مدارک زیر را به مرجع ثبت شرکت‌ها تسلیم کنند:

- ۱- اساسنامه‌ای که برای شرکت سهامی عام به تصویب مجمع عمومی عادی یا فوق العاده رسیده است.

- ۲- صورت دارایی شرکت در موقع تسلیم مدارک به مرجع ثبت شرکت‌ها که باید متضمن تقویم کلمه اموال منتقل و غیر منتقل شرکت بوده و به تأیید کارشناس رسمی وزارت دادگستری رسیده باشد.

- ۳- آخرین ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت که باید به تصویب مجمع عمومی و تأیید حسابدار رسمی رسیده باشد.

- ۴- اعلامیه تبدیل شرکت سهامی به شرکت سهامی عام که باید به اعضاء دارندگان امضاء مجاز شرکت رسیده و مشتمل بر نکات زیر باشد:
 - الف - نام و شماره ثبت شرکت.
 - ب - موضوع شرکت و نوع فعالیت‌های آن.

- ج - مرکز اصلی شرکت و در صورتی که شرکت شعبی داشته باشد نشانی شعب آن.
- د - در صورتی که شرکت برای مدت محدود تشکیل شده باشد تاریخ انقضای مدت آن.
- ه - سرمایه شرکت و مبلغ پرداخت شده آن.
- و - اگر سهام ممتاز منتشر شده باشد تعداد و امتیازات آن.
- ز - هویت کامل رئیس و اعضاء هیأت مدیره و مدیر عامل شرکت.
- ح - شرایط حضور و حق رأی صاحبان سهام در مجتمع عمومی.
- ط - مقررات اساسنامه جدید راجع به تقسیم سود و تشکیل اندخته.
- ی - مبلغ دیون شرکت و همچین مبلغ دیون اشخاص ثالث که توسط شرکت تضمین شده است.
- ک - ذکر نام روزنامه کثیرالانتشاری که اطلاعیه‌ها و آگهی‌های شرکت در آن منتشر می‌شود.

■ ماده ۲۹۵ مرجع ثبت شرکت‌ها پس از وصول مدارک مذکور در ماده قبل و تطبیق مندرجات آنها با مقررات این قانون تبدیل شرکت سهامی را به شرکت سهامی عام ثبت و مراتب را به هزینه شرکت آگهی خواهد نمود.

■ ماده ۲۹۶ در آگهی تبدیل شرکت‌های سهامی موجود در تاریخ تصویب این قانون به شرکت سهامی عام باید کلیه مندرجات اعلامیه تبدیل شرکت ذکر گردد و فید شود که اساسنامه شرکت و صورت دارایی شرکت و اموال منقول و غیرمنقول و آخرین ترازنامه و حساب سود و زیان آن در مرجع ثبت شرکت‌ها و در مرکز شرکت برای مراجعت علاقمندان آماده می‌باشد. آگهی تبدیل شرکت باید علاوه بر روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی‌های شرکت در آن درج می‌گردد افلأً در یک روزنامه کثیرالانتشار دیگر نیز آگهی شود.

■ ماده ۵۵۷-۲۹۷- در مواردی که برای تطبیق وضع یک شرکت سهامی با مقررات این قانون یا تبدیل آن به نوع دیگری از انواع شرکت‌های تجاری مذکور در قانون تجارت مصوب اردیبهشت ۱۳۱۱ دعوت مجمع عمومی عادی یا فوق العاده صاحبان سهام شرکت یا تسلیم استاد و مدارک خاصی به مرچع ثبت شرکت‌های لازم باشد و رئیس و اعضاء هیأت مدیره آن شرکت به دعوت مجمع عمومی عادی یا فوق العاده یا تسلیم آن استاد و مدارک به مرچع ثبت شرکت‌ها اقدام ننمایند به جزای نقدي از بیست هزار ریال تا دویست هزار ریال محکوم خواهند شد و علاوه بر این متضامناً مسئول جبران خساراتی می‌باشند که بر اثر انحلال شرکت به صاحبان سهام و اشخاص ثالث وارد می‌شود.

■ ماده ۵۵۸-۲۹۸- در مورد ماده (۲۹۷) در صورتی که هر یک از اعضاء هیأت مدیره قبل از انقضای مهلت مقرر در جلسه هیأت مزبور صریحاً اعلام کند که باید به تکلیف قانونی عمل شود و به این اعلام از طرف سایر اعضاء هیأت مدیره توجه نشود عضو هیأت مدیره که تکلیف قانونی را اعلام کرده است مسئولیت جزایی و مدنی نخواهد داشت. سلب مسئولیت جزایی و مدنی از عضو هیأت مدیره منوط به این است که عضو هیأت مدیره علاوه بر اعلام تکلیف قانونی در جلسه هیأت مزبور مراتب را از طریق ارسال اظهارنامه رسمی به هر یک از اعضاء هیأت مدیره اعلام نماید. در صورتی که جلسات هیأت مدیره به هر علت تشکیل نگردد اعلام از طریق ارسال اظهارنامه رسمی برای سلب مسئولیت جزایی و مدنی از عضو هیأت مدیره کافی است.

قانون تجارت^۱

باب چهاردهم - اسم تجاری

■ ماده ۵۷۶- ثبت اسم تجاری اختیاری است مگر در مواردی که وزارت عدله ثبت آن را الزامی کند.

۱. مصوب سال ۱۳۱۱

■ **ماده ۵۷۸.** اسم تجاری ثبت شده را هیچ شخص دیگری در همان محل نمی‌تواند اسم تجاری خود قرار دهد ولو اینکه اسم تجاری ثابت شده با اسم خانوادگی او یکی باشد.

■ **ماده ۵۷۹.** اسم تجاری قابل انتقال است.

■ **ماده ۵۸۰.** مدت اعتبار ثبت اسم تجاری پنج سال است.

■ **ماده ۵۸۱.** در مواردی که ثبت اسم تجاری الزامی شده در موعد مقرر ثبت به عمل نیابد اداره ثبت اقدام به ثبت کرده و سه برابر حق الثبت مأخوذه خواهد داشت.

■ **ماده ۵۸۲.** وزارت عدله به موجب نظامنامه ترتیب ثبت اسم تجاری و اعلام آن و اصول محاکمات در دعاوی مربوطه به اسم تجاری را معین خواهد کرد.

باب پانزدهم - شخصیت حقوقی

فصل اول - اشخاص حقوقی

■ **ماده ۵۸۳.** کلیه شرکت‌های تجاری مذکور در این قانون شخصیت حقوقی دارند.

■ **ماده ۵۸۴.** تشکیلات و مؤسساتی که برای مقاصد غیرتجاری تأسیس شده یا بشوند از تاریخ ثبت در دفتر ثبت مخصوصی که وزارت عدله معین خواهد کرد شخصیت حقوقی پیدا خواهند کرد.

■ **ماده ۵۸۵.** شرایط ثبت مؤسسات و تشکیلات مذکور در ماده فوق به موجب نظامنامه وزارت عدله معین خواهد شد. حقوق ثبته برای ثبت شرکت‌ها و مؤسسات اعم از ایرانی و خارجی مطابق تعریف زیر تعیین می‌شود:

الف - برای ثبت شرکت‌ها و مؤسسات تجاری از مأخذ کل سرمایه بدین قرار است:

۱- تا دو میلیون ریال از کل سرمایه برای هرده هزار ریال آن هفتاد و پنج ریال که در هر صورت از ۵۰۰ ریال کمتر نخواهد بود.

۲- تا چهار میلیون ریال از کل سرمایه نسبت به مازاد دو میلیون ریال هر ده هزار چهل و پنج ریال

۳- تا هفت میلیون ریال از کل سرمایه نسبت به مازاد چهار میلیون ریال هر ده هزار ریال سی ریال

۴- تا ده میلیون ریال از کل سرمایه نسبت به مازاد هفت میلیون ریال هر ده هزار ریال پانزده ریال

۵- تا یکصد میلیون ریال از کل سرمایه نسبت به مازاد ده میلیون ریال هر ده هزار ریال ده ریال

۶- از یکصد میلیون ریال تا پانصد میلیون ریال مقطوعاً یکصد و هشتاد هزار ریال

۷- از پانصد میلیون ریال به بالا مقطوعاً دویست هزار ریال

تبصره ۱- در مورد تغیراتی که باید به ثبت بررسد حقوق ثبی در هر دفعه تغیر یک هزار ریال است به استثناء تغیر مربوط به ازدیاد سرمایه که حقوق ثبی هر دفعه تغیر نسبت به سرمایه اضافه شده تابع نرخ های مقرر در این بند خواهد بود.

تبصره ۲- قانون حق ثبت شرکت‌های بیمه مصوب ۱۳۸۰/۹/۹ به قوت خود باقی خواهد بود.

تبصره ۳- در مورد ثبت شرکت‌های خارجی ماده (۱۵) آینین نامه قانون جلب و حمایت سرمایه‌های خارجی مصوب ۱۳۳۵ مهرماه ۱۳۳۵ رعایت خواهد شد.

ب- حقوق ثبی مؤسسات غیرتجاری که بدون سرمایه می‌باشند دو هزار ریال و حقوق ثبی مؤسسات غیرتجاری با سرمایه از این قرار است:

۱- تا یک میلیون ریال کل سرمایه مقطوعاً سه هزار ریال

۲- تا پنج میلیون ریال سرمایه مقطوعاً چهار هزار ریال

۳- تا ده میلیون ریال کل سرمایه مقطوعاً پنج هزار ریال

۴- تا یکصد میلیون ریال کل سرمایه مقطوعاً هشت هزار ریال
هیش از یکصد میلیون ریال سرمایه مقطوعاً ده هزار ریال
تبصره ۵- در مورد تغیرات که باید به ثبت برسد در مؤسسات غیرتجاری به غیراز
افزایش سرمایه که تابعه ترتیب مذکور در این بند خواهد بود حقوق ثبتی هر دفعه تغیر
پانصد ریال می‌باشد.

پ- شرکت‌های تعاونی روستایی و سایر شرکت‌های تعاونی که اساسنامه آنها طبق
مقررات به تصویب رسیده باشد و همچنین سازمان تعاون و مصرف کادر نیروهای مسلح
شاهنشاهی و واحدهای اقتصادی تابعه آن و شرکت‌های دولتی توسعه کشاورزی و
شرکت‌های دولتی کشت و صنعت از پرداخت حقوق ثبتی معاف می‌باشند^{۲۶}.

**■ ماده ۵۸۶- مؤسسات و تشکیلاتی را که مقاصد آنها مخالف با انتظامات عمومی
با نامشروع است نمی‌توان ثبت کرد.**

**■ ماده ۵۸۷- مؤسسات و تشکیلات دولتی و بلدی به محض ایجاد و بدون احتیاج
به ثبت دارای شخصیت حقوقی می‌شوند.**

فصل دوم - حقوق و وظایف و اقامتگاه و تابعیت شخص حقوقی

**■ ماده ۵۸۸- شخص حقوقی می‌تواند دارای کلیه حقوق و وکالیفی شود که قانون
برای افراد قابل است مگر حقوق و وظایفی که بالطیعه فقط انسان ممکن است دارای آن
باشد مانند حقوق و وظایف ابوت - نبوت و امثال ذالک.**

**■ ماده ۵۸۹- تصمیمات شخص حقوقی به وسیله مقاماتی که به موجب قانون یا
اساسنامه صلاحیت اتخاذ تصمیم دارند گرفته می‌شود.**

۱. به شرح متن اصلاح شده است به موجب ماده (۱۰) اصلاح قانون راجع به ثبت شرکت‌ها مصوب ۱۳۴۷/۸/۲۸.

۲. به شرح متن اصلاح شده است به موجب قانون اصلاح بند ب ماده (۱۰) قانون ثبت شرکت‌ها مصوب ۱۳۵۲/۸/۱۴.

■ ماده ۵۹۰- اقامتگاه شخص حقوقی محلی است که اداره شخص حقوقی در آنجا است.

■ ماده ۵۹۱- اشخاص حقوقی تابعیت مملکتی را دارند که اقامتگاه آنها در آن مملکت است.

اصل هشتاد و یکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران^۱

دادن امتیاز تشکیل شرکت‌ها و مؤسسات در امور تجاری و صنعتی و کشاورزی و معادن و خدمات به خارجیان مطلقاً منوع است.

اصل یکصد و هفتاد و پنجم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

در صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، آزادی بیان و نشر افکار با رعایت موازین اسلامی و مصالح کشور باید تأمین گردد.

نصب و عزل رئیس سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران با مقام رهبری است و شورایی مرکب از نمایندگان رئیس جمهور و رئیس قوه قضائیه و مجلس شورای اسلامی (هر کدام دو نفر) نظارت بر این سازمان خواهد داشت.

خط مشی و ترتیب اداره سازمان و نظارت بر آن را قانون تعیین می‌کند.

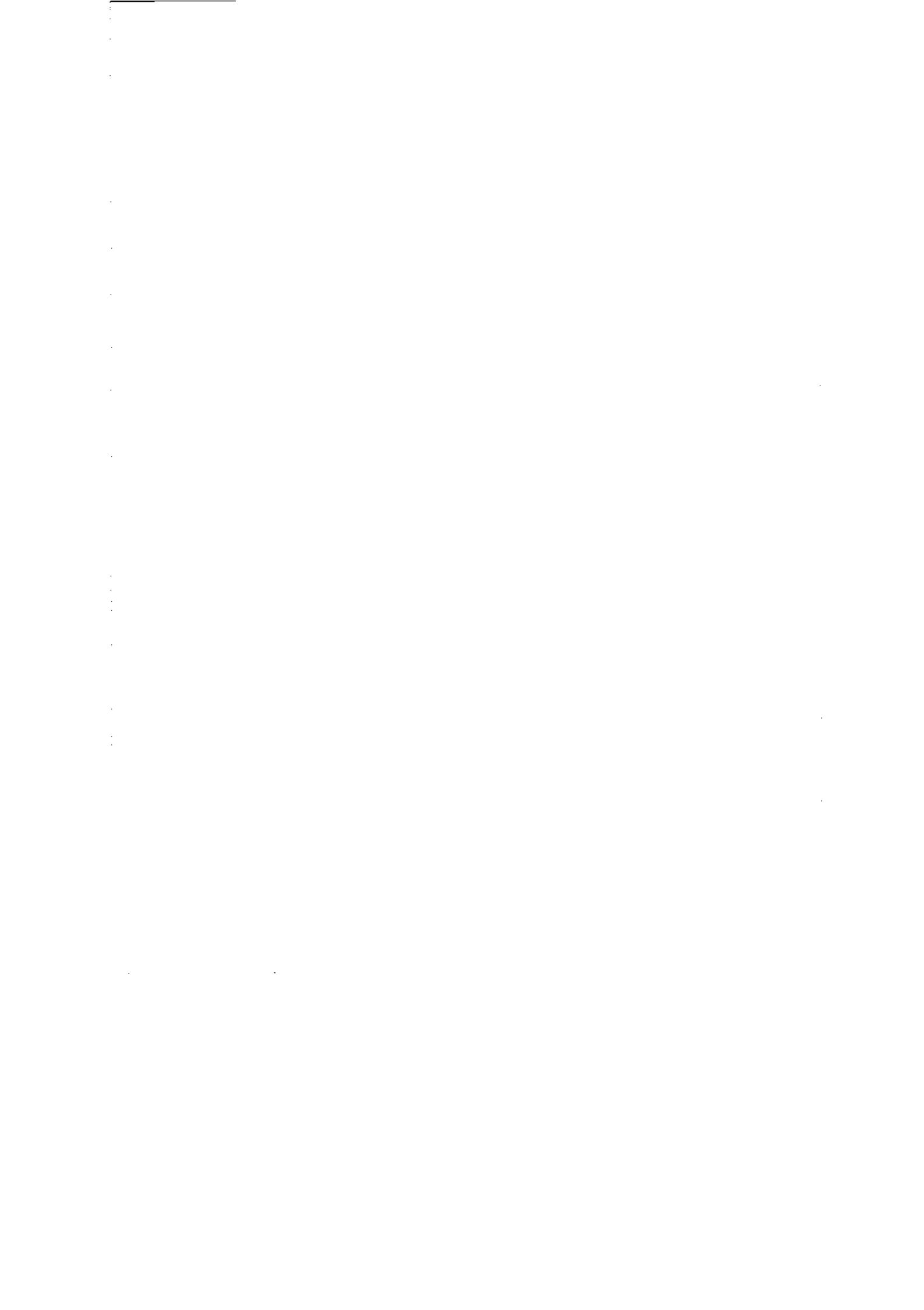
۱. با توجه به اینکه متحمل است یک شرکت دولتی با مشارکت خارجیان قصد تشکیل شرکت داشته باشد، این اصل انتخاب شده است.

قانون محاسبات عمومی کشور^۱

■■ ماده ۱۳۸ - صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران با رعایت قانون اداره صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۹/۱۰/۸ مجلس شورای اسلامی از نظر شامل این قانون در حکم شرکت دولتی محسوب می‌گردد.

۳

ارکان شرکت دولتی

مقدمه

ارکان شرکت‌های دولتی مشتمل بر مجمع عمومی، هیأت مدیره و بازرس یا بازرسان، اساساً در قوانین تأسیس یا عمدتاً در اساسنامه آن‌ها مشخص می‌گردد؛ لیکن در مورد آن دسته از شرکت‌هایی که سهام آن‌ها مستقیماً به دولت (وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی، شامل سازمان‌های مستقل) متعلق است، به موجب برخی تبصره‌های دائمی قوانین بودجه سنتی یا قوانین برنامه‌های توسعه، محدودیت‌هایی برای تعیین اعضای مجامع عمومی برقرار گردیده است و تمامی این گونه شرکت‌ها به انتخاب مجامع عمومی مرکب از حداقل سه وزیر (تا قبل از برنامه سوم توسعه) مکلف شده‌اند. ضمن آن‌که در سال ۱۳۵۳، به هنگام تصویب تبصره دائمی ۷۲ در قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۲ و قانون بودجه سال ۱۳۵۳ کل کشور، رئیس سازمان برنامه و بودجه وقت، وزیر مشاور بوده و در محدوده تعریف سه وزیر موضوع بند دوم متن تبصره مورد اشاره قرار داشته است؛ ولی با تغییراتی که در وضعیت حقوقی سازمان برنامه و بودجه وقت اتفاق افتاده که سرانجام به یک سازمان مستقل (در زمرة مؤسسات دولتی که رئیس آن معاون رئیس جمهور است، نه معاون وزیر) تبدیل گردیده که ریاست آن را معاون رئیس جمهور به عهده دارد، ضرورت اصلاح تبصره مورد اشاره احساس شد. در نهایت در سال ۱۳۷۹، با اصلاح آن طی یک قانون جداگانه، نام سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور که در رأس آن وزیر قرار ندارد، به تبصره مذبور اضافه گردیده و بالاخره این تبصره طی ماده (۷) قانون برنامه سوم توسعه بالصلاحات اندکی به تصویب رسیده است. گفتنی است در سایر شرکت‌های دولتی که سهام آن‌ها مستقیماً به دولت تعلق ندارد، بلکه به سایر شرکت‌های دولتی متعلق است، نیز ارکان شرکت‌های دولتی کماکان مجمع عمومی، هیأت مدیره و بازرس یا بازرسان است.

با وجود این مجمع عمومی از اجتماع صاحبان سهام، یعنی شرکت‌ها و سایر دستگاه‌های سرمایه‌گذار (نماینده آن‌ها)، تشکیل شده است وزرا در این ترکیب، از نظر قانونی جایگاهی ندارند. نکته قابل توجه در مورد شرکت‌های دولتی به اصطلاح «نسل اول» (شرکت‌هایی که به موجب قانون تشکیل شده و بیش از پنجاه درصد سهام آن‌ها متعلق به دولت است)، پیش‌بینی تفویض اختیار یا، به عبارتی، واگذاری اختیارات نمایندگان سهام دولت به رئیس مجمع عمومی (وزیر وزارت‌خانه‌ای که شرکت مربوط به آن وابسته است)، جز در مورد خطمشی کلی، افزایش یا کاهش سرمایه، تصویب بودجه و ترازنامه است که آیین‌نامه اجرایی تبصره مزبور دو پیوست این فصل آمده است. از آن‌جا که مفاد مصوبه شماره ۵۱۹۸ مورخ ۱۳۵۳/۴/۱۹ هیأت وزیران در این مورد کاملاً رعایت نگردیده، لذا روش‌های آن طی مصوبه شماره ۱۳۸۲/۶/۲۶ مورخ ۱۳۹۶۸۳ هدف مورخ ۱۳۸۲/۶/۲۶ هیأت وزیران، اصلاح شده است. باید گفت که ارکان شرکت‌ها (از جمله شرکت‌های سهامی خاص که در مواردی با قالب شرکت‌های دولتی منطبق و در مواردی نزدیک هستند) و وظایف آن‌ها به تفصیل در اصلاحیه قانون تجارت آمده است. در ضمن چون در اکثر اساسنامه شرکت‌های دولتی با توجه به ماده (۳۰۰) اصلاحیه قانون تجارت آمده که موارد مسکوت مانده در اساسنامه، نابع قانون تجارت است، لذا مفاد این بخش از اصلاحیه قانون تجارت برای شرکت‌های دولتی بسیار کاربرد دارد و مورد استفاده واقع می‌شود.

قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۲ و قانون بودجه سال ۱۳۵۳ کل کشور

-۷۲ تبصره □□

از تاریخ تصویب این قانون نمایندگی سهام دولت در مجتمع عمومی شرکت‌های دولتی به عهده وزیر مسئول، وزیر امور اقتصادی و دارایی و رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور^۱ و یک یا چند وزیر دیگر که با تصویب هیات وزیران معین می‌شوند یا نمایندگان آنان خواهد بود.

این حکم شامل شرکت‌هایی که به موجب قوانین خاص خود شمول قوانین و مقررات دولتی در مورد آنها موقول به ذکر نام آنها است در صورتی که در مجتمع عمومی آنها کمتر از سه وزیر شرکت داشته باشند نیز خواهد بود و شرکت‌های وابسته به وزارت دفاع ملی نیز از تاریخ تصویب این قانون^۲ مشمول حکم تبصره مذکور خواهند بود. بازرس (حسابرس) این قبیل شرکت‌ها بنا به پیشنهاد وزیر امور اقتصادی و دارایی توسط مجمع عمومی شرکت مربوطه تعیین خواهد شد.

نمایندگان سهام دولت در مجتمع عمومی شرکت‌های دولتی مجازند از نظر تسریع و تسهیل انجام امور شرکت بر اساس ضوابطی که از طرف هیئت وزیران معین خواهد شد قسمتی از اختیارات خود را که لازم بدانند جز در مورد خط مشی کلی، افزایش یا کاهش سرمایه، تصویب بودجه و ترازنامه به وزیر وزارت‌خانه‌ای که شرکت مربوط وابسته به آن می‌باشد و بعنوان رئیس مجمع عمومی عمل خواهد کرد واگذار نمایند.^۳

۱. به شرح من به موجب قانون اصلاح تبصره (۷۲) دالمنی قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۲ و بودجه سال ۱۳۵۳ کل کشور به شماره ۱۶۸۲ مورخ ۱۳۷۹/۱۱/۳۰ اصلاح شده و نام سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، اضافه شده است.

۲. به شرح من اصلاح شده است به موجب تبصره ۳۱ قانون بودجه سال ۱۳۵۸ کل کشور.

۳. ر.ک. ب. ص. ۵۰۷.

قانون برنامه سوم توسعه^۱

فصل دوم - ساماندهی شرکت‌های دولتی

ماده ۷ - نمایندگی سهام دولت در مجتمع عمومی شرکت‌های دولتی با رعایت فرد بودن مجموع تعداد اعضای مجمع به عهده وزیر مستول، وزیر امور اقتصادی و دارایی، رئیس سازمان برنامه و بودجه^۲ و دو یا چند وزیر دیگر که با تصویب هیأت وزیران تعیین می‌شوند یا نمایندگان آنان خواهد بود.

قانون تشکیل سازمان حسابرسی^۳

ماده واحد - دولت مکلف است ظرف سه ماه از تاریخ تصویب این قانون، سازمان حسابرسی تأسیس و کلیه کادر متخصص و پرستل مورد نیاز را از واحدهای حسابرسی وزارت‌خانه‌ها یا مؤسسات و شرکت‌های دولتی یا وابسته به دولت با حفظ سوابق خدمتی به سازمان مزبور منتقل نماید.

تبصره ۲ - وظایف سازمان حسابرسی به قرار زیر است:

- ۱- انجام وظایف بازرس قانونی و امور حسابرسی سالانه مؤسسات و شرکت‌های دولتی و بانک‌ها و سایر دستگاه‌های عمومی و سازمان‌های وابسته به دستگاه‌های مذکور مانند بنیاد مستضعفان، بنیاد شهید و شرکت‌ها و مؤسسات تحت پوشش دولت که طبق اساسنامه و مقررات داخلی مربوط به خود ملزم به حسابرسی می‌باشد. وظیفه مزبور در انحصار سازمان حسابرسی است.
- ۲- ارائه خدمات مالی به وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌های عمومی و سازمان‌های وابسته به دستگاه‌های مذکور در صورت درخواست آنها.

۱. مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷

۲. رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

۳. مصوب ۱۳۶۲/۱۰/۱۵

قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح به عنوان حسابدار رسمی^۱

■ ماده واحده - به منظور اعمال نظارت مالی بر واحدهای تولیدی، بازرگانی و خدماتی و همچنین حصول اطمینان از قابل اعتماد بودن صورت‌های مالی واحدهای مزبور در جهت حفظ منافع عمومی، صاحبان سرمایه و دیگر اشخاص ذی حق و ذی نفع، به دولت اجازه داده می‌شود حسب مورد و نیاز، ترتیبات لازم را برای استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی صلاح به عنوان حسابدار رسمی در موارد زیر به عمل آورد:

الف - حسابرسی و بازرگانی شرکت‌های پذیرفته شده یا مقاضی پذیرش در بورس اوراق بهادار.

- ب - حسابرسی و بازرگانی قانونی سایر شرکت‌های سهامی.
- ج - حسابرسی شرکت‌های غیرسهامی و مؤسسات انتفاعی و غیرانتفاعی.
- د - حسابرسی و بازرگانی شرکت‌ها و مؤسسات موضوع بندهای (الف) و (ب)
- ماده (۷) اساسنامه قانونی سازمان حسابرسی مصوب ۱۳۶۶.
- ه - حسابرسی مالیاتی اشخاص حقیقی و حقوقی.

قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل^۲

تبصره ۳ ماده واحده - شرکت و عضویت در شوراهای عالی مجتمع عمومی، هیأت‌های مدیره و شوراهای مؤسسات و شرکت‌های دولتی که به عنوان نهابندگان قانونی سهام دولت و به موجب قانون و یا در ارتباط با وظایف و مسئولیت‌های پست و شغل سازمانی صورت می‌گیرد شغل دیگر محسوب نمی‌گردد لکن پرداخت یا دریافت حقوق بابت شرکت و یا عضویت در موارد فوق ممنوع خواهد بود.

۱. مصوب ۱۳۷۲/۱۰/۲۱

۲. مصوب ۱۳۷۲/۱۰/۱۱

قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت^{۱ و ۲}

بخش ۵ - مجتمع عمومی

■ ماده ۷۲- مجتمع عمومی شرکت سهامی از اجتماع صاحبان سهام تشکیل می‌شود. مقررات مربوط به حضور عده لازم برای تشکیل مجتمع عمومی و آراء لازم جهت اتخاذ تصمیمات در اساسنامه معین خواهد شد مگر در مواردی که به موجب قانون تکلیف خاص برای آن مقرر شده باشد.

■ ماده ۷۳- مجتمع عمومی به ترتیب عبارتند از:

- ۱- مجتمع عمومی مؤسس.
- ۲- مجتمع عمومی عادی.
- ۳- مجتمع عمومی فوق العاده.

■ ماده ۷۴- وظایف مجتمع عمومی مؤسس به قرار زیر است:

- ۱- رسیدگی به گزارش مؤسسين و تصویب آن و هم چنین احراز پذیره‌نویسي کلیه سهام شرکت و تأديه مبالغ لازم.
 - ۲- تصویب طرح اساسنامه شرکت و در صورت لزوم اصلاح آن.
 - ۳- انتخاب اولین مدیران و بازرس یا بازارسان شرکت.
 - ۴- تعیین روزنامه کثیرالاتشاری که هر گونه دعوت و اطلاعیه بعدی برای سهامداران تا تشکیل اولین مجتمع عمومی عادی در آن منتشر خواهد شد.
- تبصره** - گزارش مؤسسين باید حداقل پنج روز قبل از تشکیل مجتمع عمومی مؤسس در محلی که در آگهی دعوت مجتمع تعیین شده است برای مراجعته پذیره‌نویسان سهام آماده باشد.

۱. مصوب ۱۳۴۷/۱۲/۲۴

۲. ماده (۹۰) به لحاظ ارتباط بیشتر موضوع در فصل بازدهم (نحوه تقسیم سود شرکت دولتی) درج شده است. ر.ک.ب.ص. ۳۱۷

■ ماده ۷۵- در مجمع عمومی مؤسس حضور عده‌ای از پذیره‌نویسان که حداقل

نصف سرمایه شرکت را تعهد نموده باشند ضروری است. اگر در اولین دعوت اکثریت مذکور حاصل نشد مجامع عمومی جدید فقط تا دو نوبت توسط مؤسسین دعوت می‌شوند مشروط بر این که لااقل بیست روز قبل از انعقاد آن مجمع آگهی دعوت آن با قيد دستور جلسه قبل و نتیجه آن در روزنامه کثیرالانتشاری که در اعلامیه پذیره‌نویسی معین شده است منتشر گردد. مجمع عمومی جدید وقتی قانونی است که صاحبان لااقل یک سوم سرمایه شرکت در آن حاضر باشند. در هر یک از دو مجمع فوق کلیه تصمیمات باید به اکثریت دو ثلث آراء حاضرین اتخاذ شود در صورتی که در مجمع عمومی یک سوم اکثریت لازم حاضر نشد مؤسسین عدم تشکیل شرکت را اعلام می‌دارند.

تبصره - در مجمع عمومی مؤسس کلیه مؤسسین و پذیره‌نویسان حق حضور دارند و

هر سهم دارای یک رأی خواهد بود.

■ ماده ۷۶- هرگاه یک یا چند نفر از مؤسسین آورده غیرنقد داشته باشند مؤسسین

باید قبل از اقدام به دعوت مجمع عمومی مؤسس نظر کتبی کارشناس رسمی وزارت دادگستری را در مورد ارزیابی آورده‌های غیرنقدی جلب و آن را جزء گزارش اقدامات خود در اختیار مجمع عمومی مؤسس بگذارند. در صورتی که مؤسسین برای خود مزایایی مطالبه کرده باشند باید توجیه آن به ضمیمه گزارش مزبور به مجمع مؤسس تقدیم شود.

■ ماده ۷۷- گزارش مربوط به ارزیابی آورده‌های غیرنقد و علل و موجبات مزایایی

مطالبه شده باید در مجمع عمومی مؤسس مطرح گردد.

دارندگان آورده غیرنقد و کسانی که مزایای خاصی برای خود مطالبه کرده‌اند در موقعی که تقویم آورده غیرنقدی که تعهد کرده‌اند یا مزایای آنها موضوع رأی است حق رأی ندارند و آن قسمت از سرمایه غیرنقد که موضوع مذاکره و رأی است از حيث حدنصاب جز سرمایه شرکت منظور نخواهد شد.

■ ماده ۷۸ مجمع عمومی نمی‌تواند آورده‌های غیرنقد را بیش از آنچه که از طرف کارشناس رسمی دادگستری ارزیابی شده است قبول کند.

■ ماده ۷۹ هرگاه آورده غیرنقد یا مزایایی که مطالبه شده است تصویب نگردد دومین جلسه مجمع به فاصله مدتی که از یک ماه تجاوز نخواهد کرد تشکیل خواهد شد. در فاصله دو جلسه اشخاصی که آورده غیرنقد آنها قبول نشده است در صورت تعایل می‌توانند تعهد غیرنقد خود را به تعهد نقد تبدیل و مبالغ لازم را تأديه نمایند و اشخاصی که مزایای مورد مطالبه آنها تصویب نشده می‌توانند با انصراف از آن مزایا در شرکت باقی بمانند. در صورتی که صاحبان آورده غیرنقد و مطالبه‌کنندگان مزایا به نظر مجمع تسلیم نشوند تعهد آنها نسبت به سهام خود باطل شده محسوب می‌گردد و سایر پذیره‌نویسان می‌توانند به جای آنها سهام شرکت را تعهد و مبالغ لازم را تأديه کنند.

■ ماده ۸۰ در جلسه دوم مجمع عمومی مؤسس که برطبق ماده قبل به منظور رسیدگی به وضع آورده‌های غیرنقد و مزایای مطالبه شده تشکیل می‌گردد باید بیش از نصف پذیره‌نویسان هر مقدار از سهام شرکت که تعهد شده است حاضر باشند. در آنگهی دعوت این جلسه باید نتیجه جلسه قبل و دستور جلسه دوم قيد گردد.

■ ماده ۸۱ در صورتی که در جلسه دوم معلوم گردد که در اثر خروج دارندگان آورده غیرنقد و یا مطالبه‌کنندگان مزایا و عدم تعهد و تأديه سهام آنها از طرف سایر پذیره‌نویسان قسمتی از سرمایه شرکت تعهد نشده است و به این ترتیب شرکت قابل تشکیل نباشد مؤسسين باید ظرف ده روز از تاریخ تشکیل آن مجمع مراتب را به مرجع ثبت شرکت‌ها اطلاع دهند تا مرجع مزبور گواهینامه مذکور در ماده (۱۹) این قانون را صادر کند.

■ ماده ۸۲- در شرکت‌های سهامی خاص تشکیل مجمع عمومی مؤسس الزامی نیست لیکن جلب نظر کارشناس مذکور در ماده (۷۶) این قانون ضروری است و نمی‌توان آورده‌های غیرنقد را به مبلغی بیش از ارزیابی کارشناس قبول نمود.

■ ماده ۸۳- هرگونه تغییر در مواد اساسنامه یا در سرمایه شرکت یا انحلال شرکت قبل از موعد منحصرآ در صلاحیت مجمع عمومی فوق العاده می‌باشد.

■ ماده ۸۴- در مجمع عمومی فوق العاده دارندگان بیش از نصف سهامی که حق رأی دارند باید حاضر باشند. اگر در اولین دعوت حد نصاب مذکور حاصل نشد مجمع برای بار دوم دعوت و با حضور دارندگان بیش از یک سوم سهامی که حق رأی دارند رسمیت یافته و اتخاذ تصمیم خواهد نمود به شرط آن که در دعوت دوم نتیجه دعوت اول قید شده باشد.

■ ماده ۸۵- تصمیمات مجمع عمومی فوق العاده همواره به اکثریت دو سوم آراء حاضر در جلسه رسمی معتبر خواهد بود.

■ ماده ۸۶- مجمع عمومی عادی می‌تواند نسبت به کلیه امور شرکت به جز آنچه که در صلاحیت مجمع عمومی مؤسس و فوق العاده است تصمیم بگیرد.

■ ماده ۸۷- در مجمع عمومی عادی حضور دارندگان اقلًا بیش از نصف سهامی که حق رأی دارند ضروری است اگر در اولین دعوت حد نصاب مذکور حاصل نشد مجمع برای بار دوم دعوت خواهد شد و با حضور هر عدد از صاحبان سهامی که حق رأی دارد رسمیت یافته و اخذ تصمیم خواهد نمود. به شرط آن که در دعوت دوم نتیجه دعوت اول قید شده باشد.

■ ماده ۸۸- در مجمع عمومی عادی تصمیمات همواره به اکثریت نصف به علاوه یک آراء حاضر در جلسه رسمی معتبر خواهد بود مگر در مورد انتخاب مدیران و بازرسان که اکثریت نسبی کافی خواهد بود.

در مورد انتخاب مدیران تعداد آراء هر رأی دهنده در عدد مدیرانی که باید انتخاب شوند ضرب می‌شود و حق رأی هر رأی دهنده برابر با حاصل ضرب مذکور خواهد بود. رأی دهنده می‌تواند آراء خود را به یک نفر بدهد یا آن را بین چند نفری که مایل باشد تقسیم کند اساسنامه شرکت نمی‌تواند خلاف این ترتیب را مقرر دارد.

■ ماده ۸۹- مجمع عمومی عادی باید سالی یک بار در موقعی که در اساسنامه پیش‌بینی شده است برای رسیدگی به ترازنامه و حساب سود و زیان سال مالی قبل و صورت دارایی و مطالبات و دیون شرکت و صورتحساب دوره عملکرد سالیانه شرکت و رسیدگی به گزارش مدیران و بازرس یا بازرسان و سایر امور مربوط به حساب‌های سال مالی تشکیل شود.

تبصره - بدون قرائت گزارش بازرس یا بازرسان شرکت در مجمع عمومی اخذ تصمیم نسبت به ترازنامه و حساب سود و زیان سال مالی معتبر نخواهد بود.

■ ماده ۹۰- چنانچه هیأت مدیره مجمع عمومی عادی سالانه را در موعد مقرر دعوت نکند بازرس یا بازرسان شرکت مکلفند رأساً اقدام به دعوت مجمع مزبور ننمایند.

■ ماده ۹۱- هیأت مدیره و هم‌چنین بازرس یا بازرسان شرکت می‌توانند در موقعیت مقتضی مجمع عمومی عادی را به طور فوق العاده دعوت نمایند. در این صورت دستور جلسه مجمع باید در آنکه دعوت قید شود.

■ ماده ۹۲- در هر موقعی که مجمع عمومی صاحبان سهام بخواهد در حقوق نوع مخصوصی از سهام شرکت تغییر بدهد تصمیم مجمع قطعی نخواهد بود مگر بعد از آن که دارندگان این گونه سهام در جلسه خاصی آن تصمیم را تصویب کنند و برای آن که

تصمیم جلسه خاص مذکور معتبر باشد باید دارندگان لااقل نصف این گونه سهام در جلسه حاضر باشند و اگر در این دعوت این حد نصاپ حاصل نشود در دعوت دوم حضور دارندگان اقلاییک سوم اینگونه سهام کافی خواهد بود.

تصمیمات همواره به اکثریت دو سوم آراء معتبر خواهد بود.

■ ماده ۹۴- هیچ مجمع عمومی نمی‌تواند تابعیت شرکت را تغییر بدهد و یا هیچ اکثریتی نمی‌تواند بر تعهدات صاحبان سهام بیفزاید.

■ ماده ۹۵- سهامدارانی که اقلاییک پنجم سهام شرکت را مالک باشند حق دارند که دعوت صاحبان سهام را برای تشکیل مجمع عمومی از هیأت مدیره خواستار شوند و هیأت مدیره باید حداکثر تا بیست روز مجمع مورد درخواست را با رعایت تشریفات مقرره دعوت کند در غیر این صورت درخواست کنندگان می‌توانند دعوت مجمع را از بازرس یا بازرسان شرکت خواستار شوند و بازرس یا بازرسان مکلف خواهند بود که با رعایت تشریفات مقرره مجمع مورد تقاضا را حداکثر تا ده روز دعوت نمایند و گرنه آنگونه صاحبان سهام حق خواهند داشت مستقیماً به دعوت مجمع اقدام کنند به شرط آن که کلیه تشریفات راجع به دعوت مجمع را رعایت نموده و در آگهی دعوت به عدم اجابت درخواست خود توسط هیأت مدیره و بازرسان تصریح نمایند.

■ ماده ۹۶- در مورد ماده (۹۵) دستور مجمع منحصرآ موضوعی خواهد بود که در تقاضانامه ذکر شده است و هیأت رئیسه مجمع از بین صاحبان سهام انتخاب خواهد شد.

■ ماده ۹۷- در کلیه موارد دعوت صاحبان سهام برای تشکیل مجامع عمومی باید از طریق نشر آگهی در روزنامه کثیرالانتشاری که آگهی‌های مربوط به شرکت در آن نشر می‌گردد به عمل آید. هر یک از مجامع عمومی سالیانه باید روزنامه کثیرالانتشاری را که هر گونه دعوت و اطلاعیه بعدی برای سهامداران تا تشکیل مجمع عمومی سالانه بعد در آن

منتشر خواهد شد تعیین نمایند. این تصمیم باید در روزنامه کثیرالانتشاری که تا تاریخ چنین تصمیمی جهت نشر دعوتنامه‌ها و اطلاعیه‌های مربوط به شرکت قبلًا تعیین شده منتشر گردد.

تبصره – در مواقعي که کلیه صاحبان سهام در مجمع حاضر باشند، نشر آگهی و تشریفات دعوت الزامی نیست.

■ ماده ۹۸– فاصله بین نشر دعوتنامه مجمع عمومی و تاریخ تشکیل آن حداقل ده روز و حداکثر چهل روز خواهد بود.

■ ماده ۹۹– قبل از تشکیل مجمع عمومی هر صاحب سهمی که مایل به حضور در مجمع عمومی باشد باید با ارائه ورقه سهم یا تصدیق موقف سهم متعلق به خود به شرکت مراجعه و ورقه ورود به جلسه را دریافت کند.

فقط سهامدارانی حق ورود به مجمع را دارند که ورقه ورودی دریافت کرده باشند. از حاضرین در مجمع صورتی ترتیب داده خواهد شد که در آن هویت کامل و اقامتگاه و تعداد سهام و تعداد آراء هر یک از حاضرین قید و به امضاء آنان خواهد رسید.

■ ماده ۱۰۰– در آگهی دعوت صاحبان سهام برای تشکیل مجمع عمومی دستور جلسه و تاریخ و محل تشکیل مجمع با قيد ساعت و نشانی کامل باید قید شود.

■ ماده ۱۰۱– مجامع عمومی توسط هیأت رئیسه‌ای مرکب از یک رئیس و یک منشی و دو ناظر اداره می‌شود. در صورتی که ترتیب دیگری در اساسنامه پیش‌بینی نشده باشد ریاست مجمع با رئیس هیأت مدیره خواهد بود مگر در مواقعي که انتخاب یا عزل بعضی از مدیران یا کلیه آنها جزو دستور جلسه مجمع باشد که در این صورت رئیس مجمع از بین سهامداران حاضر در جلسه به اکثریت نسبی انتخاب خواهد شد. ناظران از بین صاحبان سهام انتخاب خواهند شد ولی منشی جلسه ممکن است صاحب سهم باشد.

■ ماده ۱۰۲ - در کلیه مجامع عمومی حضور وکیل یا قائم مقام قانونی صاحب سهم و هم‌چنین حضور نماینده یا نمایندگان شخصیت حقوقی به شرط ارائه مدرک وکالت یا نمایندگی به منزله حضور خود صاحب سهم است.

■ ماده ۱۰۳ - در کلیه مواردی که در این قانون اکثریت آراء در مجمع عمومی ذکر شده است مراد اکثریت آراء حاضرین در جلسه است.

■ ماده ۱۰۴ - هرگاه در مجمع عمومی تمام موضوعات مندرج در دستور مجمع مورد اخذ تصمیم واقع نشود هیأت رئیسه مجمع با تصویب مجمع می‌تواند اعلام تنفس نموده و تا تاریخ جلسه بعد که نباید دیرتر از دو هفته باشد تعیین کند. تمدید جلسه محتاج به دعوت و آگهی مجدد نیست و در جلسات بعد مجمع با همان حد نصاب جلسه اول رسمیت خواهد داشت.

■ ماده ۱۰۵ - از مذاکرات و تصمیمات مجمع عمومی صور تجلیس‌های توسط منشی ترتیب داده می‌شود که به اعضاء هیأت رئیسه مجمع رسیده و یک نسخه از آن در مرکز شرکت نگهداری خواهد شد.

■ ماده ۱۰۶ - در مواردی که تصمیمات مجمع عمومی متناسب یکی از امور ذیل باشد یک نسخه از صور تجلیس مجمع باید به جهت ثبت به مرجع شرکت‌ها ارسال گردد:

- ۱- انتخاب مدیران و بازرگان یا بازرسان.
- ۲- تصویب ترازنامه.
- ۳- کاهش یا افزایش سرمایه و هرنوع تغییر در اساسنامه.
- ۴- انحلال شرکت و نحوه تصفیه آن.

بخش ۶ - هیأت مدیره

■ ماده ۱۰۷ - شرکت سهامی به وسیله هیأت مدیره‌ای که از بین صاحبان سهام انتخاب شده و کلأً یا بعضًا قابل عزل می‌باشد، اداره خواهد شد. عده اعضای هیأت مدیره در شرکت‌های سهامی عام نباید از پنج نفر کمتر باشد.

■ ماده ۱۰۸ - مدیران شرکت توسط مجمع عمومی مؤسس و مجمع عمومی عادی انتخاب می‌شوند.

■ ماده ۱۰۹ - مدت مدیریت مدیران در اساسنامه معین می‌شود لیکن این مدت از دو سال تجاوز نخواهد کرد. انتخاب مجدد مدیران بلامانع است.

■ ماده ۱۱۰ - اشخاص حقوقی را می‌توان به مدیریت شرکت انتخاب نمود. در این صورت شخص حقوقی همان مسئولیت‌های مدنی شخص حقیقی عضو هیأت مدیره را داشته و باید یک نفر را به نمایندگی دائمی خود جهت انجام وظایف مدیریت معرفی نماید. چنین نماینده‌ای مشمول همان شرایط و تعهدات و مسئولیت‌های مدنی و جزایی عضو هیأت مدیره بوده و از جهت مدنی با شخص حقوقی که او را به نمایندگی تعیین نموده است مسئولیت تضامنی خواهد داشت.

شخص حقوقی عضو هیأت مدیره می‌تواند نماینده خود را عزل کند به شرط آن که در همان موقع جانشین او را کتبی به شرکت معرفی نماید و گرنه غایب محسوب می‌شود.

■ ماده ۱۱۱ - اشخاص ذیل نمی‌توانند به مدیریت شرکت انتخاب شوند:

- ۱- محجورین و کسانی که حکم ورشکستگی آنها صادر شده است.
- ۲- کسانی که به علت ارتکاب جنایت با یکی از جنحه‌های ذیل به موجب حکم قطعی از حقوق اجتماعی کلأً یا بعضًا محروم شده باشند در مدت محرومیت:

سرقت - خیانت در امانت - کلاهبرداری - جنحه‌هایی که به موجب قانون در حکم خیانت در امانت یا کلاهبرداری شناخته شده است - اختلاس - تدليس - تصرف غیرقانونی در اموال عمومی.

تبصره - دادگاه شهرستان به تقاضای هر ذی نفع حکم عزل هر مدیری را که برخلاف مفاد این ماده انتخاب شود یا پس از انتخاب مشمول مفاد این ماده گردد صادر خواهد کرد و حکم دادگاه مذبور قطعی خواهد بود.

■ ماده ۱۱۲ - در صورتی که بر اثر فوت یا استعفا یا سلب شرایط از یک یا چند نفر از مدیران تعداد اعضاء علی‌البدل به ترتیب مقرر در اساسنامه و الا به ترتیب مقرر توسط مجمع عمومی جای آنان را خواهند گرفت و در صورتی که عضو علی‌البدل تعیین نشده باشد و یا تعداد اعضاء علی‌البدل کافی برای تصدی محل‌های خالی در هیأت مدیره نباشد مدیران باقیمانده باید بلافاصله مجمع عمومی عادی شرکت را جهت تکمیل اعضاء هیأت مدیره دعوت نمایند.

■ ماده ۱۱۳ - در مورد ماده (۱۱۲) هرگاه هیأت مدیره حسب مورد از دعوت مجمع عمومی برای انتخاب مدیری که سمت او بلامتصدی مانده خودداری کند هر ذی نفع حق دارد از بازرگان یا بازرگان شرکت بخواهد که به دعوت مجمع عمومی عادی جهت تکمیل عده مدیران با رعایت تشریفات لازم اقدام کند و بازرگان یا بازرگان مکلف به انجام چنین درخواستی می‌باشند.

■ ماده ۱۱۴ - مدیران باید تعداد سهامی را که اساسنامه شرکت مقرر کرده است دارا باشند. این تعداد سهام باید از تعداد سهامی که به موجب اساسنامه جهت دادن رأی در مجامع عمومی لازم است کمتر باشد. این سهام برای تضمین خساراتی است که ممکن است از تقصیرات مدیران منفردأ یا مشترکاً بر شرکت وارد شود. سهام مذکور با اسم بوده و قابل انتقال نیست و مدام که مدیری مقاصد حساب دوره تصدی خود در شرکت را دریافت نداشته باشد سهام مذکور در صندوق شرکت به عنوان وثیقه باقی خواهد ماند.

ماده ۱۱۵- در صورتی که مدیری هنگام انتخاب، مالک تعداد سهام لازم به عنوان وثیقه نباشد و هم چنین در صورت انتقال قهری سهام مورد وثیقه و یا افزایش یافتن تعداد سهام لازم به عنوان وثیقه، مدیر باید ظرف مدت یک ماه تعداد سهام لازم به عنوان وثیقه را تهیه و به صندوق شرکت بسپارد و گزرنه مستعفی محسوب خواهد شد.

ماده ۱۱۶- تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان هر دوره مالی شرکت به منزله مفاصیاحساب مدیران برای همان دوره مالی می‌باشد و پس از تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان دوره مالی که طی آن مدت مدیریت مدیران منقضی یا به هر نحو دیگری از آنان سلب سمت شده است سهام مورد وثیقه اینگونه مدیران خود به خود از قید وثیقه آزاد خواهد شد.^۱

ماده ۱۱۷- بازررس یا بازرسان شرکت مکلفند هرگونه تخلفی از مقررات قانونی و اساسنامه شرکت در مورد سهام وثیقه مشاهده کنند به مجمع عمومی عادی گزارش دهند.

ماده ۱۱۸- جز درباره موضوعاتی که به موجب مقررات این قانون اخذ تصمیم و اقدام درباره آنها در صلاحیت خاص مجامع عمومی است مدیران شرکت دارای کلیه اختیارات لازم برای اداره امور شرکت می‌باشند مشروط بر آن که تصمیمات و اقدامات آنها در حدود موضوع شرکت باشد. محدود کردن اختیارات مدیران در اساسنامه یا به موجب تصمیمات مجامع عمومی فقط از لحاظ روابط بین مدیران و صاحبان سهام معتر بوده و در مقابل اشخاص ثالث باطل و کان لم یکن است.

ماده ۱۱۹- هیأت مدیره در اولین جلسه خود از بین اعضای هیأت یک رئیس و یک نایب رئیس که باید شخص حقیقی باشند برای هیأت مدیره تعیین می‌نماید. مدت ریاست رئیس و نیابت نایب رئیس هیأت مدیره بیش از مدت عضویت آنها در هیأت مدیره

۱. به موجب ماده واحده لایحه قانونی اصلاح قانون ملی شدن بانک‌ها مصوب ۱۳۵۸، بانک‌های ملی شده از شمول ماده (۱۱۶) قانون تجارت مستثنی شده‌اند.

نخواهد بود. هیأت مدیره در هر موقع می‌تواند رئیس و نایب رئیس هیأت مدیره را از سمت‌های مذکور عزل کند. هر ترتیبی خلاف این ماده مقرر شود کان لم یکن خواهد بود.

تبصره ۱- از نظر اجرای مفاد این ماده شخص حقیقی که به عنوان نماینده شخص حقوقی عضو هیأت مدیره معرفی شده باشد در حکم عضو هیأت مدیره تلفی خواهد شد.

تبصره ۲- هرگاه رئیس هیأت مدیره موقتاً نتواند وظایف خود را انجام دهد وظایف او را نایب رئیس هیأت مدیره انجام خواهد داد.

■ ماده ۱۲۰- رئیس هیأت مدیره علاوه بر دعوت و اداره جلسات هیأت مدیره

موظف است که مجامع عمومی صاحبان سهام را در مواردی که هیأت مدیره مکلف به دعوت آنها می‌باشد دعوت نماید.

■ ماده ۱۲۱- برای تشکیل جلسات هیأت مدیره حضور بیش از نصف اعضاء

هیأت مدیره لازم است. تصمیمات باید به اکثریت آراء حاضرین اتخاذ گردد مگر آن که در اساسنامه اکثریت بیشتری مقرر شده باشد.

■ ماده ۱۲۲- ترتیب دعوت و تشکیل جلسات هیأت مدیره را اساسنامه تعیین

خواهد کرد. ولی در هر حال عده‌ای از مدیران که اقلًا یک سوم اعضاء هیأت مدیره را تشکیل دهنند می‌توانند در صورتی که از تاریخ تشکیل آخرین جلسه هیأت مدیره حداقل یک ماه گذشته باشد با ذکر دستور جلسه هیأت مدیره را دعوت نمایند.

■ ماده ۱۲۳- برای هر یک از جلسات هیأت مدیره باید صورتجلسه‌ای تنظیم و

لاقل به اعضاء اکثریت مدیران حاضر در جلسه برسد. در صورتجلسات هیأت مدیره نام مدیرانی که حضور دارند یا غایب می‌باشند و خلاصه‌ای از مذاکرات و هم چنین تصمیمات منعقده در جلسه با قید تاریخ در آن ذکر می‌گردد. هر یک از مدیران که با تمام یا بعضی از تصمیمات مندرج در صورتجلسه مخالف باشد نظر او باید در صورتجلسه قید شود.

ماده ۱۲۴ - هیأت مدیره باید اقلًا یک نفر شخص حقیقی را به مدیریت عامل شرکت برگزیند و حدود اختیارات و مدت تصدی و حق الرحمه او را تعین کند در صورتی که مدیر عامل عضو هیأت مدیره باشد دوره مدیریت عامل او از مدت عضویت او در هیأت مدیره بیشتر نخواهد بود. مدیر عامل شرکت نمی‌تواند در عین حال رئیس هیأت مدیره همان شرکت باشد مگر با تصویب سه چهارم آراء حاضر در مجمع عمومی.

تبصره ۵ - هیأت مدیره در هر موقع می‌تواند مدیر عامل را عزل نماید.

ماده ۱۲۵ - مدیر عامل شرکت در حدود اختیاراتی که توسط هیأت مدیره به او تفویض شده است نماینده شرکت محسوب و از طرف شرکت حق امضاء دارد.

ماده ۱۲۶ - اشخاص مذکور در ماده (۱۱۱) نمی‌توانند به مدیریت عامل شرکت انتخاب شوند و هم چنین هیچ کس نمی‌تواند در عین حال مدیریت عامل بیش از یک شرکت را داشته باشد، تصمیمات و اقدامات مدیر عاملی که بر خلاف مقادیر این ماده انتخاب شده است در مقابل صاحبان سهام و اشخاص ثالث معتبر و مسئولیت‌های سمت مدیریت عامل شامل حال او خواهد شد.

ماده ۱۲۷ - هر کس برخلاف ماده (۱۲۶) به مدیریت عامل انتخاب شود یا پس از انتخاب مشمول ماده مذکور گردد دادگاه شهرستان به تقاضای هر ذی نفع حکم عزل او را صادر خواهد کرد و چنین حکمی قطعی خواهد بود.

ماده ۱۲۸ - نام و مشخصات و حدود اختیارات مدیر عامل باید با ارسال نسخه‌ای از صورت جلسه هیأت مدیره به مرجع ثبت شرکت‌ها اعلام و پس از ثبت در روزنامه رسمی آگهی شود.

ماده ۱۳۰ - معاملات مذکور در ماده (۱۲۹) در هر حال ولو آن که توسط مجمع عادی تصویب نشود در مقابل اشخاص ثالث معتبر است مگر در موارد تدلیس و تقلب که شخص ثالث در آن شرکت کرده باشد. در صورتی که براثر انجام معامله به شرکت

خسارتنی وارد آمده باشد جبران خسارتنی بر عهده هیأت مدیره و مدیر عامل یا مدیران ذی نفع و مدیرانی است که اجازه آن معامله را داده اند که همگی آنها متضامنًا مسئول جبران خسارتنی وارد به شرکت می باشند.

■ ماده ۱۳۱ - در صورتی که معاملات مذکور در ماده (۱۲۹) این قانون بدون اجازه هیأت مدیره صورت گرفته باشد هرگاه مجمع عمومی عادی شرکت آنها را تصویب نکند آن معاملات قابل ابطال خواهد بود و شرکت می تواند تا سه سال از تاریخ انعقاد معامله و در صورتی که معامله مخفیانه انجام گرفته باشد تا سه سال از تاریخ کشف آن بطلان معامله را از دادگاه صلاحیتدار درخواست کند. لیکن در هر حال مسئولیت مدیر و مدیران و یا مدیر عامل ذی نفع در مقابل شرکت باقی خواهد بود. تصمیم به درخواست بطلان معامله با مجمع عمومی عادی صاحبان سهام است که پس از استماع گزارش بازرگان مشعر بر عدم رعایت تشریفات لازم جهت انجام معامله در این مورد رأی خواهد داد. مدیر یا مدیر عامل ذی نفع در معامله حق شرکت در رأی خواهد داشت. مجمع عمومی مذکور در این ماده به دعوت هیأت مدیره یا بازرگان شرکت تشکیل خواهد شد.

■ ماده ۱۳۴ - مجمع عمومی عادی صاحبان سهام می تواند با توجه به ساعت حضور اعضاء غیر موظف هیأت مدیره در جلسات هیأت مزبور پرداخت مبلغی را به آنها به طور مقطوع بابت حق حضور آنها در جلسات تصویب کند مجمع عمومی این مبلغ را با توجه به تعداد ساعت و اوقاتی که هر عضو هیأت مدیره در جلسات هیأت حضور داشته است تعیین خواهد کرد. همچنین در صورتی که در اساسنامه پیش‌بینی شده باشد مجمع عمومی می تواند تصویب کند که نسبت معینی از سود خالص سالانه شرکت به عنوان پاداش به اعضاء هیأت مدیره تخصیص داده شود اعضاء غیر موظف هیأت مدیره حق ندارند به جز آنچه در این ماده پیش‌بینی شده است در قبال سمت مدیریت خود به طور مستمر یا غیرمستمر بابت حقوق یا پاداش یا حق الزحمه وجهی از شرکت دریافت کنند.

■ ماده ۱۳۵- کلیه اعمال و اقدامات مدیران و مدیر عامل شرکت در مقابل اشخاص ثالث نافذ و معتبر است و نمی‌توان به عذر عدم اجرای تشریفات مربوط به طرز انتخاب آنها اعمال و اقدامات آنان را غیرمعتبر دانست.

■ ماده ۱۳۶- در صورت انقضای مدت مأموریت مدیران تا زمان انتخاب مدیران جدید مدیران سابق کماکان مسئول امور شرکت و اداره آن خواهند بود. هرگاه مراجع موظف به دعوت مجمع عمومی به وظیفه خود عمل نکنند هر ذی نفع می‌تواند از مرجع ثبت شرکت‌ها دعوت مجمع عمومی عادی را برای انتخاب مدیران تقاضا نماید.

■ ماده ۱۳۷- هیأت مدیره باید لااقل هر شش ماه یک بار خلاصه صورت دارایی و قروض شرکت را تنظیم کرده به بازرسان بدهد.

■ ماده ۱۳۸- هیأت مدیره موظف است بعد از انقضای سال مالی شرکت ظرف مهلتی که در اساسنامه پیش‌بینی شده است مجمع عمومی سالیانه را برای تصویب عملیات سال مالی قبل و تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت دعوت نماید.

■ ماده ۱۳۹- هر صاحب سهم می‌تواند از پانزده روز قبل از انعقاد مجمع عمومی در مرکز شرکت به صورت حساب‌ها مراجعه کرده و از ترازنامه و حساب سود و زیان و گزارش عملیات مدیران و گزارش بازرسان رونوشت بگیرد.

■ ماده ۱۴۰- هیأت مدیره مکلف است هر سال یک بیستم^۱ از سود خالص شرکت را به عنوان اندوخته قانونی موضوع نماید. همین که اندوخته قانونی به یک دهم^۲ سرمایه شرکت رسید موضوع کردن آن اختیاری است و در صورتی که سرمایه شرکت

۱. به استناد ماده ۱۳۵ قانون محاسبات عمومی سال ۱۳۶۶ برای شرکت‌های دولتی «اعادل ده درصد سود و بیزه شرکت» می‌باشد.

۲. به استناد ماده ۱۳۵ قانون محاسبات عمومی سال ۱۳۶۶ برای شرکت‌های دولتی «تمام سرمایه شرکت» می‌باشد.

افزایش یابد کسر یک بیست مذکور ادامه خواهد یافت تا وقتی که اندوخته قانونی به یک دهم سرمایه بالغ گردد.

■ ماده ۱۴۱- اگر بر اثر زیان‌های وارد حداقل نصف سرمایه شرکت از میان برود

هیأت مدیره مکلف است بلا فاصله مجمع عمومی فوق العاده صاحبان سهام را دعوت نماید تا موضوع انحلال یا بقا شرکت مورد شور و رأی واقع شود. هرگاه مجمع مزبور رأی به انحلال شرکت ندهد باید در همان جلسه و با رعایت مقررات ماده (۶) این قانون سرمایه شرکت را به مبلغ سرمایه موجود کاهش دهد.

در صورتی که هیأت مدیره برخلاف این ماده به دعوت مجمع عمومی فوق العاده مبادرت ننماید و یا مجمعی که دعوت می‌شود تواند مطابق مقررات قانونی منعقد گردد هر ذی نفع می‌تواند انحلال شرکت را از دادگاه صلاحیتدار درخواست کند.

■ ماده ۱۴۲- مدیران و مدیر عامل شرکت در مقابل شرکت و اشخاص ثالث

نسبت به تخلف از مقررات قانونی یا اساسنامه شرکت و یا مصوبات مجمع عمومی بر حسب مورد منفرداً یا مشترکاً مسئول می‌باشند و دادگاه حدود مسئولیت هر یک را برای جبران خسارت تعیین خواهد نمود.

■ ماده ۱۴۳- در صورتی که شرکت ورشکسته شود یا پس از انحلال معلوم شود

که دارایی شرکت برای تأیید دیون آن کافی نیست دادگاه صلاحیتدار می‌تواند به تقاضای هر ذی نفع هر یک از مدیران و یا مدیر عامل را که ورشکستگی شرکت یا کافی نبودن دارایی شرکت به نحوی از انحصار معلول تخلفات او بوده است منفرداً یا متقاضاً به تأیید آن قسمت از دیونی که پرداخت آن از دارایی شرکت ممکن نیست محکوم نماید.

بخش ۷ - بازرسان

■ ماده ۱۴۴ - مجمع عمومی عادی در هر سال یک یا چند بازرس انتخاب می‌کند تا بر طبق این قانون به وظایف خود عمل کنند. انتخاب مجدد بازرس یا بازرسان بلاهانع است.

مجمع عمومی عادی در هر موقع می‌تواند بازرس یا بازرسان را عزل کند به شرط آن که جانشین آنها را نیز انتخاب نماید.

تبصره - در حوزه‌هایی که وزارت اقتصاد اعلام می‌کند وظایف بازرسی شرکت‌ها را در شرکت‌های سهامی عام اشخاصی می‌توانند ایفا کنند که نام آنها در فهرست رسمی بازرسان شرکت‌ها درج شده باشد. شرایط تنظیم فهرست و احراز صلاحیت بازرسی در شرکت‌های سهام عام و درج نام اشخاص صلاحیتدار در فهرست مذکور و مقررات و تشکیلات شغلی بازرسان تابع آین نامه‌ای می‌باشد که به پیشنهاد وزارت اقتصاد و تصویب کمیسیون‌های اقتصاد مجلسین قابل اجرا خواهد بود.

■ ماده ۱۴۵ - انتخاب اولین بازرس یا بازرسان شرکت‌های سهامی عام در مجمع عمومی مؤسس و انتخاب اولین بازرس یا بازرسان شرکت‌های سهامی خاص طبق ماده (۲۰) این قانون به عمل خواهد آمد.

■ ماده ۱۴۶ - مجمع عمومی عادی باید یک یا چند بازرس علی‌البدل نیز انتخاب کند تا در صورت معدوریت یا فوت یا استعفا یا سلب شرایط یا عدم قبول سمت توسط بازرس یا بازرسان اصلی جهت انجام وظایف بازرسی دعوت شوند.

■ ماده ۱۴۷ - اشخاص زیر نمی‌توانند به سمت بازرسی شرکت سهامی انتخاب شوند:

- ۱- اشخاص مذکور در ماده (۱۱۱) این قانون.
- ۲- مدیران و مدیر عامل شرکت.

- ۳- اقربای سبی و نسبی مدیران و مدیر عامل تا درجه سوم از طبقه اول و دوم.
- ۴- هر کس که خود یا همسرش از اشخاص مذکور در بند ۲۱ موظفاً حقوق دریافت می‌دارد.

■ ماده ۱۴۸- بازرس یا بازرسان علاوه بر وظایفی که در سایر مواد این قانون برای آنان مقرر شده است مکلفند درباره صحت و درستی صورت دارایی و صورتحساب دوره عملکرد و حساب سود و زیان و ترازنامه‌ای که مدیران برای تسلیم به مجتمع عمومی تهیه می‌کنند و همچنین درباره صحت مطالب و اطلاعاتی که مدیران در اختیار مجتمع عمومی گذاشته‌اند اظهار نظر کنند. بازرسان باید اطمینان حاصل نمایند که حقوق صاحبان سهام در حدودی که قانون و اساسنامه شرکت تعیین کرده است به طور یکسان رعایت شده باشد و در صورتی که مدیران اطلاعاتی برخلاف حقیقت در اختیار صاحبان سهام قرار دهند بازرسان مکلفند که مجتمع عمومی را از آن آگاه سازند.

■ ماده ۱۴۹- بازرس یا بازرسان می‌توانند در هر موقع هرگونه رسیدگی و بازرسی لازم را انجام داده و استناد و مدارک و اطلاعات مربوط به شرکت را مطالبه کرده و مورد رسیدگی قرار دهند. بازرس یا بازرسان می‌توانند به مستولیت خود در انجام وظایفی که بر عهده دارند از نظر کارشناسان استفاده کنند به شرط آن که آنها را قبلاً به شرکت معرفی کرده باشند. این کارشناسان در مواردی که بازرس تعیین می‌کند مانند خود بازرس حق هرگونه تحقیق و رسیدگی را خواهند داشت.

■ ماده ۱۵۰- بازرس یا بازرسان موظفند با توجه به ماده (۱۴۸) این قانون گزارش جامعی راجع به وضع شرکت به مجتمع عمومی عادی تسلیم کنند. گزارش بازرسان باید لااقل ده روز قبل از تشکیل مجتمع عمومی عادی جهت مراجعت صاحبان سهام در مرکز شرکت آماده باشد.

تبصره - در صورتی که شرکت بازرسان متعدد داشته باشد هر یک می‌تواند به تنهایی وظایف خود را انجام دهد لیکن کلیه بازرسان باید گزارش واحدی تهیه کنند. در صورت وجود اختلاف نظر بین بازرسان موارد اختلاف با ذکر دلیل در گزارش قید خواهد شد.

■ ماده ۱۵۱- بازرس یا بازرسان باید هرگونه تخلف یا تقصیری در امور شرکت از ناحیه مدیران و مدیر عامل مشاهده کنند به اولین مجمع عمومی اطلاع دهند و در صورتی که ضمن انجام مأموریت خود از وقوع جرمی مطلع شوند باید به مرجع قضایی صلاحیت‌دار اعلام نموده و نیز جریان را به اولین مجمع عمومی گزارش دهند.

■ ماده ۱۵۲- در صورتی که مجمع عمومی بدون دریافت گزارش بازرس یا بر اساس گزارش اشخاصی که برخلاف ماده (۱۴۷) این قانون به عنوان بازرس تعیین شده‌اند صورت دارایی و ترازنامه و حساب سود و زیان شرکت را مورد تصویب قرار دهد این تصویب به هیچ وجه اثر قانونی نداشته از درجه اعتبار ساقط خواهد بود.

■ ماده ۱۵۳- در صورتی که مجمع عمومی بازرس معین نکرده باشد یا یک یا چند نفر از بازرسان به علیٰ توانند گزارش بدهند یا از دادن گزارش امتناع کنند رئیس دادگاه شهرستان به تقاضای هر ذی نفع بازرس یا بازرسان را به تعداد مقرر در اساسنامه شرکت انتخاب خواهد کرد تا وظایف مربوطه را تا انتخاب بازرس به وسیله مجمع عمومی انجام دهد. تصمیم رئیس دادگاه شهرستان در این مورد غیرقابل شکایت است.

■ ماده ۱۵۴- بازرس یا بازرسان در مقابل شرکت و اشخاص ثالث نسبت به تخلفاتی که در انجام وظایف خود مرتکب می‌شوند طبق قواعد عمومی مربوط به مسئولیت مدنی مسئول جبران خسارات واردۀ خواهند بود.

■ ماده ۱۰۵ - نماین حق الزحمه بازرس با مجتمع عمومی عادی است.

نحوه تهیه و تنظیم برنامه و بودجه شرکت دولتی

مقدمه

از آنجا که بودجه، متصمن پیش‌بینی درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار و برآورد هزینه برای عملیاتی است که به اجرای سیاست‌ها و نیل به وظایف و اهداف قانونی یک شرکت منجر می‌شود، لذا اهمیت خاصی دارد. یکی از وظایف سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، تهیه و تنظیم بودجه کل کشور است. بر اساس ماده (۱۱) قانون برنامه و بودجه^۱، بودجه کل کشور طبق مقررات قانون محاسبات عمومی و با رعایت قانون مذبور تهیه می‌شود. با توجه به ماده (۱۳) قانون برنامه و بودجه^۲، دستگاه‌های اجرایی (شامل شرکت‌های دولتی)، موظف هستند در قالب دستورالعمل سازمان برنامه و بودجه^۳، برنامه سالانه و بودجه سال بعد شرکت را همراه با اعتبارات جاری و عمرانی مورد نیاز تنظیم کند و در مورد شرکت‌های دولتی، با توجه به ماده (۱۴) قانون برنامه و بودجه^۴، پس از تأیید مجمع عمومی به سازمان ارسال دارند. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور همه ساله طی پیوست‌های بخشنامه بودجه سالیانه که هیأت وزیران ابلاغ می‌کند، دستورالعمل‌های مربوط به نحوه تهیه و تنظیم بودجه شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و سایر دستورالعمل‌های مربوط به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی (متصمن فرم‌های مربوط به طرح‌های عمرانی و تبصره‌ها که برای شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت نیز یکسان و لازم‌الرعايه‌اند) را تهیه می‌کند و برای تکمیل برای کلیه دستگاه‌های اجرایی ارسال می‌دارد. دستگاه‌های اجرایی به رعایت مفاد دستورالعمل‌های مذبور مکلف هستند. گفتنی است دستورالعمل

۱ او ۲۰۴. ر.ک.ب. ص ۱۴۱

۲ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، ر.ک.ب. ص ۵۱۵

مربوط به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی که در بالا توضیح داده شد، ظرف سال‌های اخیر بر اساس نظام آمارهای مالی دولت (GFS) اصلاح شده و در اختیار قرار گرفته است که در مورد اعتبارات هزینه‌ای، اعتبارات طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و نبصره‌ها برای شرکت‌های دولتی نیز لازم‌الرعايه است. همچنین اصطلاحات موضوع ماده (۱) قانون برنامه و بودجه بر اساس نظام آمارهای مالی دولت (GFS)، عملأً اصلاح لیکن در ماده (۷۷) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت در این خصوص از لفظ «اضافه» به جای «اصلاح» استفاده شده است طی ماده (۲۸) قانون محاسبات عمومی سال ۱۳۴۹^۱ که به موجب قانون محاسبات عمومی سال ۱۳۶۶ لغو شده، شرکت‌ها موظف به اخذ نظر مشورتی از سازمان برنامه و بودجه وقت در مورد بودجه سالانی برای طرح در مجمع عمومی بوده‌اند؛ ولی در حال حاضر با توجه به مسکوت ماندن این موضوع در قانون محاسبات عمومی سال ۱۳۶۶، عملأً اخذ نظر مشورتی منتفی شده است؛ چرا که اساساً در قانون محاسبات عمومی سال ۱۳۶۶، فصل تهیه و تنظیم بودجه که در قانون محاسبات عمومی سال ۱۳۴۹ وجود داشته، حذف شده است.

قانون برنامه و بودجه^۱

فصل اول - تعاریف

■ ماده ۱^۲

بند ۳ - برنامه درازمدت: منظور برنامه‌ای است که ضمن آن توسعه اقتصادی و اجتماعی برای یک دوره ده ساله یا طولانی‌تر به عنوان راهنمای برنامه‌ریزی‌های پنجم‌ساله پیش‌بینی می‌شود.

بند ۴ - برنامه عمرانی پنجم‌ساله: منظور برنامه جامعی است که برای مدت پنج سال تنظیم و به تصویب مجلسین می‌رسد و ضمن آن هدف‌ها و سیاست‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی طی همان مدت مشخص می‌شود. در این برنامه کلیه منابع مالی دولت و همچنین منابعی که از طرف شرکت‌های دولتی و بعض خصوصی صرف عملیات عمرانی می‌گردد از یک طرف و اعتبارات جاری و عمرانی دولت و هزینه‌های عمرانی شرکت‌های دولتی و بعض خصوصی از طرف دیگر جهت وصول به هدف‌های مذکور پیش‌بینی می‌گردد.

بند ۵ - برنامه سالانه: منظور برنامه عملیات اجرایی دولت است که سالانه تنظیم و همراه بودجه کل کشور تقدیم مجلس شورای ملی می‌گردد و ضمن آن در قالب هدف‌ها و سیاست‌های مندرج در برنامه عمرانی پنجم‌ساله هدف‌های مشخص و عملیات اجرایی سالانه هر دستگاه اجرایی با اعتبار مربوط تعیین می‌شود.

بند ۶ - بودجه عمومی دولت: منظور بودجه‌ای است که در آن برای اجرای برنامه‌سالانه منابع مالی لازم پیش‌بینی و اعتبارات جاری و عمرانی دستگاه‌های اجرایی تعیین می‌شود.

بند ۷ - اعتبارات عمرانی: منظور اعتباراتی است که در برنامه عمرانی پنجم‌ساله به صورت کلی و در بودجه عمومی دولت به تفکیک جهت اجرای طرح‌های عمرانی

۱. مصرب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰

۲. تعریف طرح عمرانی (بند ۱۰ ماده یک قانون برنامه و بودجه) در فصل پنجم ارائه شده است. ر. ک. ب. ص. ۱۶۹

(اعتبارات عمرانی ثابت) و همچنین توسعه هزینه‌های جاری مربوط به برنامه‌های اقتصادی و اجتماعی دولت (اعتبارات عمرانی غیرثابت) پیش‌بینی می‌شود.

بند ۸ عملیات اجرایی: منظور فعالیت‌های جاری و طرح‌های عمرانی دستگاه‌های اجرایی است که در برنامه سالانه مشخص می‌گردد.

بند ۹ فعالیت جاری منظور یک سلسله عملیات و خدمات مشخصی است که برای تحقق بخشیدن به هدف‌های برنامه سالانه طی یک سال اجرا می‌شود و هزینه آن از محل اعتبارات جاری تأمین می‌گردد.

بند ۱۱ دستگاه اجرایی: منظور وزارت‌خانه، نیروها و سازمان‌های تابعه ارتش شاهنشاهی^۱، استانداری یا فرمانداری کل، شهرداری و مؤسسه وابسته به شهرداری، مؤسسه دولتی، مؤسسه وابسته به دولت، شرکت دولتی، مؤسسه عمومی عام‌المنفعه و مؤسسه اعتباری تخصصی است که عهده‌دار اجرای قسمتی از برنامه سالانه بشود.

بند ۱۲ دستگاه مسئول بهره‌برداری: منظور دستگاهی است که پس از اجراء و تکمیل طرح عمرانی طبق قوانین و مقررات مربوط موظف به بهره‌برداری و نگهداری از آن می‌گردد. این دستگاه ممکن است همان دستگاه اجراکننده طرح و یا دستگاه دیگری باشد.

فصل دوم - شورای اقتصاد

تاماده ۵ به منظور هدایت و هماهنگ کردن امور اقتصادی کشور، شورایی مرکب از عده‌ای از وزیران به شرح زیر و رئیس کل بانک مرکزی ایران به ریاست نخست وزیر^۲ به نام شورای اقتصاد تشکیل می‌شود:

وزیر اقتصادی و دارایی^۳

وزیر کار و امور اجتماعی

۱. ارتش جمهوری اسلامی ایران

۲. رئیس جمهور

۳. به موجب ماده (۲) قانون تشکیل وزارت اقتصادی و دارایی مصوب ۵۳/۴/۲۴ کلیه وظایف و اختیارات و مستولیتهاي وزیر دارایی به وزیر اقتصادی و دارایی واگذار می‌شود.

وزیر جهاد کشاورزی^۱

وزیر تعاون

رئیس سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور^۲

وزیر نفت^۳

وزیر بازارگانی^۴

وزیر صنایع و معادن^۵

یکی از وزیران به انتخاب رئیس جمهور

در جلسات شورا بر حسب ضرورت سایر وزیران نیز شرکت خواهد کرد.

■ ماده ۳ - شورای اقتصاد وظایف زیر را عهده دار خواهد بود:

۱- تعیین هدف‌های کلی برنامه‌های عمرانی کشور.

۲- بررسی خطمشی‌های سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی جهت طرح در هیأت وزیران.

۳- اظهار نظر نسبت به برنامه‌های عمرانی جهت طرح در هیأت وزیران.

۴- تعیین خطمشی تنظیم بودجه کل کشور.

۵- بررسی بودجه کل کشور برای طرح در هیأت وزیران.

۶- اتخاذ تصمیم درباره مسائلی که مسئولان دستگاه‌های اجرایی در زمینه اجرای طرح‌ها و فعالیت‌ها با آن مواجه و در شورا مطرح می‌نمایند.

۱. به موجب قانون تشکیل وزارت جهاد کشاورزی مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۶.

۲. حسب ادغام سازمان برنامه و بودجه (سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور) و سازمان امور اداری و استخدامی کشور (سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور) مصوب ۱۳۷۸/۲/۱۶ شورای عالی اداری

۳. به موجب ماده (۴) لایحه قانونی تأسیس وزارت نفت مصوب ۱۳۵۸/۷/۸.

۴. به موجب ماده (۴) قانون تشکیل وزارت اقتصادی و دارایی مصوب ۱۳۵۳/۷/۲۱.

۵. به موجب ماده (۲) قانون تحریک امور صنعت و معدن مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۶.

- ۷- تصویب اصول و سیاست‌ها و ضوابط مربوط به اعطای وام از محل اعتبارات عمرانی به مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی و سایر مؤسسات در بخش عمومی و شهرداری‌ها به پیشنهاد وزارت دارایی^۱ و سازمان^۲.
- ۸- تصویب اصول و سیاست‌ها و ضوابط مربوط به اعطای وام و یا مشارکت دولت در سرمایه‌گذاری مؤسسات خصوصی از طریق بانک‌ها و مؤسسات اعتباری تخصصی به پیشنهاد وزارت دارایی^۳ و سازمان^۴.
- ۹- بررسی و اظهار نظر نسبت به آیین‌نامه‌ها و مقررات مربوط به اجرای این قانون و قوانین برنامه‌های عمرانی پنج ساله که توسط سازمان^۵ تهیه می‌شود جهت طرح و تصویب در هیأت وزیران.
- ۱۰- وظایفی که در سایر قوانین به هیأت عالی برنامه محول گردیده است از تاریخ اجرای این قانون به عهده شورای اقتصاد خواهد بود.
- تبصره - وظیفه دبیرخانه شورای اقتصاد را سازمان عهده دار خواهد بود.

فصل سوم - سازمان برنامه و بودجه^۶

■ ماده ۵ - وظایف و اختیارات سازمان در زمینه برنامه‌ریزی، تنظیم بودجه و نظامت به قرار زیر است:

- ۱- انجام مطالعات و بررسی‌های اقتصادی و اجتماعی به منظور برنامه‌ریزی و تنظیم بودجه و تهیه گزارش‌های اقتصادی و اجتماعی.
- ۲- تهیه برنامه دراز مدت با تبادل نظر با دستگاه‌های اجرایی و تسلیم آن به شورای اقتصاد.
- ۳- تهیه برنامه عمرانی پنج ساله طبق فصل چهارم این قانون.
- ۴- پیشنهاد خط‌مشی‌ها و سیاست‌های مربوط به بودجه کل کشور به شورای اقتصاد.
- ۵- تهیه و تنظیم بودجه کل کشور.

^۱ و ^۲. وزارت امور اقتصادی و دارایی

^۳ و ^۴ و ^۵ و ^۶. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

۶- نظارت مستمر بر اجرای برنامه‌ها و پیشرفت سالانه آنها طبق مفاد فصل نهم این قانون.

۷- هم‌آهنگ نمودن روش‌ها و برنامه‌های آماری کشور.

۸- ارزشیابی کارآبی و عملکرد در دستگاه‌های اجرایی کشوری و گزارش آن به نخست وزیر^۱.

۹- بررسی گزارش‌ها و مسائلی که باید در شورای اقتصاد مطرح شود.

فصل چهارم - تهیه برنامه‌های عمرانی پنجساله

■ ماده ۲- سازمان باید قبل از پایان هر دوره برنامه عمرانی پنجساله برنامه دوره بعد را براساس پیشنهادهای دستگاه‌های اجرایی و مطالعات خود و تلفیق آنها با در نظر گرفتن اولویت‌ها تهیه و به شورای اقتصاد تسلیم نماید تا پس از بررسی و تأیید برای طرح در هیأت وزیران ارسال دارد.

■ ماده ۴- دولت باید حداقل شش ماه از پایان هر دوره برنامه لایحه برنامه دوره بعد را جهت تصویب به مجلس تقدیم نماید.

■ ماده ۹- برنامه‌های کلی عملیات اجرایی بخش‌های مختلف شامل نوع و حجم عملیات اعتبارات مربوط در قالب برنامه عمرانی فوق به تصویب کمیسیون‌های برنامه مجلسین خواهد رسید^۲.

۱. رئیس جمهور - به موجب اصلاحیه ۱۳۵۳/۱۲/۱۸ قانون استخدام کشوری وظایف بند ۸ ماده (۳) قانون برنامه و بودجه طبق بند ۶ ماده (۱۰۴) قانون استخدام کشوری به سازمان امور اداری و استخدامی کشور محول شده است که با توجه به ادغام سازمان مزبور در سازمان برنامه و بودجه و تغییر نام آن به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور این وظیفه به سازمان ناشی از ادغام واگذار شده است.

۲. بر اساس نظریه شورای نگهبان، کمیسیون‌های مجلس شورای اسلامی جایگزین کمیسیون‌های مجلسین سابق نبوده، تصمیم‌گیری در مواردی که به موجب قوانین مختلف بر عهده کمیسیون‌های مذکور بوده به عهده مجلس شورای اسلامی خواهد بود.

■ ماده ۱۰ - به منظور تبادل نظر در تهیه برنامه‌های عمرانی و ایجاد هماهنگی در عملیات دستگاه‌های اجرایی و همچنین ایجاد هماهنگی بین مؤسسات عمومی و بخش خصوصی و تطبیق برنامه‌ها با احتیاجات مناطق مختلف کشور سازمان کمیته‌هایی به نام کمیته‌های مشترک برنامه‌ریزی با دستگاه‌های اجرایی تشکیل خواهد داد.

فصل پنجم - بودجه کل کشور

■ ماده ۱۱ - بودجه کل کشور طبق مقررات قانون محاسبات عمومی و با رعایت این قانون تهیه می‌شود.

■ ماده ۱۲ - اعتبارات طرح‌های عمرانی در قالب برنامه‌های اجرایی همراه با اعتبارات جاری دستگاه‌های اجرایی در بودجه کل کشور منظور و برای تصویب به مجلس شورای ملی^۱ تقدیم می‌گردد.

■ ماده ۱۳ - کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلفند برنامه سالانه و بودجه سال بعد خود را همراه با اعتبارات جاری و عمرانی مورد نیاز طبق دستورالعمل تهیه بودجه به سازمان^۲ ارسال دارند.

■ ماده ۱۴ - بودجه و برنامه سالانه شامل فعالیت‌های جاری و طرح‌های عمرانی پیشنهادی دستگاه‌های وابسته به هریک از وزارت‌خانه‌ها باید قبل از ارسال به سازمان^۳ بر حسب مورد، به تأیید وزیر مربوط یا مجمع عمومی و یا بالاترین مسئول دستگاه رسیده باشد.

۱. مجلس شورای اسلامی.

۲ و ۳ سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

ماده ۱۸ - سازمان^۱ پس از انجام رسیدگی‌های لازم و تلفیق و هماهنگ نمودن پیشنهادهای دستگاه‌های اجرایی در مورد فعالیت‌های جاری و طرح‌های عمرانی لایحه بودجه کل کشور را با رعایت ماده (۲۶)^۲ قانون محاسبات عمومی تنظیم خواهدنمود.

ماده ۲۴ - منابع مالی دولت جهت اجرای عملیات هر برنامه عمرانی و برنامه‌های سالانه از محل درآمد نفت و مشتقات آن، مالیات‌های مستقیم و غیرمستقیم و سایر درآمدهای دولت و نیز وام‌ها و اعتبارات داخلی و خارجی می‌باشد و وجوده مربوط در خزانه منصرکز خواهد شد. میزان و نحوه تأمین اعتبار هر برنامه عمرانی از محل منابع مالی مذکور ضمن قانون همان برنامه تعیین و به تصویب خواهد رسید.

قانون محاسبات عمومی کشور^۳

فصل اول - تعاریف

ماده ۱- بودجه کل کشور برنامه مالی دولت است که برای یک سال مالی تهیه و حاوی پیش‌بینی درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار و برآورد هزینه‌ها برای انجام عملیاتی که منجر به نیل سیاست‌ها و به هدف‌های قانونی می‌شود، بوده و از سه قسمت به شرح زیر تشکیل می‌شود:

- ۱- بودجه عمومی دولت که شامل اجزای زیر است:
 - الف - پیش‌بینی دریافت‌ها و منابع تأمین اعتبار که بطور مستقیم و یا غیرمستقیم در سال مالی قانون بودجه به وسیله دستگاه‌ها از طریق حساب‌های خزانه‌داری کل اخذ می‌گردد.

۱. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

۲. ر. ک. ب. ص. ۷۰۳.

۳. مصوب ۱۳۶۷/۱.

- ب - پیش‌بینی پرداخت‌هایی که از محل درآمد عمومی و یا اختصاصی برای اعتبارات جاری و عمرانی و اختصاصی دستگاه‌های اجرایی می‌تواند در سال مالی مربوط انجام دهد.
۲. بودجه شرکت‌های دولتی و بانک‌ها شامل پیش‌بینی درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار.
۳. بودجه مؤسساتی که تحت عنوانی غیر از عنوانین فوق در بودجه کل کشور منظور می‌شود.

قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^۱

ماده ۷۷ - با توجه به ارائه قانون بودجه سال ۱۳۸۱ کل کشور براساس نظام جدید بودجه‌ریزی و تغییر نظام طبقه‌بندی دریافت‌ها و پرداخت‌های دولت، به‌منظور هماهنگی بین تعاریف بکار برده شده در نظام جدید با تعاریف مندرج در قوانین موجود مالی و محاسباتی، تعاریف زیر به ماده (۱) قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰ اضافه می‌گردد:

ارزش خالص - منظور ارزش کل دارایی‌ها منها ارزش کل بدھی‌های بخش دولتی است.

درآمد - منظور آن دسته از داد و ستدھای بخش دولتی است که ارزش خالص را افزایش می‌دهد.

اعتبار هزینه - منظور اعتبار آن دسته از داد و ستدھای بخش دولتی است که ارزش خالص را کاهش می‌دهد.

دارایی‌های سرمایه‌ای - منظور دارایی‌های تولید شده یا تولید نشده‌ای است که طی مدت بیش از یکسال در فرآیند تولید کالا و خدمات بکار می‌رود.

دارایی‌های تولید شده - منظور دارایی‌هایی است که در فرآیند تولید حاصل گردیده است. دارایی تولید شده به سه گروه عمدۀ دارایی‌های ثابت، موجودی انبار و اقلام گرانبها تقسیم می‌شود.

دارایی‌های ثابت - منظور دارایی‌های تولید شده‌ای است که طی مدت بیش از یکسال بطور مکرر و مستمر در فرآیند تولید به کار برده می‌شود.

موجودی انبار - منظور کالاهای خدماتی است که توسط تولیدکنندگان به منظور فروش، استفاده در تولید و یا سایر مقاصد در آینده نگهداری می‌شوند.

اقلام گرانبها - منظور اقلامی با ارزش قابل ملاحظه است که نه به منظور تولید و مصرف، بلکه به دلیل ارزشی که دارند نگهداری می‌شود. (مانند تابلو، کتب خطی، فلزات گرانبها)

دارایی‌های تولید نشده - منظور دارایی‌های مورد نیاز تولید است که خودشان تولید نشده‌اند. (مانند زمین و ذخایر معدنی)

فعالیت - منظور یک سلسله عملیات و خدمات مشخص است که برای تحقق بخشیدن به هدف‌های سالانه برنامه طی یک سال اجرا می‌شود و منابع مورد نیاز آن از محل اعتبارات مربوط به هزینه تأمین می‌گردد.

اعتبار طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای - منظور اعتبار مجموعه عملیات و خدمات مشخصی است که براساس مطالعات توجیهی، فنی و اقتصادی و اجتماعی که توسط دستگاه اجرایی انجام می‌شود طی مدت معین و با اعتبار معین برای تحقق بخشیدن به هدف‌های برنامه توسعه پنج ساله به صورت سرمایه‌گذاری ثابت یا مطالعه برای ایجاد دارایی سرمایه‌ای اجرا می‌گردد و منابع مورد نیاز اجرای آن از محل اعتبارات مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای تأمین می‌شود و به دو نوع انتفاعی و غیرانتفاعی تقسیم می‌گردد.

قانون بودجه سال ۱۳۶۲ کل کشور

■ تبصره ۷۷

به منظور ایجاد فرصت بیشتر برای فراهم آوردن مقدمات اجرای بودجه هر سال در سال قبل، مهلت مقرر در ماده (۲۶) قانون محاسبات عمومی مصوب دی‌ماه ۱۳۴۹ در مورد تقدیم لایحه بودجه کل کشور از طرف دولت به مجلس شورای اسلامی از «پنجم بهمن ماه هر سال به پنجم آذرماه هر سال» اصلاح می‌شود.

سرمایه‌گذاری شرکت دولتی
(به تفکیک منابع داخلی و طرح‌های عمرانی)

مقدمه

علی‌الاصول شرکت دولتی، به منزله یک واحد اقتصادی، باید بتواند از محل منابع داخلی خود مبادرت به سرمایه‌گذاری (اصطلاحاً سرمایه‌گذاری منابع داخلی) نماید. بدین جهت در ماده (۱۷) قانون برنامه و بودجه^۱، شرکت‌های دولتی مکلف گردیده‌اند به منظور تلفیق و هماهنگ نمودن سرمایه‌گذاری در بخش دولتی، هر سال در موقع تنظیم بودجه کل کشور، برنامه سرمایه‌گذاری سال بعد خود را برای تلفیق و هماهنگ نمودن با سایر عملیات عمرانی دولت، به سازمان^۲ ارسال نمایند. سازمان پس از بررسی برنامه پیشنهادی شرکت، باید نظر خود را برای تأیید در شورای اقتصاد مطرح سازد و نمایندگان صاحب سهم از طرف دولت موظفند نظر شورای اقتصاد را در تصویب بودجه دستگاه رعایت نمایند (این مسئله ملهم از اعتبار قانونی مواد (۲۷) و (۲۸) قانون محاسبات عمومی سال ۱۳۴۹^۳، در زمان تصویب قانون برنامه و بودجه و نیز ناشی از این مطلب است که بودجه شرکت‌های دولتی برای اطلاع به مجلس شورای اسلامی ارائه می‌شده است). از آنجاکه قانون برنامه و بودجه، مصوب سال ۱۳۵۰^۴ بوده و دولت در صدد اصلاح آن نبوده، لذا در ماده (۸۷) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^۵، اولاً مبلغ ناجیز مذکور در ماده (۱۷) را پس از سپری شدن حدود سی سال از آن، در عمل، اصلاح کرده و ثانیاً روش مورد اشاره را که هرگز اجرا نشده، طی ماده مزبور نفی نموده است. البته بدون اینکه نامی از این ماده به میان آورد.

۱. ر. ک. ب. ص. ۳۲۹

۲. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

۳. ر. ک. ب. ص. ۷۰۴

۴. ر. ک. ب. ص. ۳۳۱

به هر صورت چون از یکسو دولت ناچار یا متمایل است که برخی طرح‌های عمرانی انتفاعی (طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای انتفاعی) را توسط شرکت‌های دولتی اجرا نماید و از سویی شرکت‌های مزبور نیز در مواردی با توجه به حجم سرمایه‌گذاری و نداشتن امکانات کافی، یا نبود سرمایه متناسب با فعالیت خود، یا فقدان مطلوبیت صورت‌های مالی برای اخذ تسهیلات از نظام بانکی، تمایل دارند که دستگاه اجرایی طرح‌های مزبور واقع شوند. لذا بخش بزرگی از طرح‌های انتفاعی مورد اشاره را شرکت‌های دولتی اجرا می‌کنند. به این دسته، طرح‌های غیرانتفاعی (طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای غیرانتفاعی) در مورد برخی شرکت‌های دولتی، اضافه می‌شود. شرکت‌های دولتی در اجرای طرح‌هایی که با بکار گرفتن منابع عمومی دولت اجرا می‌شوند، به رعایت قوانین و مقررات عمومی دولت مکلف هستند؛ لیکن در مورد مصرف منابع مربوط به سرمایه‌گذاری از محل منابع داخلی، در استفاده از آئین‌نامه‌های مالی و معاملاتی خود مجازند. از میان برداشتن این تفاوت قانونی در نحوه اجرای طرح‌های سرمایه‌گذاری، به‌طور اعم، با توجه به این که بعض‌اً شرکت‌های دولتی از منابع داخلی خود به عنوان سایر منابع در اجرای طرح‌های عمرانی نیز استفاده می‌کنند، می‌توانند در تسريع امر سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی کارساز باشد و از برخی تخلفات اداری آن‌ها جلوگیری نماید.

قانون برنامه و بودجه^۱

فصل اول - تعاریف

■ ماده ۱ - تعریف اصطلاحات مندرج در این قانون به قرار زیر است:

بند ۱۰ - طرح عمرانی: منظور مجموعه عملیات و خدمات مشخصی است که براساس مطالعات توجیهی فنی و اقتصادی یا اجتماعی که توسط دستگاه اجرایی انجام می‌شود طی مدت معین و با اعتبار معین برای تحقق بخشیدن به هدف‌های برنامه عمرانی پنجساله به صورت سرمایه‌گذاری ثابت شامل هزینه‌های غیر ثابت وابسته در دوره مطالعه و اجرا و یا مطالعات اجرا می‌گردد و تمام یا قسمی از هزینه‌های اجرای آن از محل اعتبارات عمرانی تأمین می‌شود و به سه نوع انتفاعی، غیرانتفاعی و مطالعاتی تقسیم می‌گردد.^۲

الف - طرح عمرانی انتفاعی: منظور طرحی است که در مدت معقولی پس از شروع بهبود برداری علاوه بر تأمین هزینه‌های جاری و استهلاک سرمایه، سود متناسبی به تبعیت از سیاست دولت را نیز عاید نماید.

ب - طرح عمرانی غیرانتفاعی: منظور طرحی است که برای انجام برنامه‌های رفاه اجتماعی و عملیات زیربنایی و یا احداث ساختمان و تأسیسات جهت تسهیل کلیه وظایف دولت اجرا می‌گردد و هدف اصلی آن حصول درآمد نمی‌باشد.

پ - طرح مطالعاتی: منظور طرحی است که براساس فرارداد بین سازمان و یا سایر دستگاه‌های اجرایی با مؤسسات علمی و یا مطالعاتی متخصص برای بررسی خاصی اجرا می‌گردد.

بند ۱۳ - اصطلاحاتی که در این قانون تعریف نشده است طبق تعاریف مندرج در در قانون محاسبات عمومی خواهد بود.

۱. مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۱۰

۲. طبق ماده (۷۷) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، تعریف جدیدی تحت عنوان طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ارائه شده است که صرفاً به دو نوع انتفاعی و غیر انتفاعی تقسیم گردیده است.

فصل پنجم - بودجه کل کشور

■ ماده ۲۰ در مورد طرح‌های عمرانی که مدت اجرای آنها از یک سال مالی تجاوز می‌کند اعتبار مورد نیاز تا پایان کار به تفکیک سالانه در بودجه اولین سالی که طرح مزبور در آن منظور می‌گردد تعیین و همراه با بودجه کل کشور به تصویب می‌رسد و دستگاه اجرایی معざز به تأمین اعتبار و تعهد دریاره کلیه مبلغ طرح با رعایت اعتبارات سالانه تفکیک شده می‌باشد.

تبصره ۱- روش فوق در مورد طرح‌های عمرانی که مدت اجرای آنها از دوره برنامه عمرانی پنجساله تجاوز نمایند نیز قابل اجرا خواهد بود.

تبصره ۲- هر گاه در مورد برخی از طرح‌ها تعیین مبلغ اعتبار مورد نیاز برای تکمیل طرح در سال‌های بعد در موقع تهیه پیشنهادهای بودجه سال از طرف دستگاه اجرایی مقدور نباشد تغییر طرح و برنامه اجرایی به تصویب کمیسیون‌های برنامه مجلس می‌رسد و تأمین اعتبار و اصلاح و تغییر بودجه موکول به تصویب کمیسیون بودجه مجلس شورای ملی^۱ است و قبول هرگونه تعهد مالی از طرف دستگاه‌های اجرایی برای سال‌های بعد موکول به تحصیل این مجوز خواهد بود.

فصل ششم - اجرای طرح‌های عمرانی

■ ماده ۲۱- مسئولیت تهیه و اجرای طرح‌های عمرانی با دستگاه‌های اجرایی است و اجرای طرح‌های عمرانی از نظر مقررات استخدامی و مالی و معاملاتی تابع مفاد این قانون و سایر قوانین و مقررات عمومی دولت خواهد بود.

در مورد طرح‌های انتفاعی در صورتی که دستگاه اجرایی دارای مقررات استخدامی خاص خود باشد همچنین در مورد طرح‌های عمرانی مربوط به مؤسسات عام‌المنفعه هیأت

۱. مجلس شورای اسلامی

وزیران می‌توانند اجازه دهد که اجرای طرح‌ها طبق مقررات خاص استخدامی دستگاه صورت گیرد^{۱ و ۲}.

فصل هشتم - تعهد و پرداخت اعتبار عمرانی و جاری

■ ماده ۳۲ - وجودی که از محل اعتبارات عمرانی جهت اجرای طرح‌های عمرانی

انتفاعی به دستگاه‌های اجرایی مربوط پرداخت می‌شود به صورت وام خواهد بود.

دستگاهی که بدین ترتیب وام دریافت می‌کند مکلف است اصل و بهره متعلق را طبق

قرارداد منعقده با وزارت دارایی در سررسید مقرر به خزانه پردازد^۳.

■ ماده ۳۳ - در مورد برخی از طرح‌های انتفاعی که توسط شرکت‌های دولتی

و مؤسسات وابسته به دولت اجرا می‌شود شورای اقتصاد می‌تواند به پیشنهاد سازمان

اجازه دهد حداکثرتا پنجاه درصد از اعتبار لازم برای اجرای طرح انتفاعی به صورت

بلاغ عرض اعطای شود.

قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت^۴

■ ماده ۱ - به منظور مشارکت عموم در اجرای طرح‌های عمرانی انتفاعی دولت

مندرج در قوانین بودجه سالانه کل کشور و طرح‌های سودآور تولیدی و ساختهای و

خدماتی، به دولت و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و مؤسسات و نهادهای عمومی

غیردولتی و مؤسسات عام‌المنفعه و شرکت‌های وابسته به دستگاه‌های مذکور و همچنین

۱. تبصره ۳۳ قانون بودجه سال ۱۳۵۸ اکل کشوریه قرار زیر، اصلاحیه ماده (۲۱) قانون برنامه و بودجه می‌باشد.

۲. تبصره ۳۳ قانون بودجه سال ۱۳۵۸ کل کشورساز تاریخ تصویب این قانون مصرف کلیه اعتبارات از محل درآمد عمومی منظور در

قانون بودجه تابع مقررات عمومی دولت خواهد بود. اعتباراتی که به صورت کمک یا اعانه در قانون مزبور منظور می‌شود از

شمول اینحکم مستثنی است. مقررات مغایر با این تبصره از تاریخ فوق لغو می‌شود، که خود به موجب تبصره ۴۲ قانون بودجه

سال ۱۳۵۹ (ر. ک. ب. ص. ۱۹۷) اصلاح گردیده است.

۳. به شرح متن اصلاح شده است به موجب تبصره ۴۲ قانون بودجه سال ۱۳۵۹ (ر. ک. ب. ص. ۱۹۷) اصلاح گردیده است.

۴. ر. ک. ب. ص. ۶۰۱ و ۶۰۳

۵. مصوب ۱۳۷۷/۷۷۰

شرکت‌های سهامی عام و خاص و شرکت‌های تعاونی تولیدی اجازه داده می‌شود طبق مقررات این قانون قسمتی از منابع مالی مورد نیاز برای اجرای طرح‌های مذکور شامل منابع مالی لازم برای تهیه مواد اولیه مورد نیاز واحدهای تولیدی را از طریق انتشار و عرضه عمومی اوراق مشارکت تأمین نمایند.

تبصره ۵ - تشخیص انتفاعی بودن طرح‌های عمرانی دولت موضوع این ماده با رعایت تعریف قانونی «طرح انتفاعی» به عهده هیأتی مرکب از نمایندگان وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان برنامه و بودجه^۱ و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. این قبیل طرح‌ها در پیوست طرح‌های عمرانی لوایح بودجه سالانه کل کشور با علامت مشخص درج خواهد شد.

■ ماده ۲ - اوراق مشارکت، اوراق بهادر با نام یا بی‌نامی است که به موجب این قانون به قیمت اسمی مشخص برای مدت معین منتشر می‌شود و به سرمایه‌گذارانی که قصد مشارکت در اجرای طرح‌های موضوع ماده (۱) را دارند واگذار می‌گردد. دارندگان این اوراق به نسبت قیمت اسمی و مدت زمان مشارکت، در سود حاصل از اجرای طرح مربوط شریک خواهند بود.

خرید و فروش این اوراق مستقیماً و یا از طریق بورس اوراق بهادر مجاز می‌باشد.

■ ماده ۳ - انتشار اوراق مشارکت از طرف دولت صرفاً برای تأمین منابع مالی مورد نیاز جهت اجرای طرح‌های عمرانی انتفاعی دولت موضوع ماده (۱) به میزانی که در قوانین بودجه سالانه کل کشور پیش‌بینی می‌شود مجاز خواهد بود.

تضمين بازپرداخت اصل و سود علی‌الحساب و سود تحقق یافته این قبیل اوراق توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی از محل اعتبارات ردیف‌های خاصی که توسط

۱. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

سازمان برنامه و بودجه^۱ بهمین منظور در قوانین بودجه سالانه کل کشور پیش‌بینی می‌شود به عمل خواهد آمد.

تبصره ۵ - انتشار اوراق مشارکت به منظور تأمین منابع مالی لازم برای اجرای طرح‌های عمرانی انتفاعی دولت مندرج در قوانین بودجه سالانه کل کشور که مجری آنها شرکت‌های دولتی و یا شهرداری‌ها می‌باشد نیز مشمول حکم این ماده می‌باشد.

■ ماده ۴ - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران طرح‌های مشمول این قانون به استثنای طرح عمرانی انتفاعی دولت موضوع ماده (۳) را که توسط شرکت‌های دولتی، شهرداری‌ها و مؤسسات و شرکت‌های غیر دولتی موضوع ماده (۱) ارائه می‌شود بررسی نموده و در صورتی که دارای توجيهات کامل اقتصادی، فنی و مالی باشد، پس از ارائه تضمین کافی توسط مؤسسه و یا شرکت متقاضی به بانک عامل، مجوز انتشار اوراق مشارکت به میزان لازم صادر خواهد کرد.

تبصره ۱ - درخواست انتشار اوراق مشارکت توسط شرکت‌های دولتی قبل از ارائه به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران باید به تصویب مجمع عمومی و یا شورای عالی شرکت‌های مربوطه رسیده باشد.

تبصره ۲ - حداقل میزان (سقف) اوراق مشارکت قابل انتشار برای طرح‌های موضوع این ماده در هر سال با توجه به سیاست‌های پولی و مالی کشور توسط شورای پول و اعتبار تعیین و اعلام می‌گردد.

تبصره ۳ - حداقل میزان (سقف) اوراق مشارکت قابل انتشار برای طرح‌های موضوع این ماده در مورد هر یک از متقاضیان می‌باشند متناسب با خالص دارایی‌های وی (مجموع دارایی‌ها منهای مجموع بدهی‌ها) باشد.

■ ماده ۵ - شرکت‌های دولتی، شهرداری‌ها و مؤسسات و شرکت‌های غیر دولتی موضوع ماده (۱)، در صورت انتشار اوراق مشارکت مکلفند بازپرداخت اصل و سود متعلق

۱. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

را در سرسیدهای مقرر در اوراق مذکور، تعهد و تضمین نماید. در صورت عدم ایفای تعهدات مزبور در سرسیدهای مقرر، بانک عامل مكلف است از محل تضمین مذکور در ماده (۴) رأساً اقدام نماید.

تبصره - پرداخت سود علی‌الحساب به ترتیبی که در اوراق مشارکت قید می‌شود مجاز می‌باشد.

ماده ۶ - شرکت‌های سهامی عام می‌توانند طبق این قانون اوراق مشارکت قابل تبدیل یا تعویض با سهام منتشر کنند. شرایط و نحوه تبدیل و تعویض این قبیل اوراق طبق آیین‌نامه اجرایی این قانون^۱ خواهد بود.

ماده ۷ - مبالغ پرداختی و یا تخصیصی بابت سود متعلق به اوراق مشارکت مشمول مالیات مقطوع به نرخ چهار درصد (۴٪)^۲ می‌باشد و به سود اوراق مشارکت و معاملات اوراق مذکور هیچ‌گونه مالیات دیگری تعلق نمی‌گیرد. پرداخت کنندگان سود اوراق مشارکت اعم از علی‌الاحساب و قطعی مکلفند در هر پرداخت یا تخصیص، مالیات متعلق را به نرخ مذکور کسر و ظرف مدت ده روز از تاریخ پرداخت یا تخصیص به حسابی که توسط خزانه‌داری کل تعیین می‌شود واریز و رسید آن را ظرف سی روز از تاریخ واریز همراه با فهرستی متناسب میزان سود پرداختی به حوزه مالیاتی مربوط تسلیم نمایند. پرداخت کنندگان سود اوراق مشارکت و در صورت تخلف از انجام تکالیف مذکور مشمول مقررات متن ماده (۱۹۹) قانون مالیات‌های مستقیم مصوب اسفندماه ۱۳۶۶ خواهند بود.

۱. ر. ک. ب. ص. ۶۰۹

۲. به شرح متن اصلاح شده است بر اساس تبصره ۲ ماده ۱۴۳ قانون اصلاحی مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ ر. ک. ب. ص. ۲۸۹

تبصره ۵ - پرداخت مالیات سود پرداختی و یا تخصیصی به اوراق مشارکتی که قبل از تاریخ اجرای قانون منتشر شده است و با نرخ مقرر در این ماده بر عهده دستگاه‌های منتشر کننده اوراق مذکور می‌باشد.

ماده ۸ - در صورتی که شرکت‌های سهامی خاص وابسته به دستگاه‌های مذکور در ماده (۱) این قانون به سهامی عام تبدیل شوند، دارندگان اوراق مشارکت شرکت‌های مزبور در خرید سهام از اولویت برخوردار می‌باشند.

ماده ۹ - سود پرداختی به دارندگان اوراق مشارکت جزو هزینه‌های قابل قبول در حساب مالیاتی موضوع ماده (۱۴۸) قانون مالیات‌های مستقیم^۱ محسوب می‌گردد.

ماده ۱۰ - مصرف وجوه حاصل از واگذاری اوراق مشارکت در غیر اجرای طرح‌های مربوط، در حکم نصرف غیر قانونی در وجوه و اموال عمومی محسوب خواهد شد.

ماده ۱۱ - مقررات مواد (۲) و (۵) و (۷) و (۸) و (۹) و (۱۰) و (۱۲) این قانون و تبصره‌های ذیل مواد مذکور شامل اوراق مشارکتی که تا قبل از اجرای آن منتشر شده‌اند نیز می‌گردد.

ماده ۱۲ - کلیه صندوق‌های بازنیستگی و عنایین مشابه از جمله صندوق بازنیستگی مشمولین قانون استخدام نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران و سازمان تأمین اجتماعی و کلیه وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی و شرکت‌های دولتی و وابسته به دولت از جمله شرکت‌ها و مؤسسانی که شمول قوانین و مقررات عمومی درمورد آنها مستلزم ذکر نام است و شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به شهرداری‌ها، حسب مورد مجاز ند درصدی از وجوهی را که به هر عنوان برای بازنیستگی یا پس انداز دریافت و یا در حساب‌های مربوط

وارد و ثبت می‌نمایند به اوراق مشارکت منتشره از سوی دولت تبدیل کنند. همچنین کلیه شرکت‌های تعاونی و بخش خصوصی مجازند در صدی از سپرده‌ها و ذخایر قانونی خود را که توسط هیأت وزیران تعیین می‌شود به اوراق مذکور تبدیل نمایند.

تبصره ۱ - وجوه موضوع قانون تشکیل حساب پس‌انداز کارکنان دولت - مصوب

^۱ از شمول حکم این ماده مستثنی می‌باشد.

تبصره ۲ - آیین‌نامه اجرایی این ماده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.^۲

■ ماده ۱۳ - آیین‌نامه اجرایی این قانون متضمن مشخصات طرح‌های سودآوری تولیدی، ساختمانی و خدماتی، شرایط و میزان و نحوه انتشار و عرضه اوراق مشارکت و چگونگی تبدیل و تعریض اوراق مذکور با سهام شرکت‌های سهامی عام و همچنین نحوه اعمال نظارت بر اجرای صحیح این قانون با پیشنهاد مشترک وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان برنامه و بودجه^۳ و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سازمان بورس اوراق بهادر ظرف مدت شش ماه به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

■ ماده ۱۴ - وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلفند گزارشی متضمن میزان و انواع اوراق مشارکت منتشره طی هر سال را همراه با اظهار نظر در خصوص آثار اقتصادی انتشار اوراق مذکور برای اطلاع کمیسیون‌های برنامه و بودجه، امور اقتصادی و دارایی و تعاون و دیوان محاسبات و بودجه مجلس شورای اسلامی ارسال نمایند.^۴

۱. ر. ک. ب. ص. ۱۰۹۷.

۲. و ۳. به شرح متن اصلاح شده است. بر اساس مصوبه شماره ۲۹۹۲۶/ت ۲۶۶۹، مورخ ۱۳۸۱/۷/۲۴.

۴. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

قانون برنامه سوم توسعه^۱

فصل دوم - ساماندهی شرکت‌های دولتی

■ ماده ۴ -

تبصره ۲ - مشارکت و سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی به استثنای بانک‌ها، شرکت‌های بیمه و مؤسسات اعتباری در سایر شرکت‌های دولتی موضوع این ماده مستلزم کسب مجوز از هیأت وزیران است.

فصل هفتم - نظام‌های مالیاتی و بودجه

■ ماده ۶۱ -

الف - مبادله موافقنامه شرح عملیات طرح‌های عمرانی به تفکیک مطالعاتی، انتفاعی و غیرانتفاعی، فقط برای یک بار در دوران برنامه انجام می‌پذیرد. موافقنامه‌هایی که برای انطباق میزان اعتبار سالانه طرح‌ها با قوانین بودجه سنواتی مبادله می‌شود، جنبه اصلاحی داشته و نباید موجب افزایش اهداف و تعداد پروژه‌های طرح شود. موارد استثناء که منجر به افزایش حجم عملیات و یا تعداد پروژه‌ها می‌گردد، براساس سازوکار بند (ب) این ماده صورت خواهد پذیرفت.

ب - مبادله موافقنامه طرح‌های عمرانی انتفاعی و غیرانتفاعی جدید صرفاً پس از طی مراحل زیر مجاز خواهد بود:

۱- انجام مطالعات مبنی بر وجود توجیه فنی، اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی.

۲- انجام مطالعات طراحی تفصیلی.

۳- حصول اطمینان از وجود اعتبار کافی و یا تامین منابع، با توجه به تعهدات طرح‌های عمرانی در دست اجرای هریک از دستگاه‌های اجرایی.

مبادله موافقنامه طرح‌های عمرانی صرفاً نظامی بخش دفاع تابع دستورالعمل خاصی است که به پیشنهاد مشترک ستاد کل نیروهای مسلح، وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان برنامه و بودجه^۱ به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ج - دستگاه‌های اجرایی موظفند طرح‌های عمرانی در دست اجرای خود را به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه^۲ به منظور ساده‌سازی و ارزان‌سازی (با اعمال مهندسی ارزش) ضمن رعایت استانداردهای فنی مورد بازنگری قرار دهند.

د - سازمان برنامه و بودجه^۳ موظف است با همکاری دستگاه‌های اجرایی طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی در دست اجرا را برای تخصیص اعتبار و تعیین زمان خاتمه با توجه به میزان پیشرفت کار، به منظور صرف‌جویی و تسريع در اجرا، حداقل تا پایان سال ۱۳۷۹ اولویت بندی کند.

ه - آیین‌نامه اجرایی این ماده با پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه^۴ به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

■ ماده ۶۴ - اعتبارات جاری و عمرانی این قانون جهت درج در لوایح بودجه سالانه کل کشور، با رعایت اصول و طبقه بندی وظایف دولت، مذکور در این ماده و رعایت اولویت‌های ذیل بنا به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه^۵ و تصویب هیأت وزیران بر حسب امور و فصل بین بخش‌های مختلف تقسیم خواهد شد و برنامه‌های اجرایی هر بخش متناسب با اعتبارات پیش‌بینی شده از محل درآمدهای عمومی و منابع غیر دولتی تنظیم می‌گردد:

الف - وظایف اعمال حاکمیت دولت که منافع حاصل از انجام آن شامل همه اقشار جامعه می‌گردد و بهره‌مندی افراد از این نوع خدمات نه تنها باعث ایجاد محدودیت برای استفاده دیگران نمی‌شود بلکه تحقق آن اقتدار دولت را نیز افزایش می‌دهد، از قبیل مدیریت ملی و اداره امور کشور، وضع قوانین و مقررات، ایجاد نظم اجتماعی و استقرار عدالت

^۱ الی ۵. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور.

اجتماعی، حفظ نظم و امنیت عمومی، عدالت قضایی و دفاع از مرزهای کشور و تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفان.

اعتبار مورد نیاز برای انجام این وظایف از محل درآمدهای عمومی تأمین می‌شود و براساس افزایش کارایی دستگاههای ذیریط، منابع اختصاص یافته جهت بهبود کیفیت ارائه خدمات به مردم در دوران برنامه سوم توسعه افزایش می‌یابد.

ب - وظایف مربوط به تصدی‌های اجتماعی که منافع اجتماعی حاصل از آنها نسبت به منافع فردی برتری دارد و موجب بهبود وضعیت زندگی افراد جامعه می‌گردد، از قبیل آموزش و پرورش عمومی و فنی حرفه‌ای، بهداشت و درمان، تربیت بدنی و ورزش، فعالیت‌های فرهنگی، هنری و تبلیغات دینی.

اعتبار مورد نیاز برای انجام این وظایف از محل منابع بودجه عمومی و مشارکت بخش غیردولتی تأمین خواهد شد و دستگاههای ذیریط موظفند زمینه‌های لازم برای توسعه فعالیت‌های بخش غیردولتی و واگذاری بخشی از فعالیت‌های فعلی دولت را به این بخش فراهم کنند.

صد در صد (۱۰۰٪) منابع حاصل از واگذاری این گونه فعالیت‌ها به بخش غیر دولتی، برای توسعه فعالیت‌های دولت در مناطقی که بخش غیر دولتی رغبتی به سرمایه‌گذاری ندارد و همچنین افزایش کیفیت خدمات فعلی هزینه خواهد شد.

ج - اعتبار لازم برای اجرای طرح‌های عمرانی غیرانتفاعی که موجب تقویت آن گروه از زیرساخت‌های اقتصادی و اجتماعی می‌گردد که امکان سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در آن وجود ندارد، از طریق بودجه عمومی دولت تأمین خواهد شد.

د - وظایف مربوط به تصدی‌های اقتصادی در بخش‌های تولیدی و زیربنایی، از منابع داخلی شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و یا سایر منابع غیروابسته به بودجه عمومی دولت تأمین اعتبار خواهد شد، مگر در مواردی که با توجه به حجم بالای سرمایه‌گذاری و سایر ضرورت‌ها، با تصویب هیأت وزیران سرمایه‌گذاری بخش دولتی ضروری تشخیص داده شود.

در زمینه سرمایه‌گذاری‌های زیربنایی علاوه بر سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی متولی امور زیربنایی از محل منابع داخلی، چنانچه شرکت‌های صنعتی و معدنی دولتی و یا غیر دولتی نسبت به سرمایه‌گذاری در این زمینه‌ها برای تأمین نیازهای خود اقدام نمایند، هزینه‌های مزبور به عنوان هزینه‌های قابل قبول مالیاتی منظور خواهد شد. بخشی از وظایف دولت در این قسمت در دوران برنامه به تدریج به بخش غیر دولتی واگذار می‌گردد.^۱

■ ماده ۶۵ - به دولت اجازه داده می‌شود در تنظیم لوایح بودجه سالانه، پرداخت بخشی از اعتبارات طرح‌های عمرانی انتفاعی را در قالب تسهیلات و کمک‌های مالی و فنی، توسط بانک‌های تخصصی و توسعه‌ای از طریق وجوده اداره شده یا دیگر روش‌های مرسوم در نظام بانکی، منظور کند. وجوده برگشت شده طرح‌های انتفاعی، موضوع ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه مصوب ۱۳۵۱ نیز با ساز و کار فوق به سایر طرح‌های انتفاعی اختصاص می‌یابد.

فصل دوازدهم - سیاست‌های زیست محیطی

■ ماده ۱۰۵ - کلیه طرح‌ها و پروژه‌های بزرگ تولیدی و خدماتی باید پیش از اجرا و در مرحله انجام مطالعات امکان سنجی و مکان یابی، براساس ضوابط پیشنهادی شورای عالی حفاظت محیط زیست و مصوب هیأت وزیران مورد ارزیابی زیست محیطی قرار گیرد. رعایت تابع ارزیابی توسط مجریان طرح‌ها و پروژه‌های مذکور الزامی است. نظارت بر حسن اجرای این ماده بر عهده سازمان برنامه و بودجه^۲ می‌باشد.

تبصره - سازمان حفاظت محیط زیست موظف است راهکارهای عملی و اجرایی پروژه‌های عمرانی و اشتغال‌زایی در مناطق حفاظت شده را به طریقی فراهم نماید که ضمن رعایت مسائل زیست محیطی، طرح‌های توسعه عمرانی متوقف نگردد.

۱. مفاد این بند به فصل سیزدهم نیز مرتبط است که طی فصل مزبور با درج زیرنویس، مشخص شده است.

۲. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^۱

ماده ۲۲- به نیروهای مسلح و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود با توجه به تخصصها و توانایی‌ها و ظرفیت نیروهای تحت نظر خود با حفظ توان رزمی برای اجرای طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی با دستگاه‌های اجرایی کشور قرارداد پیمانکاری منعقد نمایند. کلیه وجوه دریافتی از بابت فراردادهای مذکور به حساب درآمد اختصاصی نزد خزانه‌داری کل واریز می‌گردد و معادل آن در جهت اجرای فراردادهای فوق و تقویت نیروی مربوطه و جایگزین استهلاک ماشین‌آلات در بودجه سوابق اختصاص می‌باشد. آینه‌نامه اجرایی این ماده توسط ستاد کل نیروهای مسلح با همکاری وزارت‌تخانه‌های دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و امور اقتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و از طریق وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

ماده ۴۱- پنج درصد (۵٪) از سرجمع اعتبارات طرح‌های ملی هر دستگاه، قبل از انجام مراحل تخصیص در اختیار وزیر یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی قرار می‌گیرد تا حسب ضرورت بر اساس پیشرفت کار عملیات طرح‌های ذی‌ربط در قالب شرح عملیات موافقت‌نامه‌های مبادله شده تعهد و پرداخت گردد. شروع عملیات اجرایی طرح‌های عمرانی ملی جدید قبل از تصویب مجلس شورای اسلامی منع است.

ماده ۴۲- دستگاه‌های اجرایی که از اعتبارات جاری و عمرانی مربوط به پژوهش‌ها استفاده می‌نمایند و همچنین شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که از اعتبارات عمومی پژوهشی و یا مربوط به خود استفاده می‌کنند، موظفند حداقل بیست درصد (۲۰٪) از اعتبارات منحصرآ تحقیقاتی مذکور را از طریق عقد فراردادهای پژوهشی با دانشگاه‌ها و

مؤسسات آموزش عالی دولتی و غیر دولتی، فرهنگستان‌ها و بنیاد ایران شناسی، مؤسسات پژوهشی وابسته به وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فن‌آوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و جهاد دانشگاهی، سازمان تحقیقات آموزش و ترویج کشاورزی یا اعضای هیات علمی با مجوز مدیریت دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی ذکر شده هزینه نمایند. اجازه داده می‌شود پنجاه درصد (۵۰٪) کل اعتبارات مذکور بدون الزام به رعایت قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و دیگر قوانین و مقررات عمومی دولت و با رعایت قانون نحوه هزینه کردن اعتباراتی که به موجب قانون از رعایت قانون محاسبات عمومی کشور و دیگر مقررات عمومی دولت مستند مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۱۹ هزینه گردد. دستگاه‌های اجرایی مذکور در صدر این ماده مکلفند در شهریور ماه هر سال گزارش مربوط به عملکرد این ماده را به سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور ارائه نمایند. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور نیز مکلف است گزارش عملکرد این ماده را به کمیسیون‌های مربوط مجلس شورای اسلامی ارائه نمایند. آین نامه اجرایی این ماده توسط وزارت‌خانه‌های علوم، تحقیقات و فن‌آوری و بهداشت درمان و آموزش پزشکی و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تهیه و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.^۱

■ ماده ۶۱- به منظور هماهنگی در تصویب، اجرا و نظارت پروژه‌های پژوهشی، اعتبار طرح‌هایی که تحت عنوان طرح ملی تحقیقات در قوانین بودجه سالانه به تصویب می‌رسد، بنا به پیشنهاد دستگاه‌های اجرایی و تصویب سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور برای اجرای طرح‌های مشخص پژوهشی ملی اختصاص می‌یابد تا در اختیار دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط قرار گیرد و پس از مبادله موافقتname با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، به مصرف برسد. مانده اعتبار تخصیص یافته به هر دستگاه اجرایی مشمول، قابل انتقال به سال بعد بوده و صرفاً در قالب موافقتname مربوط قابل هزینه است. دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی بخش غیر دولتی و خصوصی می‌توانند از اعتبارات این تبصره از طریق سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران استفاده نمایند.

آین نامه اجرایی این ماده بنا به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

■ ماده ۶۳ - متن زیر به عنوان یک تبصره به ماده (۲۴) قانون توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۱۲/۱^۱ الحاق می‌گردد:

تبصره - شرکت‌های آب منطقه‌ای و آب و برق خوزستان مکلفند در قبال واگذاری حق برداشت جدید آب تحت پوشش طرح‌های تأمین و انتقال آب، متناسب با سهم آب تخصیصی، حق اشتراک دریافت و درآمد حاصله را بر اساس موافقنامه متبادل با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور برای اجرای طرح‌های عمرانی مربوط با اولویت نگهداری و مرمت سازه‌های آبی در دست بهره‌برداری در همان منطقه به مصرف برسانند.

آین نامه اجرایی این قانون شامل تعریف حق اشتراک با پیشنهاد مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و وزارت نیرو به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.^۲

■ ماده ۸۱ - به منظور کمک به تهیه به موقع مصالح، تجهیزات، ماشین‌آلات، قطعات یدکی مورد نیاز پیش‌بینی شده در طراحی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

۱. ماده ۲۴ قانون توزیع عادلانه آب:

وزارت نیرو در هر محل پس از رسیدگی‌های لازم برای آب‌های مشرووحه در زیر تحت نظارت و مستولیت آن وزارتخانه قرار می‌گیرد اجراه بهره‌برداری صادر می‌کند:

الف - آب‌های عمومی که بدون استفاده مانده باشد.

ب - آب‌هایی که بر اثر احداث تأسیسات آبیاری و سدسازی و زهکشی و غیره بدست آمده و می‌آید.

ج - آب‌های زائد بر مصرف که به دریاچه‌ها و دریاها و انهر می‌ریزد.

د - آب‌های حاصل از فاضلاب‌ها.

ه - آب‌های زائد از سهمیه شهری.

و - آب‌هایی که در مدت مندرج در پرونده به وسیله دارنده پروانه یا جانشین او به مصرف نرسیده باشد.

ز - آب‌هایی که پروانه استفاده از آنها به علل قانونی لغو شده باشد.

ح - آب‌هایی که بر اثر زلزله یا سایر عوامل طبیعی در منطقه‌ای ظاهر می‌شود.

۲. ر. ک. ب. ص. ۶۲۱

با تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تا میزان پنج درصد (۵٪) اعتبارات مصوب طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و دهدار صد (۱۰٪) اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مصوب استانی، جهت خرید لوازم و مصالح فوق اختصاص داده می‌شود و دستگاه‌های اجرایی حسب مورد مکلفند پس از تحویل کالاها و مصالح خریداری شده به پیمانکاران، هزینه تمام شده آنها را بهمیزانی که در آیین‌نامه این ماده پیش‌بینی خواهد شد از صورت وضعیت کسر و مابه التفاوت به هزینه قطعی طرح منظور می‌گردد.

■ ماده ۸۲ به دولت اجازه داده می‌شود بر اساس پیشنهاد وزیر ذی‌ربط یا بالاترین مقام دستگاه اجرایی و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور حسب مورد دستگاه اجرایی تمام یا پروژه‌هایی از طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی مندرج در قوانین بودجه سالانه را تغییر دهد.

■ ماده ۸۵

الف - اجازه داده می‌شود به پیشنهاد دستگاه‌های اجرایی و تأیید سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور تفکیک اعتبارات فضول طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مندرج در قوانین بودجه سالانه متناسب با پیشرفت عملیات هر طرح پس از اصلاح موافقنامه تغییر یابد.

ب - به دولت اجازه داده می‌شود متناسب با تغییر تشکیلات، جایه جایی وظایف بین دستگاه‌های اجرایی و تغییر در تقسیمات کشوری براساس پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مصوب را تغییر دهد.

ج - هرگونه تغییر در اعتبارات مصوب ناشی از اجرای مفاد ذی‌ربط این تصریه باستی در موافقنامه‌های اصلاحی درج گردد.

■ ماده ۱۰۷ - خرید دانش فنی از خارج از کشور توسط دستگاه‌های موضوع ماده (۳۳)^۱ این قانون جهت اجرای طرح‌ها و پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مذکور در قوانین بودجه سالانه به شرطی مجاز خواهد بود که با تشخیص وزارت علوم تحقیقات و فن آوری دانش فنی مورد نیاز آن در داخل کشور وجود نداشته باشد. وزارت‌خانه مذکور موظف است با کسب اطلاع از کلیه مراکز ذی‌ربط حداقل طرف مدت دو ماه نظر خود را حسب مورد به دستگاه اجرایی درخواست کننده اعلام نماید.

قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)^۲

فصل سوم - تسهیلات اعطایی بانکی

■ ماده ۸ - بانک‌ها می‌توانند، در امور یا طرح‌های تولیدی و عمرانی مستقیماً به سرمایه‌گذاری مبادرت نمایند. برنامه آن گونه سرمایه‌گذاری‌ها باید در ضمن لایحه بودجه سالانه کل کشور به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد و نتیجه ارزیابی طرح حاکی از عدم زیان دهنی باشد.

تبصره - بانک‌ها به هیچ وجه حق ندارند در تولید اشیا تجملی و مصرفی غیرضروری سرمایه‌گذاری نمایند.

فصل پنجم - متفرقه

■ ماده ۲۵ - واحدهایی که بانک‌ها در آنها مشارکت و یا سرمایه‌گذاری نموده باشند تابع قانون تجارت خواهند بود. مگر اینکه مشمول قانون دیگری باشند

۱. بمنظر می‌رسد ماده (۳۰) صحیح باشد.

۲. مصوب ۱۳۶۲/۷/۸

قانون بودجه سال ۱۳۵۹ کل کشور

□ تبصره ۴۴

از تاریخ تصویب این قانون مواد (۲۶) و (۲۷) قانون برنامه و بودجه^۱ کشور لغو می‌گردد.

۱. ماده ۲۶ - در مواردی که اجرای طرح‌های عمرانی انتفاعی به عهده یک شرکت دولتی یا موسسه بازرگانی وابسته به دولت محول شده است و اجرای طرح مذکور مستلزم تحصیل وام یا اعتبار خارجی است، دولت می‌تواند بنا به پیشنهاد وزارت دارایی (وزارت امور اقتصادی و دارایی) به شرکت یا موسسه منبور اجازه دهد که نسبت به تحصیل وام یا اعتبار مورد نظر با جلب موافقت قبلی وزارت دارایی (وزارت امور اقتصادی و دارایی) نسبت به شرایط قرارداد اقدام نموده و قراردادهای مربوط را پس از تصویب هیات وزیران به نام خود امضاء و مبالغه نموده و به موقع اجرا بگذارد. شرکت یا موسسه موظف است اقساط اصل و بهره و سایر هزینه‌های مربوط به وام‌ها و اعتبارات مذکور را در بودجه خود منظور و در سرسیدهای مقرر پرداخت نماید.

تبصره - دولت می‌تواند در صورت لزوم و بنا به پیشنهاد وزارت دارایی (وزارت امور اقتصادی و دارایی) به آن وزارت اجازه دهد وام یا اعتبار موضوع این ماده را از طریق دولت تضمین نماید. در صورتی که شرکت یا موسسه وام گیرنده به تعهدات مربوط عمل ننماید، وزارت دارایی (وزارت امور اقتصادی و دارایی) می‌تواند رأساً و یا از طریق بانک مرکزی ایران مطالبات خود را از این بابت از محل درآمدهای جاری و یا دارایی‌های نقدی (منجمله سپرده‌های بانکی) و سایر دارایی‌های شرکت یا موسسه وام گیرنده وصول نماید.

ماده ۲۷ - موسسات و شرکت‌های دولتی و موسسات وابسته به دولت که برای تامین قسمی از هزینه طرح‌های سرمایه‌گذاری خود از محل اعتبارات عمرانی دولت تأمین نمی‌گردد احتیاج به تحصیل وام یا اعتبار خارجی داشته باشند باید موافقت کنی وزارت دارایی (وزارت امور اقتصادی و دارایی) را نسبت به مبلغ وام و شرایط و مفاد قرارداد مربوط به آن تحصیل نمایند.

کلیه شرکت‌هایی که به موجب قوانین و مقررات خاص خود شمول قوانین و مقررات دولتی در مورد آنها موقول به ذکر نام آنها می‌باشد و نیز هر موسسه یا شرکت دولتی یا وابسته به دولت که به موجب قانون خاص اختیار تحصیل وام یا اعتبار خارجی را داشته باشد نیز مشمول این ماده خواهند بود.

قانون تنظیم بخشی از مقررات

تسهیل نوسازی صنایع کشور و اصلاح ماده (۱۱۳)

قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی،

اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^۱

■ ماده ۱۷ - انتشار اوراق مشارکت (بدون تضمین دولت و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران) برای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس با مجوز بورس اوراق بهادر به منظور استفاده از منابع آنها در طرح‌های نوسازی و توسعه شرکت حداکثر به میزان پنجاه درصد (٪۵۰) کل سرمایه‌گذاری ریالی پروژه و تا سقف هفتاد درصد (٪۷۰) ارزش ویژه شرکت معجاز است. این اوراق قابل معامله در بورس اوراق بهادر خواهند بود.

نحوه استفاده از تسهیلات سیستم بانکی
توسط شرکت دولتی

اکثر شرکت‌های دولتی در زمان تشکیل، دارای سرمایه لازم و مناسب با فعالیت‌های موضوع اساسنامه خود نیستند و در نتیجه در اغلب موقع دلت با اعطای اعتبار از محل منابع عمومی خود در قالب طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای به آن‌ها، امر سرمایه‌گذاری را برای شرکت‌های دولتی میسر می‌گرداند. از آنجا که شرکت‌های دولتی دارای طرح‌های سرمایه‌گذاری غیر از طرح‌های عمرانی (طرح‌های منابع داخلی) نیز هستند که برای آن نیاز به منابع دارند، لذا با تمهداتی از طریق نظام بانکی به اخذ تسهیلات مبادرت می‌نمایند. چون استفاده شرکت‌های دولتی از منابع نظام بانکی، از یک‌سو، علاوه بر اجرای طرح‌های مورد نظر به منظور جبران سرمایه در گردش نیز می‌باشد، عملأً به افزایش تعهدات بخش دولتی به نظام بانکی منجر می‌گردد و از دیگر سو، امکانات نظام بانکی را برای اختصاص به بخش‌های خصوصی و تعاونی تقلیل می‌دهد. لذا همه ساله حسب تبصره‌های قوانین بودجه سنتاتی یا، برای نمونه ماده (۸۴) قانون برنامه سوم توسعه، اعلام شده که افزایش در مانده تسهیلات تکلیفی طی سال‌های برنامه سوم توسعه به طور متوسط، سالانه ده درصد (۱۰٪) نسبت به ارقام مصوب سال ۱۳۷۸ کاهش می‌یابد؛ بهویژه آن‌که علی‌الاصول نظام بانکی، به منزله حافظ سپرده‌های مردم، مکلف است صرفاً به طرح‌های سودآور و برای مواردی که امکان بازگشت آن‌ها با پشتونه لازم وجود دارد، تسهیلات اعطای نماید. لذا اصولاً تبصره‌های تکلیفی، تکالیفی را به نظام بانکی تحمیل می‌کند که خلاف فرض مزبور و در نوادردی غیرقابل بازگشت است. به همین منظور عملأً در ماده (۳) قانون تنظیم بخشی از مقررات

مالی دولت^۱، پرداخت تسهیلات به شرکت‌های دولتی به بازپرداخت اقساط سررسید وام‌های قبلی از محل ذخایر و اندوخته‌ها منوط گردیده است، که این امر نیز غیرعملی و حصول ناپذیر است و علی‌رغم آن که بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظف بوده‌اند هر شش ماه یک‌بار عملکرد تبصره مزبور را به کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی گزارش نمایند، امر مزبور محقق نشده است و کماکان شرکت‌های دولتی به افزایش بدهی‌های خود به نظام بانکی ادامه می‌دهند. در چنین وضعیتی، وجود برخی مواد قانونی طی برنامه سوم توسعه، نظیر مواد (۶۸) و (۱۳۱)، متضمن مجاز شناختن شرکت‌های دولتی به اعطای تسهیلات اعتباری از محل منابع داخلی در قالب وجوه اداره شده نزد بانک‌ها به طرح‌های مورد تأیید مجمع عمومی است، آن‌هم طرح‌های غیر از طرح‌های مربوط به خود شرکت و تقبل پرداخت مابه التفاوت نرخ سود در بودجه سالانه آن‌ها به منزله تلقی شرکت‌های دولتی به عنوان مرجع اعطای‌کننده تسهیلات یا به عبارتی بانک یا خزانه دوم دولت (که در اکثر مواقع خلاف اساسنامه آن‌ها نیز می‌باشد) است که نوعی کسر بودجه پنهان را به ذهن مبتادر می‌سازد و این امر نه از بُعد بودجه عمومی دولت و نه از حیث اداره یک واحد اقتصادی، دارای توجیه کافی نیست. تأمل و بازنگری در اعطای این‌گونه اختیارات، از جمله مواردی است که می‌باید در رأس مسائل مربوط به ساماندهی شرکت‌های دولتی، مد نظر واقع شود.

قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^۱

■ ماده ۳ - اجازه داده می‌شود کمود نقدینگی و وجهه مورد نیاز برای سرمایه‌گذاری شرکت‌های دولتی موضوع ماده (۲) این قانون از منابع سیستم بانکی با رعایت موارد زیر تأمین گردد:

الف - سقف ریالی تسهیلات بانکی قابل اعطاء به شرکت‌های دولتی باید ضمن رعایت سیاست‌های پولی موضوع ماده (۱۹) قانون عملیات بانکی بدون ربا مصوب ۱۳۹۲/۶/۸^۲ و حداکثر تا سقف‌های پیش‌بینی شده در قوانین بودجه سنتانی، به استثناء تسهیلات بانکی برای سرمایه در گردش آنها با رعایت مفاد سایر تبصره‌های مندرج در قوانین مزبور به طور جداگانه به تصویب هیأت وزیران برسد.

ب - پرداخت تسهیلات مذکور منوط به بازپرداخت اقساط سررسید وام‌های قبلی از محل ذخایر و اندوخته‌ها می‌باشد. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور موظفند هر شش ماه یک بار عملکرد این تسهیلات را به کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس شورای اسلامی گزارش نمایند.

قانون پولی و بانکی کشور^۳

فصل دوم - وظایف و اختیارات

■ ماده ۱۳ - بانک مرکزی ایران دارای اختیارات زیر می‌باشد:

۱ - دادن وام و اعتبار به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی با مجوز قانونی.

۱. مصرب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷

۲. ر. ک. ب. ص. ۱۸۱

۳. مصرب ۱۳۵۱/۴/۱۸

- ۲ - تضمین تعهدات دولت و وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی با مجوز قانونی.
 - ۳ - دادن وام و اعتبار و تضمین وام و اعتبارات اعطایی به شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها و همچنین به مؤسسات وابسته به دولت و شهرداری‌ها با تأمین کافی
 - ۴ - تنزیل مجدد برات‌ها و استناد بازرگانی کوتاه مدت بانک‌ها و دادن اعتبار به بانک‌ها با تأمین کافی
 - ۵ - خرید و فروش استناد خزانه و اوراق قرضه دولتی و اوراق قرضه صادر شده از طرف دولت‌های خارجی یا مؤسسات مالی بین‌المللی معابر
 - ۶ - خرید و فروش طلا و نقره
 - ۷ - افتتاح و نگاهداری حساب جاری نزد بانک‌های خارج و یا نگاهداری حساب بانک‌های داخل و خارج نزد خود و انجام کلیه عملیات مجاز بانکی دیگر و تحصیل اعتبارات در داخل و خارج به حساب خود و یا به حساب بانک‌های داخل.
- تبصره ۱** - دادن وام و اعتبار و تضمین وام و اعتبارات اعطایی به وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی موکول به تضمین وزارت دارایی^۱ است.
- تبصره ۲** - آیین‌نامه‌های مربوط به اجرای این ماده به تصویب شورای پول و اعتبار خواهد رسید.

^۱. وزارت امور اقتصادی و دارایی

بخش دوم - شورای پول و اعتبار^۱

- ۱۸ - ماده ۵

الف - شورای پول اعتبار به منظور مطالعه و اتخاذ تصمیم درباره سیاست کلی بانک مرکزی ایران و ناظارت بر امور پولی و بانکی کشور عهده دار وظایف زیر است:

- ۱- رسیدگی و تصویب سازمان و بودجه و مقررات استخدامی و آینین نامه های داخلی بانک مرکزی ایران.
- ۲- رسیدگی و اظهار نظر نسبت به تراز نامه بانک مرکزی ایران برای طرح در مجمع

عمومی

۳- رسیدگی و تصویب آینین نامه های مذکور در این قانون

۱. ماده ۸۳ قانون برنامه سوم توسعه - ترکیب اعضای شورای پول و اعتبار به شرح ذیل اصلاح می گردد.*

الف - وزیر امور اقتصادی و دارالی

ب - رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

ج - رئیس سازمان برنامه و بودجه** یا معاون اقتصادی وی

د - دو تن از وزراء به انتخاب هیأت وزیران***.

ه - وزیر بازرگانی.

و - دو نفر کارشناس و متخصص پولی و بانکی به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی و تأیید ریاست جمهوری

ز - دادستان کل کشور یا معاون وی.

ح - رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن

ط - رئیس اتاق تعاون

ی - یک نماینده از هر یک از کمیسیون های برنامه و بودجه و محاسبات و «اقتصادی» مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر به انتخاب مجلس شورای اسلامی****.

تبصره ۱- ضوابط اجرایی این ماده شامل نحوه تشکیل جلسات و چگونگی اتخاذ تصمیمات با پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ر تصویب شورای پول و اعتبار به مرحله اجرا گذاشده خواهد شد.

تبصره ۲- ریاست شورا بر عهده وزیر امور اقتصادی و دارالی و در غیاب او یا رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

* رجوع شود به بخش (۱۸) قوانین پولی و بانکی کشور

** سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

*** مصوبه شماره ۳۱۹۳۲/۳۱۹۳۲ ت/۲۵۲۸۲ هـ مورخ ۰۷/۰۸/۱۰ و مصوبه شماره ۱۵۰۳۴ ت/۲۳۱۳۹ هـ مورخ ۱۹/۰۴/۷۹.

**** به شرح متن اصلاح شده است به موجب قانون اصلاح عناوین کمیسیون های تخصصی مذکور در قوانین مصوب ۱۳۷۹/۰۸

۴- اظهارنظر در مسایل بانکی و پولی و اعتباری کشور و همچنین اظهارنظر نسبت به لوایح مربوط به وام یا تضمین اعتبار و هر موضوع دیگری که از طرف دولت به شورا ارجاع می‌شود.

۵- دادن نظر مشورتی و توصیه به دولت در مسایل بانکی و پولی و اعتباری کشور که به نظر شورا در وضع اقتصادی و به خصوص در سیاست اعتباری کشور موثر خواهد بود.

۶- اظهارنظر درباره هر موضوعی که از طرف رئیس کل بانک مرکزی ایران در حدود این قانون به شورا عرضه می‌گردد.

ب- اعضا شورای پول و اعتبار عبارتند از^۱:

- ۱- وزیر امور اقتصادی و دارایی.
- ۲- رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
- ۳- رئیس سازمان برنامه و بودجه^۲ یا معاون اقتصادی وی.
- ۴- دو تن از وزرا به انتخاب هیأت وزیران.
- ۵- وزیر بازرگانی.
- ۶- دو نفر کارشناس و متخصص پولی و بانکی به پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی و تأیید رئیس جمهور.
- ۷- دادستان کل کشور یا معاون وی.
- ۸- رئیس اتاق بازرگانی و صنایع و معادن.
- ۹- رئیس اتاق تعاون.
- ۱۰- یک نماینده از هر یک از کمیسیون‌ها «برنامه و بودجه و محاسبات» و «امور اقتصادی» مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر به انتخاب مجلس شورای اسلامی.^۳

۱. به شرح متن اصلاح شده است. بر اساس ماده (۸۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷.

۲. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

۳. به شرح متن اصلاح شده است به موجب قانون اصلاح عناصر کمیسیون‌های تخصصی مذکور در فواین مصوب ۱۳۷۹/۱/۸.

تبصره ۱ - ضوابط اجرایی این ماده شامل نحوه تشکیل جلسات و چگونگی اتخاذ تصمیمات با پیشنهاد رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و تصویب شورای بول و اعتبار به مرحله اجرا گذارده خواهد شد.

تبصره ۲ - ریاست شورا بر عهده وزیر امور اقتصادی و دارایی و در غیاب او با رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

ج - شورا بر حسب دعوت رئیس کل بانک یا تقاضای حداقل سه نفر از اعضاء تشکیل جلسه خواهد داد و مسایلی که رئیس کل بانک یا اعضاء متقاضی در نظر داشته باشند مطرح خواهد شد.

د - جلسات شورا با حضور حداقل ۷ نفر از اعضاء رسمیت خواهد یافت و نظارت و توصیه‌ها و تصمیمات شورا با رای موافق ۶ نفر از اعضاء حاضر در جلسه رسمی و معتربر است.

قانون عملیات بانکی بدون ربا (بهره)^۱

فصل سوم - تسهیلات اعطایی بانکی

■ ماده ۲ - بانک‌ها می‌توانند، به منظور ایجاد تسهیلات لازم برای گسترش فعالیت بخش‌های مختلف تولیدی و بازرگانی و خدماتی قسمتی از سرمایه و یا منابع مورد نیاز این بخش‌ها را به صورت مشارکت تأمین نمایند.

■ ماده ۹ - بانک‌ها می‌توانند به منظور ایجاد تسهیلات لازم جهت گسترش امور بازرگانی در چهارچوب سیاست‌های بازرگانی دولت منابع مالی لازم را بر اساس قرارداد مضاربه در اختیار مشتریان با اولویت دادن به تعاوی‌های قانونی قرار دهند.

تبصره - بانک‌ها در امر واردات مجاز به مضاربه با بخش خصوصی نمی‌باشند.

■ ماده ۱۰- بانک‌ها می‌توانند به منظور ایجاد تسهیلات لازم در گسترش امور مسکن با هماهنگی وزارت مسکن و شهرسازی واحدهای مسکونی ارزان قیمت به منظور فروش اقساطی و یا اجاره به شرط تملیک احداث نمایند.

تبصره - تملک زمین یا رعایت قانون اراضی شهری جهت احداث واحدهای مسکونی موضوع ماده (۱۰) توسط بانک‌ها بلامانع است.

■ ماده ۱۱- بانک‌ها می‌توانند به منظور ایجاد تسهیلات لازم جهت گسترش امور صنعت و معدن، کشاورزی و خدمات اموال منقول را بنا به درخواست مشتری و تعهد او مبنی بر خرید و مصرف و یا استفاده مستقیم مال یا اموال مورد درخواست خریداری نموده و با اخذ تأمین به صورت اقساطی به مشتری بفروشند.

■ ماده ۱۲- بانک‌ها می‌توانند به منظور ایجاد تسهیلات لازم جهت گسترش امور خدماتی، کشاورزی، صنعتی و معدنی، اموال منقول و غیرمنقول را بنا به درخواست مشتری و تعهد او مبنی بر انجام اجاره به شرط تملیک و استفاده خود، خریداری و به صورت اجاره به شرط تملیک به مشتری واگذار نمایند.

■ ماده ۱۳- بانک‌ها می‌توانند به منظور ایجاد تسهیلات لازم جهت تأمین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی به هر یک از عملیات ذیل مبادرت نمایند:

الف - مواد اولیه و لوازم یدکی مورد نیاز واحدهای تولیدی را بنا به درخواست این واحدها و تعهد آنها مبنی بر خرید و مصرف مواد اولیه و لوازم یدکی مورد درخواست خریداری و به صورت نسیه به واحدهای مذکور بفروشند.

ب - آن قسم از تولیدات این واحدها را که سهل‌البیع باشد بنا به درخواست آنها پیش‌خرید نمایند.

■ ماده ۱۴ - بانک‌ها موظفند جهت تحقق اهداف بندهای ۹ و ۲۳ اصل ۴۳ قانون

اساسی بخشی از منابع خود را از طریق قرض الحسن به متخصصان اختصاص دهند آین نامه اجرایی این ماده توسط بانک مرکزی تهیه و به تصویب هیأت دولت می‌رسد.

■ ماده ۱۵ - کلیه قراردادهایی که در اجرای این قانون مبادله می‌گردد به موجب

قراردادی که بین طرفین منعقد می‌شود در حکم اسناد رسمی بوده و در صورتی که در مفاد آن طرفین اختلافی نداشته باشند لازم الاجرا بوده و تابع مفاد آین نامه اجرایی اسناد رسمی می‌باشد^۱.

آن دسته از معاملات مربوط به اموال غیرمنقول و اموال منقول که طبق قوانین و مقررات موضوعه باید در دفاتر اسناد رسمی انجام شوند کما کان طبق تشریفات مربوطه انجام خواهند شد.

تبصره ۱ - کلیه وجوده و تسهیلات اعطایی که بانک‌ها در اجرای این قانون به اشخاص حقیقی و حقوقی پرداخت نموده یا می‌نمایند و برابر قرارداد تنظیمی مقرر شده باشد که اشخاص مذکور در سراسید معینی وجوده و تسهیلات دریافتی به انضمام سود و خسارت و هزینه‌های ثابت و اجرایی، دادرسی و حق الوکاله را پردازند، در صورت عدم پرداخت و اعلام بانک بستانکار قابل مطالبه و وصول است و کلیه مراجع قضایی و دوایر اجرای ثبت و دفاتر اسناد رسمی مکلفند بر اساس مفاد اسناد و قراردادهای تنظیمی نسبت به صدور حکم و اجراییه و وصول مطالبات بانک، طبق مقررات این قانون اقدام نمایند^۲.

تبصره ۲ - اشخاصی که در قالب استفاده از خدمات بانکی از وجوده و منابع مالی بانک‌ها به نحو غیرمجاز بهره‌مند می‌شوند مکلفند علاوه بر استرداد وجوده مذکور، خسارت مربوط را به ترتیبی که در قراردادهای تنظیمی مقرر شده باشد پرداخت نمایند.

۱. به شرح من اصلاح شده است. به موجب قانون اصلاح ماده (۱۵) قانون عملیات بانکی بدون ربا و العاق دو تبصره به آن مصوب ۱۳۶۵/۱۲/۲۸.

۲. به شرح من اصلاح شده است. به موجب قانون اصلاح ماده (۱۵) قانون عملیات بانکی بدون ربا و العاق دو تبصره به آن مصوب ۱۳۷۷/۱۱/۲۹.

تبصره ۲- اشخاصی که در قالب استفاده از خدمات بانکی از وجوده و منابع مالی بانک‌ها به نحو غیر مجاز بهره‌مند می‌شوند مکلفند علاوه بر استداد وجوده مذکور، خسارت مربوط را به ترتیبی که در قراردادهای تنظیمی مقرر شده باشد پرداخت نمایند.

تبصره ۳- چنانچه در هریک از موارد اعطایی تسهیلات بانکی بیش از یک قرارداد بین بانک با مشتریان خود در دفتر اسناد رسمی تنظیم گردد، حقوق متعلق اعم از هر نوع عوارض حق‌الثبت و نظایر آن نسبت به سند اول محاسبه و دریافت خواهد شد و در مورد قرارداد بعدی تعلق حقوق مزبور منوط به افزایش رقم مندرج در قراردادهای بعدی نسبت به رقم مذکور در قرارداد ماقبل آن است. در این صورت حقوق متعلق اعم از هر نوع عوارض، حق‌الثبت و نظایر آن به استثنای حق التحریر باید به نسبت مابه التفاوت دو رقم فوق الذکر محاسبه و دریافت گردد. ملاک تشخیص ارتباط قراردادها اعلام بانک ذی‌ربط می‌باشد.

تبصره ۴- در مواردی که وسائل نقلیه موتوری (ساخت کارخانجات داخلی یا وارداتی) مع الواسطه بانک‌ها از طریق اعطای تسهیلات بانکی به اشخاص منتقل می‌گردد، بانک انتقال‌دهنده از لحاظ مقررات مالیات نقل و انتقال در حکم انتقال دهنده دست اول تلقی خواهد شد.

■ ماده ۱۶- بانک‌ها می‌توانند به منظور ایجاد تسهیلات لازم برای گسترش امور تولیدی، بازرگانی و خدماتی مبادرت به جعله نمایند.

■ ماده ۱۷- بانک‌ها می‌توانند، اراضی مزروعی و یا باغات را که در اختیار و تصرف خود دارند به مزارعه و یا مساقات بدهنند.

فصل چهارم - بانک مرکزی ایران و سیاست پولی

□ ماده ۱۸- بانک مرکزی ایران که از این پس بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران نامیده می‌شود در مورد شرکت‌های دولتی که سهام آن صد درصد متعلق به دولت نیست، فقط می‌تواند طبق عملیات مجاز در این قانون عمل نماید.

□ ماده ۱۹- سیاست اعتباری و تسهیلات اعطایی کوتاه مدت (یک ساله) به پیشنهاد مجمع عمومی بانک مرکزی و تصویب هیأت دولت تعیین شده و سیاست اعتباری و تسهیلات اعطایی پنج ساله و دراز مدت در ضمن لوایح برنامه‌های عمرانی پنج ساله و دراز مدت کشور جهت تصویب به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌شود.

□ ماده ۲۰- بانک مرکزی ایران در حسن اجرای نظام پولی و اعتباری کشور می‌تواند با استفاده از ابراز ذیل، طبق آیین‌نامه‌ای که به تصویب هیأت وزیران می‌رسد براساس ماده (۱۹) در امور پولی و بانکی دخالت و نظارت کند:

۱- تعیین حداقل و یا حداًکثر نسبت سهم سود بانک‌ها در عملیات مشارکت و مضاربه این نسبت‌ها ممکن است در هر یک از رشته‌های مختلف و متفاوت باشد.

۲- تعیین رشته‌های مختلف سرمایه‌گذاری و مشارکت در حدود سیاست‌های اقتصادی مصوب و تعیین حداقل نرخ سود احتمالی برای انتخاب طرح‌های سرمایه‌گذاری و مشارکت حداقل نرخ سود احتمالی ممکن است در هر یک از رشته‌های مختلف متفاوت باشد.

۳- تعیین حداقل و حداًکثر نسبت سود بانک‌ها در معاملات اقساطی و اجاره به شرط تعییک در تناسب با قیمت تمام شده مورد معامله، این نسبت‌ها ممکن است در موارد مختلف متفاوت باشد.

۴- تعیین انواع و میزان حداقل و حداًکثر کارمزد خدمات بانکی (مشروط براین که بیش از هرینه کار انجام شده نباشد) و حق الوکاله بکارگیری سپرده‌های سرمایه‌گذاری که توسط بانک‌ها دریافت می‌شود.

- ۵- تعیین نوع، میزان، حداقل و حداکثر امتیازات موضوع ماده (۶) و تعیین ضوابط نبلیغات برای بانک‌ها در این موارد.
- ۶- تعیین حداقل و حداکثر میزان مشارکت مضاربه سرمایه‌گذاری، اجاره به شرط تملیک، معاملات اقساطی، نسیه، سلف، مزارعه، مساقات، جuale و قرض الحسنه برای بانک‌ها و یا هر یک از آنها در هر یک از موارد و رشته‌های مختلف و نیز تعیین حداکثر تسهیلات اعطایی به هر مشتری.

■ ماده ۲۱- بانک مرکزی یا هریک از بانک‌ها و نیز بانک‌ها با یکدیگر مجاز به انجام عملیات بانکی ربوی نمی‌باشند.

فصل پنجم - متفرقه

■ ماده ۲۲- بانک‌ها می‌توانند با اجازه بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و شرکت‌های دولتی به عملیات مجاز بانکی مبادرت نمایند.

■ ماده ۲۴- معافیت از سود بازرگانی و یا معافیت‌های مالیاتی اعطایی طبق قانون به کارخانجات به بانک‌هایی که از لحاظ واردات و یا مالکیت جانشین کارخانجات و یا مؤسسات تولیدی می‌شوند نیز تعلق می‌گیرد.

قانون عدم الزام سپردن وثیقه ملکی به بانکها و دستگاهها و سایر مؤسسات و شرکت‌های دولتی به منظور تسهیل امر سرمایه‌گذاری و ایجاد اشتغال ^۱بیشتر در طرح‌های تولیدی و صادراتی

■ **ماده واحده** - بانکها و دستگاهها و سایر مؤسسات و شرکت‌های دولتی موظفند به منظور تضمین باز پرداخت اعتبارات خود نسبت به اخذ وثایق ذیل اقدام کنند و بدون رضایت گیرنده اعتبار از اخذ وثیقه ملکی خارج از طرح خودداری نمایند.

۱- در طرح‌های تولیدی، رهن گرفتن اصل طرح - استاد زارعی - ضمانتنامه‌های زنجیره‌ای اشخاص معابر و یا اهالی روستا به ویژه در طرح‌های کشاورزی امور دام و صنایع روستایی - چک یا سفته با ظهر نویسی - ضامن معابر - ذی‌تفع شدن در قراردادهای لازم‌الاجرا - استاد اوراق بهادر و مشارکت - تضمین مؤسسات و شرکت‌های معابر و یا پذیرفته شده در بورس - کالای ارزش دار - رهن مشترک - ضمانتنامه‌های بانکی - ضمانت و تعهدنامه کارکنان دولتی و مؤسسات و شرکت‌های معابر (حداکثر تا بیست برابر حقوق و مزایای ماهیانه) ماشین آلات سنگین و سبک - اموال منقول - حساب‌های بانکی و گواهی سپرده ثابت - تعهد شرکت‌های بیمه - طلا و یا ارز خارجی - ضمانتنامه صندوق ضمانت صادرات ایران و یا ترکیبی از وثایق فوق و هر نوع تعهدنامه و قرارداد دیگری که می‌تواند موجب تضمین برگشت منابع بانک باشد.

۲- در طرح‌های صادراتی: بیمه‌نامه و یا ضمانتنامه اعتباری صادره توسط شرکت بیمه صادرات و سرمایه‌گذاری و یا صندوق ضمانت صادرات ایران که مراجع مذکور موظفند فقط با اخذ سفته از صادرکنندگان کالا و خدمات تا سقف اعتباری حداقل به میزان متوسط عملکرد صادراتی سالیانه متقاضی و حداکثر به تشخیص خود، ضمانتنامه و یا

بیمه‌نامه اعتباری (ارزی - ریالی) مورد قبول ذی‌نفع را صادر کنند و به منظور اعلام هماهنگی در سیستم مالی کشور در راستای جذب سرمایه‌های خارجی به جهت جلب اعتماد سرمایه‌گذاران، بانک‌ها موظفند بدون قید و شرط، صرف اعلام کتبی صادر کنند، و نایق یاد شده را تضمین کنند.

قانون برنامه سوم توسعه^۱

فصل ششم - سیاست‌های اشتغال

■ ماده ۵۵ - سه درصد (۳٪) از سپرده‌های قانونی بانک‌ها نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بر مبنای درصد سال ۱۳۷۸ در اختیار بانک‌های کشاورزی، مسکن و صنعت و معدن (هر بانک یک درصد (۱٪)) قرار می‌گیرد تا صرف اعطای تسهیلات به طرح‌های کشاورزی و دامپروری، احداث ساختمان و مسکن، تکمیل طرح‌های صنعتی و معدنی بخش غیردولتی شود که ویژگی عمدۀ آنها اشتغال‌زایی می‌باشد.
آین‌نامه اجرایی این ماده با رعایت قانون عملیات بانکی بدون ربا و به پیشنهاد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب شورای پول و اعتبار می‌رسد.

■ ماده ۵۶ - در اجرای بند (۲) اصل چهل و سوم (۴۳) قانون اساسی، و در راستای تحقق سیاست‌های اشتغال این قانون، نظام بانکی کشور موظف است در طول سال‌های برنامه سوم به نحوی برنامه‌ریزی و اقدام نماید که همواره پس از کسر ذخایر قانونی و احتیاطی سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز که حداقل از بیست درصد (۲۰٪) آن تجاوز نمی‌کند، حداقل هفتاد درصد (۷۰٪) بقیه را به صورت تسهیلات در اختیار اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتشی به منظور ایجاد فرصت‌های جدید شغلی قرار دهد. این تسهیلات به صورت وام بدون بهره بوده و کارمزد آن را شورای پول و اعتبار معین می‌کند. بیکاران

جویای کار و اشخاص حقوقی ساکن در روستاهای زنان ییکار سپربرست خانوار و همجنین حرفه آموختگان فنی و حرفه‌ای دولتی و غیردولتی از اولویت برخوردارند مبلغ وام برای هر متقاضی سی میلیون (۳۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال معین می‌شود و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است مطابق آین نامه اجرایی این ماده که آن را ظرف بک ماه تبهه و به تصویب هیأت وزیران می‌رساند بر اساس اصل اعتماد و اتخاذ ساده‌ترین شکل اخذ تعهد، و با اخذ سفته به مبلغ وام پرداخت شده و یا ضمانت یکی از کارمندان دولت و یا ضمانت یکی از مشتریان بانک عامل و یا هر نحو ساده‌تری که بانک عامل و وام گیرنده به توافق برستند ترتیب اعطای تسهیلات را به متقاضیان فقط برای یک بار بددهد و باز پرداخت وجوه وام داده شده را به نحوی معین کند که واقع‌یسانه و مطابق با شرایط اقتصادی وام گیرنده باشد.

سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران وظیفه دارد با همکاری سازمان‌ها و وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات ذی‌ربط در امر اشتغال و همجنین بخش غیردولتی برنامه‌های لازم به منظور آموزش نحوه پرداختن به حرف و مشاغل مختلف کوچک که احتیاج به سرمایه کم دارد را از شبکه‌های مختلف خود به مردم آموزش دهد. در این آموزش‌ها تکیه بر استفاده از امکانات و تسهیلات و مواد اولیه و بازارهای محلی، یک اصل قلمداد خواهد شد. وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است گزارش عملکرد این ماده را هر شش ماه یکبار به مجلس شورای اسلامی ارسال نماید.^۱

فصل هفتم - نظام‌های مالیاتی و بودجه

ماده ۶۸- به شرکت‌های تابعه وزارت‌خانه‌های پست و تلگراف و تلفن، صنایع، معادن و فلزات، نیرو و نفت اجازه داده می‌شود به منظور اعطای کمک‌های مالی و فن‌آوری برای ارتقاء سطح طراحی، مهندسی، ساخت تجهیزات، نمونه‌سازی ماشین‌آلات، مطالعات و عملیات اکتشافی به طرح‌های مورد تأیید مجتمع عمومی از محل منابع داخلی در قالب وجوه اداره شده نزد بانک‌ها نسبت به تأمین تسهیلات اعتباری، اقدام کرده و مابه التفاوت نرخ سود

۱. به شرح متن اصلاح شده است. به موجب قانون اصلاح ماده (۵۶) قانون برنامه سوم توسعه مصوب ۱۳۸۰/۷۲۹

را از منابع داخلی خود پرداخت کنند. میزان وجوه اداره شده مذکور شامل اعتبار مربوط به پرداخت مابه التفاوت نرخ سود در بودجه سالانه شرکت‌های مذکور تعیین می‌گردد.

فصل دهم - ساماندهی بازارهای مالی

■ ماده ۹۱- به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران اجازه داده می‌شود با تصویب شورای پول و اعتبار، علاوه بر موارد مندرج در بند ۶ ماده (۲۰) قانون عملیات بانکی بدون ریا مصوب ^۱ ۱۳۶۲/۶/۸ از اوراق مشارکت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به شرط عدم مغایرت با قانون عملیات بانکی بدون ریا استفاده نماید.

فصل هفدهم - حمل و نقل

■ ماده ۱۳۱- به سازمان حمل و نقل جاده‌ای و پایانه‌های کشور اجازه داده می‌شود به منظور کمک به تدارک ناوگان حمل و نقل جاده‌ای بین شهری و احداث پایانه‌های مسافری و باری و مجتمع‌های خدمات رفاهی بین راهی توسط بخش غیردولتی با اولویت تعاونی‌ها و ایثارگران، از محل منابع داخلی در قالب وجوه اداره شده نزد بانک‌ها نسبت به تأمین تسهیلات اعتباری بانکی، اقدام کرده و مابه التفاوت نرخ سود را از منابع داخلی خود پرداخت کند. میزان وجوه اداره شده مذکور شامل اعتبار مربوط به پرداخت مابه التفاوت نرخ سود در بودجه سالانه سازمان مذکور تعیین می‌گردد.

قانون تنظیم بخشی از مقررات

تسهیل نوسازی صنایع کشور و اصلاح ماده (۱۱۳)

قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی،

اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^۱

ماده ۱- به منظور برطرف شدن مشکلات و عوامل بازدارنده نوسازی و پیشرفت

صنعتی و فراهم نمودن محیط سازگار و پیشبرنده با هدف افزایش بازدهی، ارتقاء بهره‌وری و پویایی و رقابت‌پذیری صنایع کشور، اصلاحات مقرر در این قانون به شرح آتی اعمال و قوانین مغایر ملغی می‌گردد.

ماده ۲- به منظور فراهم شدن شرایط رقابتی، افزایش توان و کارایی پیمانکاران

داخلی، افزایش اشتغال و سهم ساخت داخل طرح‌های صنعتی و عمرانی کشور، اقدام‌های زیر به عمل می‌آید:

الف - بانک‌ها اجازه دارند تسهیلات مالی مورد نیاز برای شرکت پیمانکاران،

مشاوران و واحدهای صنعتی در مناقصه‌های طرح‌های عمرانی و صنعتی داخل یا خارج کشور را فراهم نمایند.

این تسهیلات به منظور تأمین مالی ضمانت‌نامه‌های ریالی و ارزی مورد نیاز برای شرکت در مناقصه و حسن انجام تعهدات، پیش‌برداخت و کسور وجه‌الضمان و هزینه‌های دوران ساخت، نصب و تحويل موضوع فرارداد در نظر گرفته می‌شود و در ازاء استناد و مدارک معتبر موضوع عدم الزام سپردن وثیقه ملکی به بانک‌ها و دستگاه‌ها و سایر مؤسسات و شرکت‌های دولتی به منظور تسهیل امر سرمایه‌گذاری و ایجاد اشتغال بیشتر در طرح‌های تولیدی و صادراتی مصوب ۱۳۸۰/۳/۲۷ و یا اعتبارات استنادی ریالی و یا ارزی

دارای اعتبار تا دوران بازپرداخت کارفرمایان دولتی یا خصوصی، حداکثر طرف مدت یازده روز پس از درخواست و تکمیل مدارک ذکر شده، تأمین می‌گردد.

وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلفند ظرف مدت دو ماه از تاریخ تصویب این قانون، نسبت به تجهیز منابع و تنظیم ضوابط تأمین مالی حداقل هفتاد درصد (٪۷۰) مجموع هزینه‌های فوق الذکر اقدام نمایند.

ب - مشاوران، پیمانکاران و سازندگان داخلی که از طریق شرکت در مناقصه، عهده‌دار انجام تمام یا بخشی از طرح‌های عمرانی و صنعتی دستگاه‌های اجرایی، موضوع ماده (۱۱) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷ و شرکت‌های غیردولتی می‌شوند، از تسهیلات صدور ضمانتنامه بانکی، تأمین اعتبارات بانکی و پوشش بیمه‌ای در نظر گرفته شده برای صدور خدمات فنی و مهندسی برخوردار می‌گرددند.

ماده ۱۸ - شورای پول و اعتبار موظف است نرخ سود تسهیلات بانکی فعالیت‌های تولیدی را که دارای پوشش بیمه باشند متناسب با کاهش میزان ریسک آنها کاهش دهد.

جایگاه کمک زیان در بودجه شرکت دولتی

مقدمه

در قانون محاسبات عمومی سال ۱۳۴۹، بحث پرداخت کمک برای جبران زیان عملیات جاری طی ماده (۵۸) و (۵۹) به شرح زیر پیش‌بینی شده بود:

ماده ۵۸ - اعتباراتی که در بودجه عادی به عنوان کمک برای عملیات جاری به شرکت‌های دولتی منظور می‌شود صرفاً برای جبران زیان عملیات جاری خواهد بود. حواله این اعتبارات از طرف وزارت دارایی^۱ صادر خواهد شد و هرگاه پس از پایان سال مالی براساس ترازنامه معلوم شود که زیان شرکت کمتر از مبلغ کمک پرداخت شده باشد، مابه التفاوت باید به خزانه برگشت داده شود.

ماده ۵۹ - برای جبران زیان آن‌دسته از شرکت‌های دولتی که تمام یا قسمی از وظایف آنها خدماتی نباشد که جنبه عمومی داشته باشد، اعتباری به عنوان کمک در بودجه عادی منظور نخواهد شد.

ملاحظه می‌فرمایید که در قانون مزبور، اصل براین بوده که صرفاً فعالیت‌های آن‌دسته از شرکت‌هایی که برای ارائه خدمات عمومی ایجاد شده‌اند، زیان‌ده خواهد بود و فعالیت سایر شرکت‌های دولتی از چنین خصیصه‌ای برخوردار نیست؛ لیکن در عمل به علت زیان‌ده بودن شرکت‌های تولیدی دولتی، در قانون بودجه سال ۱۳۵۲، همچنین در قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۲ و قانون بودجه سال ۱۳۵۳ کل کشور طی تبصره‌های ۲۵ و ۵۵ که در زمرة تبصره‌های دائمی قرار دارند (زیرا در متن آن عبارت «بودجه هر سال» تکرار شده)،

۱. وزارت امور اقتصادی و دارایی

اجازه جبران تمام یا قسمتی از زیان عملیات جاری شرکت‌های تولیدی دولتی نیز به دولت اعطا شد و سرانجام با الهام از این تبصره‌ها، در هنگام تصویب قانون محاسبات عمومی سال ۱۳۶۶، امر مزبور به کلیه شرکت‌های دولتی تسری یافت و اصل بر آن فرار گرفت که تمامی شرکت‌های دولتی می‌توانند زیان‌ده باشند و این مطلب در ماده (۶۹) قانون مزبور متبلور شده است؛ در صورتی که علی‌الاصول شرکت‌هایی که فعالیت‌های آن‌ها جنبه خدمات عمومی ندارد و با سرمایه‌گذاری سهل، آسان و ارزان دولتی ایجاد یا حمایت می‌شوند، باید زیان‌ده باشند، و چنان‌چه به تعیت از سیاست‌های دولت و نظایر آن زیان‌ده باشند، باید تمهداتی ویژه برای آن‌ها اندیشه و اعمال شود که لزوماً به تأمین و پرداخت کمک از محل منابع عمومی دولت نمی‌انجامد. لذا تسری چنین مواردی به همه شرکت‌ها بدون توجه به نوع فعالیت آن‌ها نه به مصلحت است و نه مفروض به صرفه، بدیهی است با توجه به این که واگذاری امور تصدی‌گری در رأس برنامه‌های دولت فرار داده شده، می‌باید ترتیبی اتخاذ شود که شرکت‌های دولتی به سودآوری سوق داده شوند تا موجبات واگذاری سریع‌تر آن‌ها فراهم گردد.

تبصره‌های دائمی در قوانین بودجه سنتواری

قانون بودجه سال ۱۳۵۲ کل کشور

■ تبصره ۲۵ - دولت می‌تواند تمام یا قسمی از زیان عملیات جاری شرکت‌های تولیدی دولتی را بعنوان کمک از محل اعتبارات جاری مصوب در بودجه هر سال و به نسبت سهام خود تأمین و پرداخت کند.

قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۲

و قانون بودجه سال ۱۳۵۳ کل کشور

■ تبصره ۵۵ - دولت می‌تواند تمام یا قسمی از زیان عملیات جاری شرکت‌های تولیدی دولتی را بعنوان کمک از محل اعتبارات جاری مصوب در بودجه هر سال و به نسبت سهام خود تأمین و پرداخت کند.

قانون بودجه سال ۱۳۵۸ کل کشور

■ تبصره ۳۳ - از تاریخ تصویب این قانون مصرف کلیه اعتبارات از محل درآمد عمومی منظور در قانون بودجه تابع مقررات عمومی دولت خواهد بود. اعتباراتی که به صورت کمک یا اعانه در قانون مزبور منظور می‌شود از شمول اینحکم مستثنی است. مقررات مغایر با این تبصره از تاریخ فوق لغو می‌شود.^۱

۱. اصلاحیه ماده (۲۱) قانون برنامه و بودجه

قانون محاسبات عمومی^۱

فصل دوم - اجرای بودجه

بخش ۲ - هزینه‌ها و سایر پرداخت‌ها

■■■ ماده ۶۹ - اعتباراتی که در قانون بودجه کل کشور به عنوان کمک برای عملیات جاری شرکت‌های دولتی منظور می‌شود به موجب حواله و درخواست وجه مقامات مجاز شرکت‌های مذکور با رعایت مقررات مربوط توسط خزانه قابل پرداخت خواهد بود.

هر گاه پس از پایان سال مالی زیان شرکت بر اساس ترازنامه و حساب سود و زیان مصوب مجمع عمومی از مبلغ پیش‌بینی شده در بودجه مصوب مربوط کمتر باشد شرکت مکلف است ابتدا زیان حاصله را از محل منابع داخلی پیش‌بینی شده در بودجه مصوب خود تأمین و از کمک دولت فقط برای جبران باقیمانده زیان استفاده نماید و مازاد کمک دریافتی از دولت ناشی از تقلیل زیان پیش‌بینی شده را به حساب خزانه واریز نماید.

تبصره - شرکت‌های دولتی مکلفند حد اکثر ظرف مدت یک ماه پس از تصویب ترازنامه و حساب سود و زیان توسط مجمع عمومی وجوده قابل برگشت موضوع این ماده را به خزانه مسترد نمایند.

۸

نحوه قیمتگذاری در شرکت دولتی

از آنجا که حجم عملیات و تعداد شرکت‌های دولتی، نقش تعیین‌کننده‌ای در اقتصاد دارد و بر تورم تأثیرگذار است، لذا همواره قیمت‌گذاری کالا و خدمات بخش دولتی به موجب قانون مشخصی تعیین تکلیف شده است. قیمت‌گذاری کالا و خدمات در شرکت‌های دولتی بدین شیوه، یعنی بدون تناسب با ضرورت‌ها و تحولات اقتصادی، از یکسو، و هدف‌های غیراقتصادی تحمیل شده به آنان از سوی دیگر، و اعمال قیمت‌گذاری کالا و خدمات آن‌ها از طریق یک تصمیم کاملاً اداری و دستوری بدون در نظر گرفتن عوامل مشکله آن‌ها، همواره یکی از مشکلات شرکت‌های دولتی بوده است. با توجه به مشکلات یاد شده و فشار شرکت‌های دولتی برای اعمال قیمت‌های واقعی، در ماده (۵) قانون برنامه سوم توسعه، ضمن صدور حکم خاصی برای قیمت‌گذاری کالاهای و خدمات، اولاً برخی افلام طی این قانون، جداگانه مشمول نرخ‌گذاری شده‌اند یا برای آن‌ها شیوه نرخ‌گذاری مشخص گردید و ثانیاً مقرر شد در صورتی که دولت به هر دلیل فروش کالا یا خدمات هر یک از شرکت‌های دولتی را به قیمتی کم‌تر از قیمت تعیین شده به شرکت تکلیف کند، مابه‌التفاوت قیمت محاسبه شده و قیمت تکلیف شده از محل اعتبارات و منابع دولت به شرکت ذی نفع پرداخت گردد. علی‌رغم صراحت ماده مزبور، تا کنون این امر محقق نشده و صرفاً طی لایحه برنامه چهارم توسعه، در مورد بخش نفت و گاز تحقیق این امر مد نظر گرفته که این خود نوعی تبعیض است و لذا بر ترسی آن به سایر بخش‌ها تأکید می‌شود. بدینهی است نقش سازمان حمایت از مصرف‌کنندگان و تولید‌کنندگان در مورد قیمت‌گذاری، به طور اعم، و قیمت‌گذاری کالاهای اساسی، به طور اخص، که در قوانین

بودجه سناوی پیوسته دستخوش تغییراتی بوده نیز نباید از نظر دور نگهداشته شود. لذا عنایت به ترتیبات قانونی مندرج در ماده (۵) مورد اشاره و جبران تفاوت قیمت تکلیفی توسط دولت، از جمله مواردی هستند که برای شرکت‌های دولتی، لازم و اجتناب‌ناپذیر می‌نمایند.

قانون وصول برخی از درآمدهای دولت و مصرف آن در موارد معین^۱

■ ماده ۳۰

ب - هرگونه افزایش قیمت برای خدمات، تحقیقات و تولیدات و وضع عوارض غیر از موارد پیش‌بینی شده در این قانون برای وزارت‌خانه‌ها، تهادها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی منوط به تصویب شورای اقتصاد می‌باشد.^۲

قانون برنامه سوم توسعه^۳

فصل دوم - ساماندهی شرکت‌های دولتی

■ ماده ۵ - افزایش قیمت کالاها و خدمات توسط دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی سالیانه بیش از ده درصد (٪۱۰) مجاز نیست و با ملحوظ داشتن افزایش بهره‌وری و کاهش هزینه‌ها قیمت گذاری کالا و خدمات شرکت‌های دولتی به استثنای آن دسته از اقلامی که در مورد آنها حکم قانونی خاص در این قانون و قوانین بودجه سنتی وجود دارد، در چارچوب ضوابط اعلام شده از سوی هیأت وزیران خواهد بود و چنانچه دولت به هر دلیل فروش کالا یا خدمات هر یک از شرکت‌های دولتی را به قیمتی کمتر از قیمت تعیین شده به شرح فوق تکلیف کند، مابه التفاوت قیمت محاسبه شده و قیمت تکلیف شده از محل اعتبارات و منابع دولت به شرکت ذی نفع پرداخت می‌گردد.^۴

۱. مصوب ۱۳۷۲/۱۲/۲۸

۲. به موجب ماده (۵) قانون برنامه سوم توسعه عملأ تغییراتی در آن اعمال شده است.

۳. مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷

۴. قانون استفاره ماده (۵) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران درخصوص افزایش قیمت کالاها و خدمات موضوع استقرار:

فصل پنجم - نظام تأمین اجتماعی و یارانه‌ها

■ ماده ۴۶ -

الف - دولت مکلف است حداکثر تا پایان سال دوم برنامه سوم توسعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران با انجام مطالعات و بررسی‌های کارشناسی اقدامات قانونی به منظور هدفمند نمودن پرداخت یارانه کالاهای اساسی شامل گندم، برنج، روغن نباتی، قند و شکر، پنیر، شیر، دارو، شیرخشک، کود، بذر، سم، حامل‌های انرژی و سایر موارد را انجام دهد، بطوری که از سال سوم برنامه مذکور نظام پرداخت یارانه با کمیت مشخص در راستای تحقق اهداف زیر متتحول و تغییر یابد:

- ۱- منطقی کردن مصرف کالاهای یارانه‌ای و جلوگیری از فاچاق این نوع کالا.
- ۲- تشویق و توسعه سرمایه‌گذاری و حمایت از تولید داخلی کالاهای یارانه‌ای.
- ۳- کاهش سهم طبقات با درآمدهای بالا و افزایش سهم طبقات با درآمدهای پایین از یارانه‌ها.
- ۴- جایگزین نمودن تدریجی طرح‌های رفاه اجتماعی به جای پرداخت یارانه.
- ۵- تأمین منابع برای سرمایه‌گذاری زیربنایی و محرومیت‌زدایی کشور و توسعه اشتغال.

دنiale زیرنویس صفحه قبل

ماده واحده -

۱- آیا آن دسته از شرکت‌های دولتی که دارای قوانین خاص می‌باشند و شمول قانون در مورد آنان مستلزم ذکر و تصریح نام است، مشمول مفاد ماده (۵) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد یا خیر؟

۲- اگر چنانچه قیمت کالاهای خدمات موضوع ماده (۵) قانون مذکور به ازاء هر سال به اندازه مقدار مورد نظر افزایش پیدا نکند، آیا دستگاهها و شرکت‌های مذکور می‌توانند بدون تصویب مجلس شورای اسلامی، افزایش‌های سنتات گذشته را برای سال‌های بعد در طول قانون برنامه مذکور پایدار و یکجا منظور نمایند؟

نظر مجلس:

۱- خیر

۲- خیر. ضمناً نحوه نرخگذاری و ضوابط مربوط به آن طبق ماده (۵) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران خواهد بود.

۶- توسعه اشتغال مولد با اعطای وام از محل درآمدهای حاصل (به صورت وجوده اداره شده) .^۱

ماده ۴۷- دولت موظف است به منظور افزایش میزان تولید مواد اولیه کالاهای اساسی و توسعه اشتغال و افزایش سطح درآمد کشاورزان، قیمت تضمینی خرید کالاهای اساسی را با توجه به اقدامات مذکور در ماده (۴۶) قانون به نحوی تعیین نماید که ضمن تشویق برای افزایش تولید، واردات این گونه کالاهای کاهش یابد.^۲

فصل ششم - سیاست‌های اشتغال

ماده ۵۲- در جهت منطقی نمودن هزینه برق، گاز، تلفن، آب و فاضلاب و نیز مناسب نمودن نرخ‌های ترجیحی در جهت حمایت از تولید (در مقایسه با بخش‌های غیرتولیدی)، کمیته‌ای مشکل از نمایندگان وزارت‌خانه‌های متولی امور تولیدی و زیربنایی (حسب مورد) و سازمان برنامه و بودجه^۳، همه ساله ضوابط تعیین نرخ فروش (اعم از اشتراک و نرخ نهاده‌ها) را مناسب با هدف فوق تهیه و به شورای اقتصاد پیشنهاد خواهد نمود.

هزینه‌های اشتراک زیربنایی‌های فوق برای واحدهای تولیدی، صنعتی، معدنی، کشاورزی، به علاوه هزینه حفر چاه، قیمت زمین و پروانه ساختمان مورد استفاده واحدهای تولیدی غیردولتی که طی برنامه سوم تقاضای انشعاب می‌کنند، پس از بهره‌برداری با تقسیط پنج ساله توسط دستگاه‌های ذی‌ربط دریافت خواهد شد.

وزارت‌خانه‌های نیرو، نفت، پست و تلگراف و تلفن و راه و ترابری موظف به تأمین آب، برق، گاز، تلفن و راه دسترسی تا ورودی شهرک‌های صنعتی و نواحی صنعتی حسب اعلام وزارت صنایع می‌باشند.

۱. به شرح متن اصلاح شده است. به موجب اصلاحیه های مورخ ۱۳۸۰/۵/۱۶ و ۱۳۸۱/۱۰/۲۵

۲. به شرح متن اصلاح شده است. به موجب اصلاحیه مورخ ۱۳۸۰/۵/۱۶

۳. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

فصل پانزدهم - انرژی

ماده ۱۱۹ - به دولت اجازه داده می‌شود براساس پیشنهاد وزارت نفت و وزارت نیرو قیمت فروش داخلی حامل‌های انرژی (برق، گاز طبیعی، نفت سفید، بنزین، نفت گاز و نفت کوره) را در لواح بودجه سنتانی به مجلس ارائه نماید.

فصل هفدهم - حمل و نقل

ماده ۱۳۲ - به منظور تأمین منابع مالی مورد نیاز جهت توسعه، نگهداری و بهره‌برداری امور حمل و نقل جاده‌ای، به سازمان حمل و نقل جاده‌ای و پایانه‌های کشور اجازه داده می‌شود:

الف - از جا به جایی کالا و مسافر در جاده‌های کشور براساس تن-کیلومتر و نفر-کیلومتر عوارض وصول کند. میزان این عوارض همه ساله با پیشنهاد مجمع عمومی سازمان حمل و نقل جاده‌ای و پایانه‌های کشور و تصویب شورای اقتصاد تعیین می‌گردد.

ب - حداقل معادل پنجاه (۵۰) ریال برای هر تن-کیلومتر حمل و نقل کالا در داخل کشور از شرکت‌های حمل و نقل بین‌المللی که مبادرت به حمل و نقل کالای ترانزیتی می‌کنند با تأیید وزیر راه و ترابری از طریق دفاتر مرزی خود دریافت کند

ج - صد درصد (۱۰۰٪) خسارت واردہ بر اینه فنی و تأسیسات زیربنایی را وصول کند. بجز خسارات واردہ بر اثر حوادث و سوانح غیرمتوجه و طبیعی که دولت بنا به توان، موظف به جبران آن خواهد بود.

د - کلیه دریافتی‌های موضوع این ماده پس از وصول، به حساب سازمان حمل و نقل جاده‌ای و پایانه‌های کشور نزد خزانه داری کل واریز می‌شود تا براساس بودجه سالانه سازمان به مصرف برسد.

قانون تأسیس سازمان حمایت تولیدکنندگان و مصرفکنندگان^۱

■ ماده واحده - به منظور افزایش تولیدات داخلی و حمایت از مصرف کنندگان در قبال نوسانات شدید قیمت‌ها و تغییر هزینه‌های تولید در بازارهای داخلی و بین‌المللی و جلوگیری از افزایش بی‌رویه هزینه زندگی از طریق پرداخت مابه التفاوت قیمت خرید و هزینه تولید کالاهای اساسی همچنین تمرکز کلیه اعتبارات مربوط به خرید و فروش و ضرر و زیان کالاهای مصرفی به لحاظ تلفیق و هماهنگی عملیات دستگاههای مباشر تهیه و توزیع کالاهای مزبور، به وزارت بازرگانی اجاره داده می‌شود صندوق حمایت مصرف کننده موضوع قانون تأسیس صندوق مذکور مصوب ۱۲ مرداد ماه ۱۳۵۳^۲ را تحت عنوان سازمان حمایت تولیدکنندگان و مصرف کنندگان طبق اصول بازرگانی و به صورت شرکت سهامی اداره نماید اساسنامه سازمان پس از تصویب کمیسیون‌های امور استخدام و سازمان‌های اداری و بازرگانی و امور اقتصادی و دارایی مجلسی لازم‌الاجرا است و تغییرات بعدی اساسنامه با تصویب کمیسیون‌های مذکور عملی خواهد شد.

تبصره ۲ - کلیه اعتبارات مربوط به خرید و فروش و ضرر و زیان کالاهای اساسی همچنین اعتبارات مربوط به تشویق تولید داخلی، تشویق صادرات، تأمین نیازهای اساسی بازار مصرف و تأمین نهادهای تولید در سازمان تمرکز و سازمان وجود لازم برای عملیات مذکور را تأمین و پرداخت خواهد کرد.

تبصره ۳ - سازمان مکلف است برنامه تقلیل و حذف تدریجی ضرر و زیان کالاهای مصرفی و همچنین خط مشی‌های صادرات را با رعایت سیاست‌های دولت تنظیم و پس از تصویب مجمع عمومی سازمان به مورد اجرا بگذارد.

۱. مصوب ۱۳۵۶/۴/۲۲

۲. به شرح متن اصلاح شده است.

تبصره ۴ – دولت هر ساله مبلغ مورد نیاز برای عملیات مندرج در تبصره ۲ را به عنوان تنخواه گردان در اختیار سازمان خواهد گذاشت و سازمان پس از احتساب هزینه خرید و فروش و هزینه‌های تبعی عملیات خود، مازاد اعتبارات را در اختیار دولت خواهد گذاشت^۱.

تبصره ۶ – سازمان می‌تواند برای احتیاجات خود از بانک‌ها و مؤسسات اعتباری داخلی با موافقت مجمع و تصویب هیأت وزیران وام اخذ نماید.

تبصره ۷ – سازمان مکلف است مابه التفاوت قیمت تمام شده یا بهای فروش کالاهای اساسی مورد نیاز عامه را با احتساب سود مناسب از تولید کنندگان و یا وارد کنندگان حسب مورد دریافت و یا به آنها پرداخت نماید و سازمان می‌تواند دفاتر و اسناد شرکت‌ها و سازمان‌های اجرایی و تولید کنندگان یا وارد کنندگان کالاهای را که از نظر دریافت یا پرداخت مابه التفاوت قیمت کالاهای مشمول این قانون فرار می‌گیرند رسیدگی و بازرسی نماید. نظر و تشخیص سازمان قطعی و لازم‌الاجرا خواهد بود.

سازمان فهرست کالاهای مشمول این قانون را اعم از تولیدی و صادراتی و وارداتی با تعیین انواع و میزان به دولت پیشنهاد خواهد کرد تا پس از تصویب به مورد اجرا درآورد.

تبصره ۸ بودجه و اعتبارات و دارایی و کارکنان صندوق حمایت مصرف کننده به سازمان حمایت تولید کنندگان و مصرف کنندگان منتقل می‌شود.

تبصره ۹ – اساسنامه سازمان ظرف سه ماه از طرف وزارت بازرگانی تنظیم و جهت تصویب کمیسیون‌های مجلسین نقدم خواهد شد و تا زمانی که اساسنامه تصویب نشده است سایر مقررات قانون تأسیس صندوق حمایت مصرف کننده و آینه‌نامه اجرایی آن به قوت خود باقی خواهد بود.

تبصره ۱۰ – برای محصولات اساسی کشاورزی و دامی که به وسیله مؤسسات کشاورزی و دامپروری دولتی و خصوصی تولید می‌شود حداقل قیمت بر اساس ضوابط پیش‌بینی شده در آینه‌نامه مصوب ۱۳۵۲/۱۱/۱۵ (۲۵۳۲ شاهنشاهی) هیأت وزیران از طرف

۱. به شرح متن اصلاح شده است. بر اساس بند ب تبصره ۸۰ قانون بودجه سال ۱۳۶۲.

سازمان تعیین و تضمین خرید خواهد شد و تغیرات لازم را در آیین نامه مزبور با پیشنهاد سازمان و موافقت مجمع عمومی و تصویب هیات وزیران عملی می‌گردد.

قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^۱

ماده ۶۲ - وزارت نیرو مكلف است انرژی برق تولیدی توسط نیروگاهها و تولید کنندگان بخش‌های خصوصی و دولتی را با قیمت‌های تضمینی خریداری نماید.

نرخ تضمینی به پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به تصویب شورای اقتصاد خواهد رسید. در مورد نرخ برق تولیدی بخش‌های غیردولتی از منابع انرژی‌های نو با توجه به جنبه‌های مثبت زیست محیطی و صرفه‌جویی‌های ناشی از عدم مصرف منابع انرژی فسیلی و به منظور تشویق سرمایه‌گذاری در این نوع تولید به ازاء هر کیلو وات ساعت برای ساعت‌آوج و عادی حداقل ششصد و پنجاه (۶۵۰) ریال و برای ساعت‌کم بار حداقل چهارصد و پنجاه (۴۵۰) ریال (حداکثر چهار ساعت در شبانه روز) در محل تولید مورد عمل قرار گیرد.

ماده ۶۸ - به دولت اجازه داده می‌شود براساس پیشنهاد سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و مناسب با عواملی همانند کاهش هزینه‌های دولتی ناشی از اصلاح ساختار اداری و کاهش نیروی انسانی و نرخ تورم، هر سه سال یک بار نسبت به کاهش یا افزایش مبالغ ریالی مشخص مندرج در قوانین و مقررات در زمینه میزان جرائم، تعرفه‌ها و خدمات دولتی، حقوق دولتی و عنوانین مشابه با رعایت مفاد برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران اقدام و مراتب را ابلاغ نماید.

ماده ۷۰ - به منظور بازسازی صنعت گاز مایع و ارائه خدمات منطبق با استانداردهای ملی و اجباری و عدم دریافت هر گونه یارانه در مراحل انتقال ذخیره‌سازی،

گازپرکنی و توزیع گاز مایع اعم از با ظرف و بدون ظرف به مصرف کنندگان نهایی ارائه نرخ خدمات گاز مایع توسط شرکت‌های توزیع کننده در سراسر کشور بر مبنای عرضه و تقاضا بوده و با نظارت سازمان حمایت مصرف کنندگان و تولیدکنندگان و شورای اسلامی شهر و روستا به اجرا در می‌آید.

ماده ۷۱ - به شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران اجازه داده می‌شود به منظور حفظ و صیانت از سرمایه‌های ملی، قیمت فرآورده‌های نفتی به جز (نفت گاز و نفت سفید، نفت کوره و بنزین، گاز طبیعی مصرفی داخل کشور) را براساس قیمت‌های جهانی و با رعایت صرفه و صلاح کشور تعیین و به فروش برساند.

۹

واگذاری سهام در شرکت دولتی

مقدمه

در قانون برنامه سوم توسعه برای اولین بار یک فصل از فصول فرابخشی قانون به «واگذاری سهام و مدیریت شرکت‌های دولتی» اختصاص یافت و با توجه به ماده (۱۹۹) قانون مزبور، اجرای قوانین و مقررات مغایر با مفاد این قانون طی سال‌های برنامه سوم متوقف اعلام گردید. تنها قانون منسجم موجود در زمینه واگذاری شرکت‌ها و سهام بخش دولتی، قانون واگذاری سهام شرکت‌های بخش دولتی به ایثارگران و کارگران، مصوب سال ۱۳۷۳ بود که بنا به پاره‌ای دلایل موجب کند شدن جریان واگذاری‌ها گردید و طی تبصره ۳۵ قوانین بودجه سال‌های ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸ و بند ف تبصره ۲ قانون بودجه سال ۱۳۷۹، عملأ اجرای آن متوقف شد. ضرورت وجود یک قانون دائمی و مناسب با شرایط واگذاری‌ها در ایران، به گونه‌ای که بتواند بستری با ثبات لازم را برای این امر فراهم آورد، همواره احساس شده است و شاید بتوان گفت که قانون برنامه سوم توسعه از این حیث واجد اشکالات کمتری است، اگرچه تا زمانی که عملکرد مجموعه اقتصاد کشور، به منزله بستر لازم برای اجرای هر قانونی، از جمله فصل واگذاری سهام و مدیریت شرکت‌های دولتی، بهبود و ارتقاء نیابد، امکان هر حرکت اصلاحی و زمینه بروز آن را منتفی می‌سازد. لذا ضرورت دارد حداقل در برنامه چهارم توسعه، ضمن حک و اصلاح مواد فصل مزبور، در صورت ضرورت، تمهداتی نیز برای رقابتی کردن فعالیت‌های اقتصادی، لغو انحصارات و امتیازات و استقرار نهادهای کنترل کننده انحصار و تنظیم مقررات بازار، همزمان با اصلاح قوانین کار، تقویت و تشویق شرکت‌های سرمایه‌گذاری و نظایر آن اندیشه شود و با برقراری مشوق‌های لازم برای رونق کسب و کار، زمینه موفقیت امر خصوصی‌سازی هرچه بیشتر فراهم گردد. در

قانون برنامه سوم توسعه، تأثیره دیوون دولت به سازمان‌های بیمه‌ای از محل واگذاری سهام شرکت‌های دولتی (علاوه بر اموال و دارایی‌های دولت و طرح‌های نیمه‌تمام مناسب با فعالیت آنها) نیز مدنظر واقع شده که عملاً بخش عظیمی از واگذاری‌ها را خارج از مندرجات فصل سوم قانون مزبور قرار داده است. علاوه بر این در قانون مزبور، احکام متفرقه‌ای در مورد واگذاری سهام کلیه شرکت‌های تحت پوشش بانک صنعت و معدن، واگذاری سهام برخی شرکت‌های بخش حمل و نقل، و واگذاری مالکیت تأسیسات آب و فاضلاب به تصویب رسیده که صرفاً از حیث اعطای مجوز (نه چگونگی واگذاری و مراحل آن)، حائز اهمیت بوده است.

علی‌الاصول هرگونه واگذاری سهام بر اساس مجوزهای صادره (به استثنای سهام کلیه شرکت‌های تحت پوشش بانک‌ها و سهام قابل واگذاری به سازمان‌های بیمه‌ای، که اولی از نظر قانونی و دومی از نظر عملی، از شمول فصل سوم قانون برنامه سوم توسعه خارج است)، صرفاً در چارچوب مفاد فصل مورد اشاره میسر خواهد بود. در ضمن از آنجا که سهام برخی شرکت‌های دولتی پس از تبدیل شدن به شرکت سهامی عام، در بورس اوراق بهادار تهران عرضه می‌شود، لذا تبعیت از قوانین بورس، حسب کلیه مصوبات مبتنی فصل سوم قانون برنامه سوم توسعه، اجتناب‌ناپذیر است.

قانون برنامه سوم توسعه

فصل دوم - ساماندهی شرکت‌های دولتی

■ ماده ۴

تبصره ۴ - برای تشخیص ضرورت باقی ماندن برخی شرکت‌های دولتی در بخش دولتی، این شرکت‌ها باید دارای فعالیت در یکی از دو مورد زیر باشند تا ضرورت ادامه فعالیت با سرمایه دولتی برای آنها ایجاد گردد:

- ۱- فعالیت‌هایی که بطور طبیعی در آنها انحصار وجود دارد.
- ۲- فعالیت‌هایی که بخش غیردولتی انگیزه‌ای برای وارد شدن به آن فعالیت‌ها ندارد.
- ج - شرکت‌های دولتی که با تصویب هیأت وزیران مشمول واگذاری از طریق مزايدة یا بورس به بخش غیردولتی می‌شود از تاریخ تصویب، مشمول مقررات عمومی حاکم بر شرکت‌های دولتی نخواهد بود و در چارچوب قانون تجارت اداره می‌شوند.

فصل سوم - واگذاری سهام و مدیریت شرکت‌های دولتی

■ ماده ۹ - به منظور ارتقاء کارآیی و افزایش بهره‌وری منابع مادی و انسانی کشور و کارآمد کردن دولت در عرصه سیاست‌گذاری و توسعه توانمندی بخش‌های خصوصی و تعاونی، سهام شرکت‌های قابل واگذاری بخش دولتی در شرکت‌هایی که ادامه فعالیت آنها در بخش دولتی غیرضروری است، طبق مقررات این قانون با اولویت ایثارگران در شرایط مساوی، به بخش‌های تعاونی و خصوصی فروخته خواهد شد.

■ ماده ۱۰ - در واگذاری سهام موضوع این فصل رعایت موارد ذیل الزامیست:

- الف - امر واگذاری در جهت تحقق اهداف برنامه باشد و خود هدف قرار نگیرد.
- ب - در چارچوب قانون اساسی صورت پذیرد.
- ج - موجب تهدید امنیت ملی و یا ترزلزل ارزش‌های اسلامی و انقلابی نگردد.
- د - به خدشه دار شدن حاکمیت نظام یا تضییع حق مردم و یا ایجاد انحصار نیاجامد.

ه - به استفاده از مدیریت سالم منجر شده و اداره امور را بهبود بخشد.

و - حتی المقدور به توسعه مشارکت عمومی منجر شود.

■■■ ماده ۱۱ - سهام متعلق به وزارت‌خانه‌ها، مؤسسه‌های دولتی، شرکت‌های دولتی

موضوع ماده (۴) قانون محاسبات عمومی کشور مصوب ۱۳۶۶/۶/۱ و اصلاحات بعدی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت و سایر شرکت‌هایی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سرمایه و یا سهام آنها منفردأ و یا مشترکاً متعلق به وزارت‌خانه‌ها، مؤسسات دولتی شرکت‌های دولتی

(به استثنای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه) و همچنین سایر شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت که شمول قوانین و مقررات عمومی به آنها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام است از جمله شرکت ملی نفت ایران و شرکت‌های تابعه و وابسته وزارت نفت و شرکت‌های تابعه آنها، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت‌های تابعه و سازمان صنایع ملی ایران و شرکت‌های تابعه و مرکز تهیه و توزیع کالا، همچنین سهام متعلق به دستگاه‌های فوق الذکر در شرکت‌های غیردولتی و شرکت‌هایی که تابع قانون خاص می‌باشند، مشمول مقررات این فصل خواهد بود.

تبصره ۱ - سهام متعلق به دستگاه‌های مذکور در این ماده که مالکیت آنها به صورت هبه، صلح غیرمعوض یا هرگونه عقد دیگری انجام شده نیز مشمول مقررات این فصل می‌شوند.

تبصره ۲ - مشارکت و سرمایه‌گذاری بانک‌ها، شرکت‌های بیمه و مؤسسات اعتباری در شرکت‌ها، از شمول مقررات این فصل مستثنی است.

■■■ ماده ۱۲ - به منظور هماهنگی، نظارت و کنترل فرآیند واگذاری و حسن

اجرای مقررات این قانون هیأت عالی واگذاری به ریاست وزیر امور اقتصادی و دارایی تشکیل می‌گردد. دیرخانه هیأت در وزارت امور اقتصادی و دارایی مستقر خواهد شد.

■■■ ماده ۱۳ - هیأت عالی واگذاری مرکب از هفت نفر به شرح زیر است:

- الف - وزیر امور اقتصادی و دارایی (رئيس هیأت)
 - ب - رئيس سازمان برنامه و بودجه^۱
 - ج - رئيس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
 - د - وزیر وزارت خانه ذی ربط
 - ه - وزیر دادگستری
- و - ناینده‌گان کمیسیون‌های امور اقتصادی و دارایی و تعاون و برنامه و بودجه (هر کدام یک نفر) به عنوان ناظر با انتخاب مجلس.

■■ ماده ۱۴ - وظایف و اختیارات هیأت عالی واگذاری به شرح زیر است:

- الف - تأیید فهرست اسامی شرکت‌های قابل فروش، انحلال و ادغام، پس از اعلام اسامی مزبور از سوی وزارت خانه ذی ربط وبا وزارت امور اقتصادی و دارایی و ارائه آن به هیأت وزیران جهت تصویب، متنضم برنامه زمان‌بندی مورد نظر و مشخص، حسب مورد و اعلام روش فروش با توجه به وضعیت بازار.
- ب - تهیه برنامه سالانه فروش، انحلال یا ادغام شرکت‌ها در چارچوب مصوبات هیأت وزیران و تدوین و تبیین سیاست‌ها و خطمشی‌های اجرایی لازم.
- ج - نظارت بر فرآیند واگذاری و ارائه گزارش‌های نظارتی شش ماهه به رئيس جمهوری و مجلس شورای اسلامی، شامل تجزیه و تحلیل‌ها، بررسی نقاط قوت و ضعف و بازخوردهای فرآیند و راهکارهای پیش‌برنده.
- د - سازماندهی فعالیت‌های فرهنگی - تبلیغاتی برای امر واگذاری.
- ه - پیشنهاد آیین‌نامه برقراری نظام اقساطی فروش سهام در موارد ضروری به هیأت وزیران.

۱. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

- و - اعمال شیوه‌های قیمت‌گذاری سهام، تخفیف‌ها و چگونگی پرداخت قیمت توسط خریداران در چارچوب آین نامه مصوب هیأت وزیران.^۱
- ز - تصویب دستورالعمل‌های مربوط به اولویت‌های فروش سهام شرکت‌های قابل واگذاری، حسب پیشنهاد دبیرخانه.
- ح - تصویب دستورالعمل مربوط به نحوه تنظیم قراردادهای فروش سهام و قرارداد واگذاری.
- ط - تصویب ضوابط مربوط به اخذ مبلغ و یا کالای موضوع ماده (۱۸) این قانون، بنا به پیشنهاد دبیرخانه.
- ی - تصویب ضوابط، ظرفیت و اعتبار، تعهد و تضمین، به منظور تسهیل امر انتخاب خریداران سهام، حسب پیشنهاد دبیرخانه.
- تبصره - در موارد خاص که به دلیل مشکلات ساختار مالی و نیروی انسانی یا جذب فن‌آوری و سرمایه، امکان فروش از طریق بورس یا مزایده نباشد، فروش از طریق مذاکره طبق آین نامه‌ای که با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید انجام می‌گردد.
- وزارت امور اقتصادی و دارایی موظف است موارد فوق را قبل از مذاکره از طریق روزنامه‌های کثیرالانتشار به اطلاع عموم برساند.^۲

ماده ۱۵ - دولت موظف است با تغییر اساسنامه سازمان مالی گسترش مالکیت واحدهای تولیدی نسبت به تشکیل یک سازمان خصوصی سازی اقدام نماید. سهام آن دسته از شرکت‌هایی که توسط هیأت عالی واگذاری تعیین تکلیف شده و روش فروش و برنامه زمانبندی واگذاری آنها مشخص شده است از طرف شرکت‌های مادر تخصصی به منظور طی مراحل واگذاری به این سازمان و کالتاً ارائه خواهد شد.

۱. مصوبه شماره ۲۳۵۱۱/ت/۲۴۶۵۳ هـ مورخ ۰۵/۰۷/۸۰ و مصوبه اصلاحی شماره ۲۴۶۵۳/۲۹۳۶۱ مورخ ۰۷/۰۷/۸۱.

۲. به شرح متن اصلاح شده است. بر اساس قانون شماره ۴۱۴۵۰ مورخ ۲۶/۱۲/۸۱.

آیین نامه اجرایی این ماده و تغییرات اساسنامه سازمان مذکور ظرف حداقل سه ماه از تاریخ تصویب این قانون با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان برنامه و بودجه^۱ به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

تصریه - مسئولیت تعیین قیمت یا فروش سهام شرکت هایی که بر اساس مصوبه هیأت عالی واگذاری و تصویب هیأت وزیران در لیست فروش قرار می گیرند از زمان تصویب هیأت وزیران بر عهده وزارت امور اقتصادی و دارایی خواهد بود. شرکت های مادر تخصصی ذی ربط مکلفند حداقل ظرف دو ماه، اطلاعات مالی و مدارک مورد نیاز را به سازمان خصوصی سازی تسلیم نماید.^۲

■■ ماده ۱۶- به کارگران و کارکنان واحدهای مورد واگذاری سهام ترجیحی اعطاء می گردد. همچنین دولت می تواند به سازمانها و صندوق های بازنیستگی و کارکنان خود در ازای مطالبات آنان و با توافق آنها سهم واگذار کند. چگونگی واگذاری سهام مطابق آیین نامه ای خواهد بود که توسط هیأت عالی واگذاری پیشنهاد و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^۳

■■ ماده ۱۷- دستورالعمل نحوه تنظیم قرارداد فروش سهام، واگذاری مدیریت و اجاره و چگونگی فسخ قراردادها به تصویب هیأت عالی واگذاری می رسد. هیأت مزبور باید در دستورالعمل مذکور نکات زیر را مورد توجه قرار دهد:

الف - تعیین میزان تعهدات خریدار در مورد اشتغال، برنامه تولید، تعهد سرمایه گذاری جدید، اقدامات خاص به منظور حفظ محیط زیست، اجتناب از برخی اقدامات محدود کننده تجاری و نظایر آن.

ب - نحوه اعمال تخفیف های متقابل در قیمت سهام از طرف دولت در قبال تعهدات خریداران با توجه به آیین نامه موضوع بند ۴۰ ماده (۱۶) این قانون.

۱. سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

۲ و ۳. به شرح متن اصلاح شده است. بر اساس قانون شماره ۲۹۳۳۱ مورخ ۱۳۸۱/۱۱/۲.

- ج - محاسبه تأثیر تعهدات مالیاتی در قیمت فروش سهام.
- د - تعیین شرایط فسخ قرارداد در متن قرارداد، برای طرفین.
- ه - محاسبه تأثیر ضوابط، ظرفیت و اعتبار و تعهد و تضمین در امر انتخاب خریداران.

■■■ ماده ۱۸ - دولت می‌تواند با رعایت اصول چهل و سوم (۴۳) و چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی، شرکت‌های صنعتی یا کشاورزی یا خدماتی و امثال آنها و اموالی را که به صورت اموال عمومی در اختیار دارد، در قبال دریافت وجه نقد و یا کالا با حفظ سایر حقوق مالکیت و با رعایت موارد زیر به صورت اجاره از طریق مزایده در اختیار شرکت‌های تعاونی و یا بخش خصوصی قراردهد:

- الف - طبق قرارداد بابت استهلاک یا بازسازی یا نگهداری یا توسعه شرکت‌های موصوف سالانه مبلغی نقد و یا کالا دریافت کند.
 - ب - به هنگام واگذاری شرکت‌های فوق یا سایر امکانات موضوع این ماده، مقرراتی را به عنوان شرایط الزامی، مقرر دارد و طرف قرارداد را به رعایت سیاست‌های دولت در قیمت‌گذاری و برنامه‌ریزی تولید و توزیع و تأمین منافع عمومی ملزم کند.
 - ج - واگذاری مدیریت شرکت‌های دولتی به بخش‌های غیردولتی به شرطی مجاز است که شخص حقیقی یا حقوقی که مدیریت را بعهده گرفته است، انجام کار را خود در طول مدت قرارداد عهده دار بوده و به شرکت‌ها و اشخاص دیگری منتقل ننماید. متخلفین به سلب امتیاز واگذاری و محکومیت تصرف در اموال عمومی مجازات می‌شوند.
 - د - در واگذاری شرکت‌های فوق یا سایر امکانات موضوع این ماده، چنانچه کارکنان واجد شرایط شرکت‌های مذکور مبادرت به تشکیل شرکت تعاونی نمایند، تعاونی کارکنان شرکت ذی‌ربط در اولویت خواهد بود.
- تبصره - نحوه تعیین مبلغ نقد یا کالای موضوع این ماده طبق ضوابطی خواهد بود که توسط هیأت عالی واگذاری تصویب و ابلاغ خواهد شد.

ماده ۱۹ - وجوه حاصل از فروش سهام شرکت‌ها، فروش دارایی‌ها، اجاره شرکت‌ها و کلیه قراردادهای موضوع این فصل در دوره مالی مورد نظر پس از واریز به خزانه به صورت زیر هزینه می‌شود:

الف - پنجاه درصد (۵۰٪) با اولویت پرداخت بدھی شرکت قابل فروش به منظور اصلاح ساختار شرکت‌های در حال فروش و بهسازی و آماده سازی شرکت‌ها برای فروش و توسعه صنعتی به حساب شرکت‌های مادر تخصصی ذی‌ربط.

ب - پنجاه درصد (۵۰٪) برای تقویت خزانه کشور^۱.

تبصره - استفاده از منابع بند (الف) این ماده برای توسعه صنعت و معدن از جمله اجرای طرح‌های جدید صنعتی و معدنی، توسعه ظرفیت خطوط تولید موجود، افزایش سرمایه شرکت‌های صنعتی و تولیدی با مشارکت در طرح‌های صنعتی بیش از پنجاه و یک درصد

(۵۱٪) به صورت سرمایه‌گذاری مستقیم توسط شرکت‌های مادر تخصصی و یا شرکت‌های وابسته به شرطی مجاز است که پس از نشر آگهی در روزنامه‌های کثیر الانتشار محرز شود، بخش‌های غیردولتی آمادگی سرمایه‌گذاری در طرح‌های مذکور را ندارند.
سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و رؤسای مجتمع عمومی شرکت‌های مادر تخصصی مسئول نظارت بر اجرای این تبصره هستند.

ماده ۲۰ - رسیدگی، اظهار نظر و انخاذ تصمیم در مورد شکایت اشخاص حقیقی و حقوقی از هر یک از تصمیم‌ها در امر واگذاری در صلاحیت هیأت داوری است و این موضوع در قراردادهای تنظیمی واگذاری سهام قید می‌شود و به امضای طرفین قرارداد می‌رسد.

ماده ۲۱ - هیأت داوری موضوع ماده (۲۰) این قانون مرکب از هفت نفر
شرح زیر است:

۱. به شرح متن اصلاح شده است. بر اساس قانون شماره ۲۹۳۳۱ مورخ ۱۳۸۱/۱۱/۲.

- ۱- پنج نفر از متخصصان امور اقتصادی، مالی، بازارگانی، فنی و حقوقی، به پیشنهاد مشترک وزیر امور اقتصادی و دارایی، وزیر دادگستری و رئیس سازمان برنامه و بودجه^۱ و تصویب هیأت وزیران برای مدت شش سال.
- ۲- رئیس اتاق تعاون.
- ۳- رئیس اتاق بازارگانی و صنایع و معادن جمهوری اسلامی ایران.
این هیأت در مورد شکایات و اختلافات مربوط به واگذاری، رسیدگی و تصمیم‌گیری خواهد کرد. نحوه تشکیل جلسات هیأت و چگونگی اتخاذ تصمیم آن بر اساس آین نامه‌ای است که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.

■■ ماده ۲۲ - جلسات هیأت داوری با حضور حداقل پنج نفر از اعضاء رسمیت خواهد یافت و تصمیم‌های آن با رأی اکثریت اعضای حاضر در جلسه دارای اعتبار قانونی است (نظر اقلیت نیز باید در صورت مجلس قید و به امضاء برسد).

■■ ماده ۲۳ - رأی هیأت داوری پس از ده روز از تاریخ ابلاغ به طرفین، قطعی و لازم‌الاجراست و چنانچه طی مدت مذکور و پس از انقضای مدت مذکور صرفاً در صورت وجود عذر موجه برای تأخیر، یکی از طرفین نسبت به رأی صادره اعتراض داشته باشد باید اعتراض خود را کتاباً به دادگاهی که صلاحیت رسیدگی به اصل دعوا را دارد تقدیم نماید. شعبه خاصی که توسط رئیس قوه قضائیه تعین خواهد شد خارج از نوبت به اعتراض رسیدگی و رأی مقتضی صادر می‌نماید. رأی صادره قطعی و لازم‌الاجراست.

■■ ماده ۲۴ - دولت مکلف است مسئولیت مدنی، محکومیت جزایی مالی و قابل خرید، محکومیت به جبران ضرر و زیان ناشی از جرم و هر محکومیت قابل دیگر خرید دیگر مسئولان و مجریان امر واگذاری را در قبال خطای غیرعمدی آنان به مناسبت واگذاری، چه به عنوان مسئولیت جمیعی و چه به عنوان مسئولیت انفرادی، به هزینه خود به

۱. سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور

گونه‌ای بیمه کنند که بیمه گر کلیه هزینه‌ها و مخارجی را که هریک از مستولان و مجریان امر واگذاری، تحت هر یک از عنوانین موصوف فوق ملزم به پرداخت آن می‌شوند، پردازد.

□ ماده ۲۵ - پرداخت هر گونه غرامت، خسارت و نظایر آن که مربوط به دوران پیش از فروش سهام شرکت‌های ملی یا مصادره شده به بخش خصوصی یا تعاوینی است، از تاریخ فروش سهام بر عهده شرکت مادر خواهد بود.
تصوره - تأديه سایر بدھی‌های شرکت مورد واگذاری، به عهده خود شرکت است.

فصل پنجم - نظام تأمین اجتماعی و یارانه‌ها

□ ماده ۳۹ - به منظور فراهم کردن امکان افزایش خدمات قابل ارائه به بیمه‌شدگان و جلوگیری از بروز بحران مالی در سازمان‌های بیمه‌ای و تقویت بنیه مالی آنها اقدامات ذیل انجام می‌شود:

الف - دولت مکلف است ضمن پرداخت تعهدات سالیانه خود به سازمان‌های بیمه‌ای و عدم ایجاد بدھی جدید تا پایان برنامه سوم، پنجاه درصد (۵۰٪) بدھی‌های خود به سازمان‌های مذکور را طبق تفاهم با آنان از محل واگذاری سهام شرکت‌های دولتی و اموال و دارایی‌های دولت و طرح‌های نیمه تمام متناسب با فعالیت آنها تأديه کند.

ب - در صورتی که نرخ رشد دستمزد اعلام شده کارگران در دو سال آخر خدمت آنها بیش از نرخ رشد طبیعی دستمزد کارگران بوده و با سال‌های قبل سازگار نباشد، مشروط بر آن که این افزایش دستمزد به دلیل ارتقای شغل نباشد، سازمان تأمین اجتماعی علاوه بر دریافت مابه التفاوت میزان کسور سهم کارگر و کارفرمابه نسبت دستمزد ولقی و دستمزد اعلام شده سال‌های قبل از کار فرمای ذیریط، خسارات واردہ بر سازمان را براساس آین نامه‌ای که توسط وزارت‌تخانه‌های کار و امور اجتماعی و بهداشت، درمان و آموزش بزشکی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد از کارفرمایان اخذ خواهد کرد.

ج - در طول برنامه سوم تبصره (۳) ردیف (۳) ماده واحد قانون تأمین اجتماعی مصوبه ۱۳۷۶/۷/۲۷ مجلس شورای اسلامی به شرح ذیل اصلاح می‌شود:

۱- در صورت فوت بیمه شده‌ای که بین ده تا بیست سال سابق پرداخت حق بیمه داشته باشد به بازماندگان وی به نسبت سنت سال سبقه پرداخت حق بیمه (۱۱۱) قانون تأمین اجتماعی و به نسبت سهام مقرر در ماده (۸۳) همان قانون مستمری پرداخت می‌گردد.

۲- بیمه شده‌ای که از تاریخ تصویب این قانون به بعد فوت می‌شود چنانچه سابق پرداخت حق بیمه او از یک سال تا ده سال باشد به بازماندگان وی در ازای هر سال سابق پرداخت حق بیمه غرامت مقطوعی معادل یک ماه حداقل دستمزد کارگر عادی در زمان فوت بطور یکجا و به نسبت سهام مقرر در ماده (۸۳) قانون تأمین اجتماعی پرداخت می‌شود.

فصل دهم - ساماندهی بازارهای مالی

■ ماده ۹۵- شورای بورس مجاز است:

الف - نسبت به راه اندازی بورس‌های منطقه‌ای در سطح کشور در چارچوب قانون بورس اقدام کند.

ب - تمهیدات قانونی لازم جهت قابل معامله نمودن سایر ابزارهای مالی در بورس اوراق بهادر، علاوه بر موارد مندرج در بند ۲ ماده (۱) قانون تأسیس بورس اوراق بهادر مصوب ۱۳۴۵/۲/۲۷ را فراهم کند.

ج - نسبت به ایجاد بورس کالا با همکاری دستگاه‌های ذی ربط اقدام نماید.^۱

فصل چهاردهم - صنعت، معدن و بازرگانی

■ ماده ۱۱۱- به منظور فعال کردن بانک تخصصی صنعت و معدن در جهت تجهیز منابع مالی بخش صنعت و معدن و تشویق، ترویج و هدایت بخش غیردولتی در

۱. قانون استفساریه ماده (۹۵) ق.ب.س به شماره ۱۴۸۴-۱-ق مورخ ۱۳۸۰/۹/۲۰.

سرمایه‌گذاری‌های صنعتی و معدنی، توسعه کارآفرینی و کمک به انتقال فناوری، اقدامات ذیل به عمل خواهد آمد:

الف - بانک صنعت و معدن در دو سال نخست برنامه، سهام کلیه شرکت‌های تحت پوشش خود را به بخش‌های تعاونی و خصوصی داخلی واگذار خواهد کرد.

فصل هفدهم - حمل و نقل

□ ماده ۱۲۹ - با توجه به اینکه امور هوانوردی و حمل و نقل هوایی (شامل ناوپری، نشت و برخاست) منحصرآ در اختیار و در کنترل دولت (سازمان هوایی‌سازی کشوری) می‌باشد، با پیش‌بینی تمدیدات مناسب برای جلوگیری از ایجاد انحصار در بخش غیردولتی و تضمین استمرار ارائه خدمات، به دولت اجازه داده می‌شود:

الف - نسبت به واگذاری سهام شرکت‌های هوایی‌سازی جمهوری اسلامی ایران (حداکثر نا٪۴۹)، هوایی‌سازی آسمان، هوایی‌سازی پیام، حمل و نقل هوایی نفت، خدمات هلیکوپتری (ساخته)، کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه آن و شرکت ملی نفتکش ایران به بخش‌های تعاونی و خصوصی داخلی اقدام کند.

فصل هجدهم - عمران شهری و توسعه و عمران روستایی

□ ماده ۱۳۳ -

الف - به دولت اجازه داده می‌شود با تشخیص وزارت نیرو نسبت به واگذاری مالکیت تأسیسات آب و فاضلاب که قبل یا بعد از تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب احداث گردیده، یا می‌گردد به شرکت‌های مذکور اقدام کند.

قانون تأسیس بورس اوراق بهادر^۱

□ ماده ۱ - تعاریف زیر از لحاظ این قانون معبر است:

- ۱- بورس اوراق بهادار بازار خاصی است که در آن داد و ستد اوراق بهادار توسط کارگزاران بورس طبق مقررات این قانون انجام می‌گیرد.
- ۲- اوراق بهادار عبارت است از سهام شرکت‌های سهامی و اوراق قرضه صادر شده از طرف شرکت‌ها و شهرداری‌ها و مؤسسات وابسته به دولت و خزانه داری کل که قابل معامله و نقل و انتقال باشد.
- ۳- کارگزاران بورس اشخاصی هستند که شغل آنها داد و ستد اوراق بهادار است و معاملات در بورس منحصرآ توسط این اشخاص انجام می‌گیرد.
- ۴- فهرست نرخ‌ها سند رسمی است که به منظور مشخص کردن اوراق معامله شده و تعداد آنها و قیمت‌هایی که داد و ستد این اوراق به آن قیمت‌ها انجام یافته است تنظیم و اعلان می‌شود.

■ ماده ۲- ارکان بورس عبارت است از: شورای بورس - هیأت پذیرش اوراق بهادار - سازمان کارگزاران بورس - هیأت داوری بورس.

■ ماده ۳- شورای بورس از اعضای زیر تشکیل می‌شود:
 دادستان کل کشور یا معاون او.
 رئیس کل بانک مرکزی ایران یا قائم مقام او
 معاون وزارت اقتصاد
 خزانه دار کل
 رئیس کانون بانک‌ها یا نماینده او
 رئیس اتاق صنایع و معادن ایران یا نماینده او
 رئیس اتاق بازرگانی تهران یا نماینده او
 رئیس هیأت مدیره بورس
 سه نفر شخصیت مالی و اقتصادی به پیشنهاد وزرای دارایی و اقتصاد و تصویب هیأت وزیران برای مدت سه سال با امکان تجدید انتخاب آنان.

ریاست شورای مزبور به عهده رئیس کل بانک مرکزی ایران و در غیاب او به عهده قائم مقام رئیس بانک مرکزی خواهد بود.

■ ماده ۴- وظایف شورای بورس به قرار زیر است:

- ۱- تصویب آیین نامه ها و مقررات لازم برای اجرای این قانون.
- ۲- نظارت در اجرای این قانون و آیین نامه های مربوط و اعزام نماینده ناظر در هیأت مدیره و هیأت پذیرش.
- ۳- تعیین یک نماینده اصلی و یک نماینده علی البیل برای عضویت در هیأت داوری.
- ۴- تجدید نظر نسبت به تصمیمات هیأت مدیره طبق ماده (۱۰) و نسبت به تصمیمات هیأت پذیرش اوراق بهادر طبق ماده (۷) این قانون.

تبصره ۱- نمایندگان شورای بورس که برای مدت چهار سال انتخاب می شوند برای اجرای قوانین و مقررات نظارت می کنند و می توانند در جلسات هیأت مدیره بورس و جلسات هیأت پذیرش اوراق بهادر حضور یابند، نظر مشورتی خود را اظهار کنند و نیز می توانند نسبت به تصمیمات متخذه در هیأت های مزبور اعتراض کنند و اعتراضات خود را به شورای بورس تسلیم نمایند.

تبصره ۲- شورای بورس حداقل ظرف یک ماه از تاریخ اعتراض به موضوع رسیدگی می نماید و در صورتی که تصمیمات متخذه از طرف هیأت مدیره یا هیأت پذیرش را مخالف قوانین و مقررات تشخیص دهد نسبت به لغو آنها اقدام خواهد کرد.

■ ماده ۵- هیأت پذیرش اوراق بهادر هیأتی است که به منظور اخذ تصمیم نسبت

به رد یا قبول اوراق بهادر در بورس و یا حذف آنها تشکیل می شود.

این هیأت از اشخاص زیر تشکیل می گردد:

- ۱- رئیس هیأت مدیره بورس یا قائم مقام او
- ۲- قائم مقام رئیس کل بانک مرکزی ایران
- ۳- یک نفر کارشناس به نمایندگی کانون بانک ها

۴- یک نفر کارشناس به نمایندگی اتاق بازرگانی تهران

۵- یک نفر کارشناس به نمایندگی اتاق صنایع و معادن ایران

۶- دو نفر حسابدار خبره به انتخاب شورای بورس

عضویت اشخاص مذکور در بندهای ۳ و ۴ و ۵ مستلزم تأیید شورای بورس می‌باشد

ریاست هیأت پذیرش یا قائم مقام رئیس کل بانک مرکزی ایران خواهد بود.

تبصره - مدت مأموریت اعضاء هیأت پذیرش به استثنای اشخاص مذکور در بندهای

۱ و ۲ این ماده سه سال است ولی در پایان سال اول دو نفر از اعضای مذکور در بندهای ۳ و

۴ و ۵ و ۶ به قید قرعه و در پایان سال دوم سه نفر دیگر از عضویت هیأت خارج و جانشین

آنان تعیین می‌شود.

تجدید مأموریت اعضاء هیأت پذیرش بلامانع است لیکن هیچ یک از اعضاء هیأت

پذیرش (به استثنای اشخاص مذکور در بندهای ۱ و ۲) نمی‌تواند بیش از دو دوره متوالی

عضویت هیأت پذیرش را داشته باشد.

■ ماده ۶- کلیه درخواست‌های پذیرش اوراق بهادر توسط هیأت مدیره برای

رسیدگی و اتخاذ تصمیم به هیأت پذیرش تسلیم می‌گردد و هیأت پذیرش مکلف است

طبق مقررات آینه نامه مربوط در کوتاه ترین مدت آنها را رسیدگی و تصمیم خود را دایر

بر رد یا قبول اعلام کند. نسبت به حذف اوراق بهادر از فهرست نرخ‌ها نیز به طریق فوق

عمل خواهد شد.

■ ماده ۷- تصمیمات هیأت پذیرش تا ده روز از تاریخ اعلام به هیأت مدیره بورس

طبق آینه نامه قابل تجدید نظر در شورای بورس خواهد بود. اشخاص ذیل می‌توانند نسبت

به تصمیم هیأت پذیرش اعتراض و تقاضای تجدید نظر مانع اجرای آن نیست.

۱- ناظر شورای بورس

۲- نماینده هیأت مدیره بورس

۳- اشخاصی که تقاضایشان رد شده و یا اوراق بهادر مربوط به آنان از فهرست نرخها حذف گردیده است. تصمیمات هیأت پذیرش در مورد حذف اوراق بهادر از فهرست نرخها بلافاصله اجرا می‌شود و تقاضای تجدید نظر مانع اجرای آن نیست.

■ ماده ۸ بورس وسیله سازمان کارگزاران بورس اداره می‌شود سازمان مزبور دارای شخصیت حقوقی خواهد بود.

■ ماده ۹ سازمان کارگزاران بورس به وسیله هیأت مدیره‌ای به نام هیأت مدیره بورس اداره می‌شود که عده اعضای آن در آینه نامه اجرایی معین خواهد شد. اعضای مزبور در موقع تأسیس بورس از میان کارگزارا مندرج در ماده (۳۲) این قانون و پس از آن از میان کارگزارانی که حداقل مدت سه سال بلانقطع به کارگزاری اشتغال داشته‌اند انتخاب خواهند شد.

- ماده ۱۰** هیأت مدیره بورس وظایف زیر را به عنوان دارد:
- ۱- اداره امور بورس.
 - ۲- نمایندگی سازمان کارگزاران بورس در کلیه مراجع.
 - ۳- رسیدگی به درخواست متقاضیان و کارگزاری و صدور اجازه و اعلام نام کارگزاران شاغل.
 - ۴- تنظیم و اعلان فهرست نرخ‌های اوراق بهادر بلافاصله پس از هر جلسه.
 - ۵- نظارت بر حسن انجام تعهدات کارگزاران بورس نسبت به یکدیگر و اشخاص ثالث.
 - ۶- رفع اختلافات حرفه‌ای کارگزاران در بورس و رسیدگی و اتخاذ تصمیم نسبت به تخلفات آنان از مقررات بورس.
 - ۷- تأمین انتظامات بورس و اخذ تصمیمات انصباطی نسبت به کارگزاران و کارکنان بورس و سایر کسانی که در بورس رفت و آمد می‌کنند طبق آینه نامه مربوط.

تبصره - کارگزاران بورس و مأموران آنان که به تنبیهات تعليق یا اخراج محکوم شده باشند و متقاضیان کارگزاری و اشخاصی که تقاضای رفت و آمد آنان به بورس به هر عنوان رد شده باشد می‌توانند از شورای بورس تقاضای تجدید نظر نمایند.

■ ماده ۱۱- کارگزاران بورس به دو دسته تقسیم می‌شوند:

دسته اول - اشخاص حقیقی که طبق مقررات این قانون به کارگزاری بورس پذیرفته می‌شوند.

دسته دوم - مؤسسات مالی و اعتباری ایرانی که صلاحیتشان مورد تأیید بانک مرکزی ایران قرار گرفت باشد. این مؤسسات وظایفی را که حیطه کارگزاری به عهده خواهد داشت به وسیله نمایندگان خود انجام می‌دهند.

■ ماده ۱۲- کارگزاران دسته اول همچنین نمایندگان کارگزاران دسته دوم باید

دارای شرایط زیر باشند:

۱- تابعیت ایران

۲- نداشتن پیشینه محکومیت کیفری مؤثر

۳- داشتن حسن شهرت

۴- داشتن لااقل بیست و پنج سال سن

۵- داشتن لااقل مدت سه سال سابقه کارآموزی نزدیک با چند کارگزار

۶- گذراندن امتحان نظری و حرفة‌ای بر طبق آینه نامه

۷- اجازه هیأت مدیره بورس

نسبت به کارگزاران دسته دوم (مؤسسات مالی و اعتباری) فقط مندرجات بند ۱ و ۷

این ماده لازم‌الرعایه می‌باشد ولی نمایندگان آنها باید حائز کلیه شرایط فوق الذکر باشند.

■ ماده ۱۳- کارگزاران باید برای جبران خسارته که ممکن است از عملیات آنان

متوجه طرفین معامل شود به یکی از طرف ذیل تضمین کافی نزد بانک مرکزی بسپارند.

الف - سپرده نقدی یا ضمانت بانکی بدون قيد و شرط

ب - وثیقه غیرمنقول یا سهامی که مورد قبول شورای بورس باشد.
میزان تضمینی که باید سپرده شود بر حسب ضرورت هر چند مدت یکبار توسط
شورای بورس تعیین خواهد شد.

■ ماده ۱۴- هیچ کارگزاری نمی‌تواند به شغل کارگزاری بورس اشتغال ورزد مگر آن که نامش در لوحة کارگزاران بورس درج شده باشد.

■ ماده ۱۵- کارگزاران دسته اول نمی‌تواند به طور مستقیم یا غیرمستقیم شغل دیگری غیر از کارگزاری بورس داشته باشند.

■ ماده ۱۶- کارگزاران نمی‌توانند عملیات زیر را به نام خود یا اشخاص دیگر انجام دهند:

- ۱- انتشار اوراق بهادر.
 - ۲- قبول سپرده مگر آنچه مربوط به اجرای حرفة ایشان باشد.
 - ۳- تنزیل اوراق تجاری از قبیل سفته و برات.
- کارگزاران دسته دوم فقط در حدود مقررات قانون بانکی و پولی کشور و سایر فواین مربوط می‌توانند به عملیات مزبور اشتغال ورزند.

■ ماده ۱۷- هیأت داوری بورس که بطور دائم تشکیل می‌گردد به اختلافات بین کارگزاران با یکدیگر و به اختلافات بین فروشنده‌گان یا خریداران یا کارگزاران که از معاملات در بورس ناشی گردد رسیدگی می‌کند.

این هیأت از یک نفر نماینده وزارت دادگستری که از بین رؤسای شعب و یا مستشاران دیوان عالی کشور انتخاب خواهد شد و یک نفر نماینده شورای بورس و یک نفر نماینده مشترک اتاق صنایع و معادن ایران و اتاق بازرگانی تهران تشکیل می‌شود. وزیر دادگستری از بین قضات دیوان عالی کشور و شورای بورس طبق بند ۳ ماده (۴) و اتاق‌های مذکور مشترکاً هر یک علاوه بر نماینده اصلی خود یک نفر را نیز به عنوان عضو علی‌البدل

در صورت غیبت عضو اصلی مربوط در هیأت داوری بورس شرکت خواهد کرد. ریاست هیأت داوری بورس به عهده نماینده وزارت دادگستری است.

■ ماده ۱۸ – در هیأت داوری بورس رسیدگی به اختلافات تابع تشریفات مقرر در آیین نامه مربوط خواهد بود. هریک از طرفین اختلاف تابع تشریفات مقرر در آیین نامه مربوط خواهد بود. هریک از طرفین اختلاف می‌توانند موضوع درخواست خود را به اطلاع هیأت داوری رسانده و تقاضای صدور رأی نمایند. هیأت داوری بورس باید فی المجلس به موضوع اختلاف رسیدگی و رأی خود را اعلام نماید. در صورتی که رسیدگی و اعلام رأی در همان جلسه ممکن نباشد هیأت داوری باید حداکثر ظرف سه روز رأی خود را صادر و اعلام کند و رأی این هیأت لازم‌الاجرا است و اداره ثبت اسناد مکلف است که طبق مقررات راجع به اجرا، اسناد رسمی آن را اجرا کند.

■ ماده ۱۹ – در بورس فقط اوراق بهادری مورد معامله قرار می‌گیرد که از طرف مؤسسات ایرانی صادر گردیده و مورد قبول هیأت پذیرش واقع شده باشد. برای پذیرش اسناد خزانه و اوراق قرضه صادر شده از طرف دولت و درج آنها در فهرست نرخ‌ها تقاضای وزیر دارایی کافی است.

■ ماده ۲۰ – معاملات بورس باید در جلسات رسمی بورس که با حضور و تحت نظارت نماینده هیأت مدیره بورس تشکیل می‌گردد طبق مقررات آیین نامه مربوط انجام گیرد.

■ ماده ۲۱ – هر کارگزاری که معاملات بورس را خارج از جلسات رسمی انجام دهد علاوه بر محرومیت از شغل کارگزاری به دو تا شش ماه حبس تأدیبی و پرداخت جریمه نقدی از پنجاه هزار ریال تا یک میلیون ریال محکوم خواهد شد.

ماده ۲۲- کارگزار بورس مسئول تحويل اوراقی که فروخته است و پرداخت بهای اوراقی که خریده است می‌باشد.

ماده ۲۳- کارگزار از لحاظ حقوقی مسئول صحت آخرین امضای اوراق مورد معامله خود در بورس می‌باشد در صورتی که عمل کارگزار مشمول مقررات قانونی مجازات عمومی یا سایر مقررات جزایی باشد این ماده رافع مسئولیت جزایی او نیست.

ماده ۲۴- کارگزاران می‌توانند منفرداً یا مشترکاً به کارگزاری اشتغال ورزند در صورتی که مشترکاً به کارگزاری مبادرت کنند مسئولیت آنان تضامنی خواهد بود.

ماده ۲۵- کارگزاران برای معاملاتی که به وسیله آنان در بورس انجام می‌گیرد حق العملی طبق آین نامه مربوط دریافت خواهد داشت و به هیچ وجه نباید از مقررات آین نامه مزبور تخلف کنند.

ماده ۲۶- کارگزار باید کلیه معاملات را در حدود شرایط و در تاریخی که دستور دهنده تعیین می‌کند انجام دهد و انجام معامله و شرایط و تاریخ آن را در اسرع وقت به اطلاع دستور دهنده برساند.

کارگزاری که عمدآ شرایط تعیین شده را رعایت نکند و یا انجام دستور مربوط به معامله را به تأخیر اندازد یا تاریخ وقوع معامله را به دستور دهنده اطلاع ندهد به حبس تأدیبی از دو ماہ تا یک سال و جبران خسارت محکوم خواهد شد.

ماده ۲۷- هر کارگزاری که اوراق بهادر یا وجوهی را که برای انجام معامله به وی سپرده شده است به نفع خود و یا دیگران مورد استفاده قرار دهد و عمل او خیانت در امانت محسوب می‌گردد.

■ ماده ۲۸. کارگزاران مکلف به حفظ اسرار دستور دهنده‌گان می‌باشند و حق افشاءی دستورهای رسیده را ندارند در صورت تخلف به مجازات مقرر در ماده (۱۲۸) قانون مجازات عمومی محکوم خواهند گردید.

■ ماده ۲۹. کارگزاران مکلف می‌باشند که دفاتر و اسناد و مدارک مربوط به معاملات خود را به ترتیبی که در آیننامه تعیین می‌شود تنظیم و نگاهداری نمایند و در صورت تخلف به حبس تأديبی از دو ماه تا یکسال و پرداخت جریمه نقدی از ده هزار ریال تا یکصد هزار ریال محکوم خواهند شد.

■ ماده ۳۰. اوقات کار بورس به موجب آیننامه بورس تعیین خواهد هیأت مدیره می‌تواند با موافقت شورای بورس جلسات بورس را برای حداقل ۵ روز متوقف سازد شورای بورس می‌تواند پس از استعلام نظر هیأت مدیره جلسات بورس را برای مدت حداقل ۳۰ روز متوقف نماید.

■ ماده ۳۱. آیننامه‌های اجرایی این قانون را وزارتخانه اقتصاد^۱ و دادگستری تهیه و به تصویب وزاری اقتصاد^۲ و دادگستری می‌رسانند. پس از تشکیل شورای بورس هرگونه تغییر در آیننامه‌ها و با تصویب آیننامه‌های جدید در صلاحست شورای مزبور خواهد بود که با تأیید اکثریت دو سوم اعضای شورا قابل اجرا است.

■ ماده ۳۲. پس از اینکه صلاحیت حداقل یازده نفر از متقاضیان کارگزاری به تصویب شورای بورس رسید اشخاص مذکور اساسنامه و آیننامه داخلی بورس را تنظیم و برای تصویب به شورای بورس تسلیم خواهند کرد. شورای بورس پس از تأیید و تصویب

۱. وزارت امور اقتصاد و دارایی

۲. وزیر امور اقتصاد و دارایی

اساسنامه و آینین نامه داخلی بورس اجازه تأسیس بورس را بر اساس این قانون و آینین نامه اجرایی مربوط صارد خواهد کرد.

تبصره - شورای بورس می‌تواند اجرای بند ۷ ماده (۱۲) را تا تعیین هیأت مدیره بورس و همچنین اجرای بند ۵ ماده مزبور را حداکثر تا ۳ سال از تاریخ تشکیل بورس و نیز اجرای مقررات ماده ۱۵ / ۱ برای مدت ۵ سال از تاریخ تشکیل بورس به تعویق اندازد.

■ ماده ۳۳ - استفاده از عبارت بورس اوراق بهادر را به طور مطلق یا همراه با کلمات یا اجزا دیگر از طرف اشخاص حقیقی یا حقوقی به عنوان نام تجاری به هر صورت و کیفیت منوع است.

اشخاصی که عبارت بورس اوراق بهادر را قبل از طور مطلق یا همراه با کلمات یا اجزا دیگر به کار برده یا به ثبت رسانیده باشند مکلفند حداکثر ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون عنوان مزبور را از نام مؤسسه حذف نمایند متخلفین از مقررات این ماده به مجازات مقرر در بند الف ماده (۲۴۹) قانون مجازات عمومی محکوم خواهند شد.

قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت^۱

■ ماده ۵۵

تبصره - در اجرای سیاست‌های خصوصی‌سازی، شرکت فرودگاه‌های کشور مکلف است متناسب با آمادگی بخش‌های خصوصی و تعاونی خدمات فرودگاهی را به آنها واگذار نماید.

